

Právní oblasti řešené v azylovém domě pro ženy a matky s dětmi

Marika Jančaříková

Bakalářská práce 2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Marika Jančaříková**

Osobní číslo: **H11501**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Právní problémy řešené v azylovém domě pro ženy a matky s dětmi**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti rodinného, občanského a pracovního práva, právního poradenství a azylových domů.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BURDA, František. Teoretická východiska praxe pomáhajících profesí. Ústí nad Orlicí: Oftis, c2014. ISBN 978-80-7405-335-1.

GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. Ústavní systém České republiky. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-423-7.

HARVÁNEK, Jaromír. Právní teorie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-458-9.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

MALÍK HOLASOVÁ, Věra. Kvalita v sociální práci a sociálních službách. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4315-8.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jana Martincová

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

6. ledna 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

27. dubna 2016

Ve Zlíně dne 6. ledna 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 9.2. 2016

.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá právními problémy, které řeší matky s dětmi v azylovém domě. Výzkumným souborem jsou matky v azylovém domě pro ženy a matky s dětmi ve Zlínském kraji. Na základě vymezených teoretických východisek zkoumané problematiky předkládáme empirický výzkum, který byl prováděn dotazníkovým šetřením. Tato bakalářská práce si klade za cíl prozkoumat zejména problémy z oblasti práva rodinného, pracovního a občanského práva hmotného, neboť tyto mohou mít pro matky s dětmi nejvyšší, okamžitou závažnost.

Klíčová slova: matky s dětmi, azylový dům, rodinné právo, pracovní právo, dědické právo, domácí násilí, mateřství, rodina, rozvod, manželství, otcovství, výchova dětí, osvojení, exekuce, občanský zákoník

ABSTRACT

This Bachelor's thesis focuses on the legal problems of single mothers with children living in a shelter. The research group analyzed was mothers in the 'shelter for women and mothers with children in the Zlín region'. We present an empirical research drawing from theoretical bases of the respective field that are specified within the thesis. The research was carried out by the means of a survey. The Bachelor's thesis aims to especially explore the legal problems faced in connection with family Law, labor Law, and civil Law; as these might prove to be the most immediate or biggest obstacles.

Keywords: single mothers, shelter, family law, labour law, inheritance law, domestic violence, motherhood, family, divorce, fatherhood, upbringing of children, adoption, execution, civil code

Poděkování

Děkuji Mgr. Janě Martinové za odborné vedení při vypracování mé bakalářské práce, za pečlivé posouzení, podnětné připomínky, metodické rady a čas, které mi věnovala v průběhu zpracování. Dále bych ráda poděkovala všem vychovatelkám, které jsem oslovila za vstřícnost při realizaci výzkumného šetření a taktéž dotazovaným respondentům.

Motto:

„Bezpráví se často dopouští také ten, kdo něco nedělá, nikoli jen ten, kdo něco dělá.“

Aurelius Marcus Antonius

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 AZYLOVÉ DOMY	14
1.1 Poskytované formy pomoci v azylovém domě pro ženy a matky s dětmi.....	17
1.2 Právní poradenství v azylových domech	22
1.3 Kompetence sociálních pracovníků a přístup ke klientovi.....	23
2 KONKRÉTNĚ ŘEŠENÉ PRÁVNÍ OBLASTI	25
2.1 RODINÉ PRÁVO	26
2.1.1 Výchova a výživa dětí v manželství a po rozvodu manželství	27
2.1.2. Určení a popření otcovství	30
2.1.3 Svěření dítěte do péče jiného	30
2.1.4 Změna příjmení nezletilého.....	32
2.2 OBLAST MANŽELSTVÍ A DRUŽKOVSKÉHO VZTAHU	33
2.2.1 Rozvod	33
2.2.2 Vzájemná vyživovací povinnost manželů.....	35
2.2.3 Majetkové vypořádání po rozvodu manželství	35
2.3 DOMÁCÍ NÁSILÍ	36
2.3.1 Domácí násilí z právního hlediska	38
2.4 PRACOVNÍ PRÁVO.....	40
2.4.1 Ukončení pracovního poměru.....	40
2.4.2 Bossing a Mobbing	41
2.4.3 Ochranná lhůta a nemožnost ukončení pracovního poměru	42
2.4.4 Vysílání žen na pracovní službu bez jejich souhlasu	43
2.4.5 Mzda.....	43
2.5 DĚDICTVÍ.....	44
2.6 DALŠÍ ŘEŠENÉ PRÁVNÍ OBLASTI	45
2.6.1 Exekuce na majetek.....	45
2.6.2 Rozhodování o významných záležitostech dítěte	46
2.6.3 Problematika manželství s příslušníkem jiného státu	47
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	49
3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	50
3.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM, VÝZKUMNÉ OTÁZKY A CÍL VÝZKUMU	50
3.2 VÝZKUMNÝ SOUBOR	51
3.4 TECHNIKA SBĚRU DAT	51
3.5 METODY ANALÝZY DAT	52
4 ANALÝZA DAT	52
4.1 Základní charakteristika respondentek – rodinný stav, věk, vzdělání.....	52
4.2 Charakteristika pobíraných sociálních dávek.....	62
4.3 CHARAKTERISTIKA ŘEŠNÝCH PRÁVNÍCH OBLASTÍ.....	65
5 INTERPRETACE DAT	77
6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	87
ZÁVĚR.....	88

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	90
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	95
SEZNAM OBRÁZKŮ	96
SEZNAM TABULEK	97
SEZNAM GRAFŮ	98
SEZNAM PŘÍLOH	99

ÚVOD

Problematika životní situace a kvality života žen a matek s dětmi žijících v azylových domech je již v povědomí evropské společnosti dobře ukotvena. Nicméně lze pozorovat nedostatek prací, které by se jí snažily exaktně a vědecky analyzovat.

Právě níka exaktnosti je tím, co si tato bakalářská práce klade za cíl zaplnit. V teoretické části této bakalářské práce si shrneme základní legislativní ukotvení sociálních služeb a azylových domů. Na základě dostupné literatury převážně z oblasti sociálního práva si popíšeme základní právní oblasti, řešené v obdobných zařízeních. U nejčastějších právních problémů (např. domácí násilí) studii podpoříme jak odbornou literaturou, tak i platnou legislativou. Z tohoto titulu není aspirováno na kvalitativní výzkum, jenž bývá typický, ačkoli ne nezbytně, spíše pro humanitněji orientovaná šetření. Naopak je zvolen striktně kvantitativní výzkum. (Chráska, 2007, str. 12)

Kritériem *exaktnosti* je jednoznačně definovaná, široce srovnatelná *jednotka (jednotný, nesubjektivní standard)*. Aby bylo splněno toto kritérium, kritérium jednotky, byly v průzkumech sledovány konkrétní právní problémy, jež jsou explicitně stanoveny a ukotveny v české legislativě, a tedy jsou pro všechny respondentky ve svém charakteru totožné. Stran těchto problémů stanovujeme výzkumné cíle a otázky, které pak na základě výzkumu potvrzujeme.

Výzkumným souborem této bakalářské práce jsou matky a taktéž ženy v 'azylovém domě pro ženy a matky' ve Zlínském kraji. Rozhodli jsme se, vzhledem k citlivé a osobní povaze řešené problematiky, neuvádět konkrétní název azylového domu.

Cílem této bakalářské práce je kvantitativně zanalyzovat právní problémy matek v azylovém domě ve Zlínském kraji a na základě těchto zjištění formulovat praktická doporučení pro vedoucí pracovníky azylových domů a pro advokáty, kteří v azylových domech a obdobných institucích pomáhají.

Matky s dětmi v azylových domech jsou vysoce specifickou skupinou občanů, jež potřebuje úroveň ochrany, která pro majoritu ostatních občanů pravděpodobně není opodstatnitelná. Jedná se o ženy, které kvůli své nepříznivé situaci (na kterou již samy nestačí) vyhledávají pomoci azylových domů. Příčinami jejich nepříznivé situace se v této práci zabývat nebudeme, naopak nás bude zajímat, jak konkrétně můžeme těmto ženám pomoci v rámci právního poradenství.

Je však důležité si uvědomit, že ač je náš analyzovaný soubor tvořen matkami s dětmi, bohužel tyto problémy nezasahují pouze je. Velmi se dotýkají i jejich dětí a taktéž ostatních členů rodiny.

Podle Arnoldové (2007) v důsledku kratší střední délky života mužů než žen, zejména ve vyšších věkových skupinách, převažují v těchto věkových skupinách ženy. „Vzhledem k ubývání vnitro rodinné solidarity v důsledku celé řady sociálně ekonomických jevů (např. zaměstnanost žen, rozpad úplné první rodiny), nelze příliš počítat s významnou pomocí širší rodiny.“ (Arnoldová, 2007, str. 48)

Tedy dochází k růstu počtu starých a osamělých žen, což je jedna ze skupin využívající služeb azylových domů (jak je patrné v tabulce č. 1 Statistika pracoviště Azylového domu pro ženy Praha Modřany).

Tabulka č.1: Statistika pracoviště Azylového domu pro ženy Praha Modřany mj. ukazuje, že průměrný věk uživatelky je 52 let. Je to jeden z mnoha ukazatelů azylových domů, které nám pomohou načerpat dostatek vědomostí pro kvalitní zpracování teoretické části.

Statistika pracoviště za rok 2015:

Zájemkyně	143
Uživatelky	59
Opakovaný pobyt	16
Počet uzavřených smluv	51
Počet ukončení	49
Průměrný věk	52

Tabulka 1: Statistika pracoviště Azylového domu pro ženy Praha Modřany

(<http://www.csspraha.cz/24886-vyrocnizpravy>)

Doufáme, že tato bakalářská práce pomůže dostatečně zmapovat nejpalčivější právní problémy, které osamělé ženy, matky s dětmi nebo i ženy v manželství řeší, na základě čehož pak bude možno těmto ženám poskytnout dostatečnou a kvalifikovanou pomoc.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 AZYLOVÉ DOMY

Úvodem si vymezíme pojem azylové domy a také jejich právní ukotvení v naší platné legislativě. Azylové domy spadají mezi služby **sociální prevence**, jak je vymezeno v zákoně o sociálních službách č. 108/ 2006 Sb. Tento zákon (o sociálních službách č. 108/ 2006 Sb.) rozlišuje celkem 17 druhů služeb sociální prevence. Zákon podrobně popisuje, co musí každá tato služba obsahovat, jak uvádí také Igor Tomeš ve své knize Sociální právo České Republiky. (Tomeš, 2014, 299) Služby sociální prevence jsou primárně určeny pro klienty bez domova, drogově závislé, pro lidi z rozvrácených rodin, týrané ženy, dlouhodobě nezaměstnané. Právě tyto nepříznivé vlivy oslabují člověka v prosazování jeho oprávněných práv a zájmů a současně jej mohou vylučovat z běžného života společnosti. Služby sociální prevence mohou být poskytovány jako služby pobytové, které jsou spojené s ubytováním, ambulantní, za kterými osoba dochází do zařízení a kde není ubytování, a nakonec na služby terénní, které jsou osobě poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí. (Tomeš, 2014, s. 299)

Zřizovateli námi sledovaných domů pro matky s dětmi mohou být církve, obce a orgány státu. (Matoušek, 2011, s. 12) Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepřízpusobivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů. (Matoušek, 2011 s. 44)

Azylové domy poskytují pobytové služby a jsou zaměřeny na osoby, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Tyto ubytovací zařízení dále spadají mezi **sociální služby za úhradu**, kde se hradí za ubytování, stavu a za poskytování sociálních služeb částka v rozsahu stanovém smlouvou. (Matoušek, 2011, s. 49) Azylové domy jsou různého druhu, např. jsou určeny jak pro rodiče s dětmi, tak i pro samotné ženy, osoby mladší 18 let, ale i pro muže. V naší práci se pak budeme zabývat azylovým domem určeným pro ženy a matky s dětmi. Nejedná se o azylový dům s utajovanou adresou.

Výčet dalších aktivit azylových domů (vyjma ubytování) pak záleží na specializace každého zařízení. Např. azylový dům s utajenou adresou Rosa nabízí nejen ubytování, ale i odbornou péči formou sociálně právního a sociálně psychologického poradenství tak, aby se klientky dokázaly vyrovnat s prožitým násilím a vrátit se zpět do života bez násilí a vést samostatný život. (<http://rosa-os.cz/nase-sluzby/azylovy-dum/>).

Služby azylových domů dále napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob.

„Cílem je napomáhat osobám k překonání nepříznivé sociální situace spojené se ztrátou bydlení a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.“
(http://www.msk.cz/assets/dotace_eu/navrh-modelu-socialni-sluzby-azylove-domy.pdf)

Azylové domy nabízejí často celou řadu doplňujících služeb, které jsou poskytovány zcela dobrovolně a bezplatně. Jedná se o služby psychologického poradenství, sociální a také právního poradenství, kterým se budeme zabývat níže.

Tyto poskytované služby reagují nejčastěji na nepříznivou situaci uživatelů v oblasti bydlení, zaměstnání, rozpadu rodinných vztahů, zadluženosti, alkoholismu, zhoršujícího se zdravotního stavu po dlouhodobém pobytu na ulici apod.

Dále si níže uvedeme tabulku „Které oblasti potřeb uživatelů služba řeší“ ve které se zaměříme především na potřeby právních služeb. Tabulka je součástí dokumentu Návrh modelu sociální služby – Azylové domy. Taktéž z této tabulky budeme vycházet dále, při bližší formulaci právních oblastí, řešených v azylových domech. Tato tabulka byla vytvořena Moravskoslezským krajem a je snahou o co nejlepší využití dotací Evropské unie. Model služby řešené a poskytované v azylových domech byl navržen v rámci Závěrečné zprávy č. 1 projektu „Evaluace poskytování sociálních služeb v MSK“, CZ.1.04/3.1.00/A9.00019.

Popsaný návrh modelu sociální služby vystihuje tabulka níže na následující straně.

Bydlení	Potřeba zajištění ubytování
	Potřeba osobního prostoru
	Potřeba prostoru pro osobní věci
	Potřeba prostoru pro trávení volného času
	Potřeba podpory a pomoci při hledání bydlení
	Potřeba porozumět a orientovat se v nájemní a podnájemní smlouvě
Péče o svou osobu - hygiena, zevnějšek	Potřeba podpory a pomoci s vedením domácnosti
	Mít možnost osobní hygieny (sprcha, WC)
	Mít možnost praní a sušení osobních věcí
Bezpečí	Mít čisté prádlo a dostatek oblečení
	Potřeba být v bezpečném prostředí
Stravování	Potřeba být v chráněném prostředí
	Možnost připravit si stravu
Uplatnění práv	Potřeba podpory při zajištění stravy
	Uplatňování lidských a občanských práv
	Uzavírání smluv
	Mít osobní doklady, např. občanský průkaz
	Uplatnění politických práv
	Uplatnění majetkových práv
	Pracovně - právní vztahy
Znalost základních lidských práv	
Práce	Vyhledávání pracovní příležitosti
	Obnovení pracovních návyků – příprava na zařazení se na trh práce
	Vyhledání a zprostředkování rekvalifikačních kurzů
Zdraví	Potřeba získat registraci u lékaře
	Potřeba řešit závislost (alkohol, drogy apod.)
	Zajistit základní zdravotní prevenci, vč. očkování
Vztahy	Udržování kontaktů, vztahů s rodinou, blízkými osobami
	Navazování a udržování sociálních kontaktů
	Vytváření funkčních sociálních vazeb s vrstevníky
	Orientace v nájemní a podnájemní smlouvě
Zajištění kontaktu se společenským prostředím	Pomoc s vedením domácnosti
Posílení rodičovských kompetencí	Kontakt s institucemi
	Zvládnout výchovu a péči o dítě
Seberealizace	Zajistit bezpečné prostředí pro děti
	Hledání smyslu života, priorit, ukotvení

Tabulka 2: Které oblasti potřeb uživatelů služba řeší

([http://www.msk.cz/assets/dotace_eu/navrh-modelu-socialni-sluzby-azylove domy.pdf](http://www.msk.cz/assets/dotace_eu/navrh-modelu-socialni-sluzby-azylove-domy.pdf))

Na základě této tabulky, si vytvoříme seznam základních oblastí práva, na které se pak budeme zaměřovat v teoretické i praktické části. Níže je vždy uvedena služba, která řeší základní problémy klientů a za šipkou příslušné právní předpisy z kterých, mimo jiné, budeme dále vycházet. Z tabulky je tedy patrné, že uživatelé se potřebují umět zorientovat v následujících oblastech:

- nájemní a podnájemní smlouvě → oblast občanského práva, občanský zákoník
- v oblasti uplatňování základních lidských práv → Znalost LZPS (Listina základní práv a svobod), Ústava, Úmluva o právech dítěte, občanský zákoník, Trestní zákoník
- uzavírání smluv → občanský zákoník, vyjma pracovních smluv (řešeny zákoníkem práce)
- uplatňování lidských a občanských práv → občanský zákoník, Ústava, LZPS, oblast mezinárodního práva (Zákon o mezinárodním právu soukromém)
- pracovně právní vztahy → řeší Zákoník práce
- zajištění dluhové problematiky → občanský zákoník (dále jen OZ), insolvenční zákon (oblast oddlužení), úmyslný dluh – OZ
- sociální dávky → oblast je v námi sledovaném dome řešena a již zcela pokryta speciálně vyškolenými sociální pracovníky a není tedy již dále případů tématem právnické poradny, pokud se klientka zeptá je nasměrována na příslušné sociální pracovníky zaobírající se danou problematikou
- oblast vyjasnění vlastnický práv k majetku → OZ
- Uplatnění majetkových práv → OZ

1.1 Poskytované formy pomoci v azylovém domě pro ženy a matky s dětmi

Posláním azylových domů je, jak už bylo řečeno výše, poskytnout dočasné ubytování osobám které se ocitly v nepříznivé sociální nebo životní situaci a jsou ohroženy sociálním vyloučením. V této kapitole si nejprve obecně uvedeme nejčastěji nabízené služby azylových domů pro ženy a matky s dětmi a poté se zaměříme na konkrétní poskytované formy pomoci v námi zvoleném azylovém domě ve Zlínském kraji.

Sociální služba poskytovaná v azylovém domě nabízí uživatelkám takovou podporu, která v maximální možné míře zachovává a rozvíjí schopnosti uživatelky a snižuje její závislost na poskytované službě. Jako příklad můžeme uvést podporu při hledání zaměstnání nebo ubytování, komunikaci s úřady a jinými institucemi nebo pomoc při zprostředkování kontaktu s institucí, která může napomoci k řešení nepříznivé sociální situace, ve které se uživatelka nachází. (http://www.csspraha.cz/wcd/vyrocní-zpravy/vyrocní_zprava_cssp_2015.pdf)

Naším cílem v této kapitole je tedy přiblížit a blíže specifikovat poskytované formy pomoci v azylovém domě a taktéž blíže přiblížit úlohu tohoto typu sociálního zařízení. Zájemkyně o službu Azylového domu pro ženy a matky s dětmi, ve kterém probíhal výzkum, musí patřit do jedné z následujících kategorií, aby splnily kritéria pro přijetí:

- Ženy, matky od 18-ti let s dětmi, které jsou obětí domácího násilí
- Ženy, matky od 18-ti let s dětmi bez přístřeší nebo žijící v bytových podmínkách ohrožující zdraví a život
- Ženy, matky od 18-ti let s dětmi, které nejsou schopny vlastními silami zvládnout náhlou životní situaci
- Ženy, matky od 18-ti let s dětmi žijící v nevyhovujícím rodinném prostředí včetně případů, kdy je v souladu nepříznivého životního prostředí ohrožen vývoj nebo zdraví dětí.

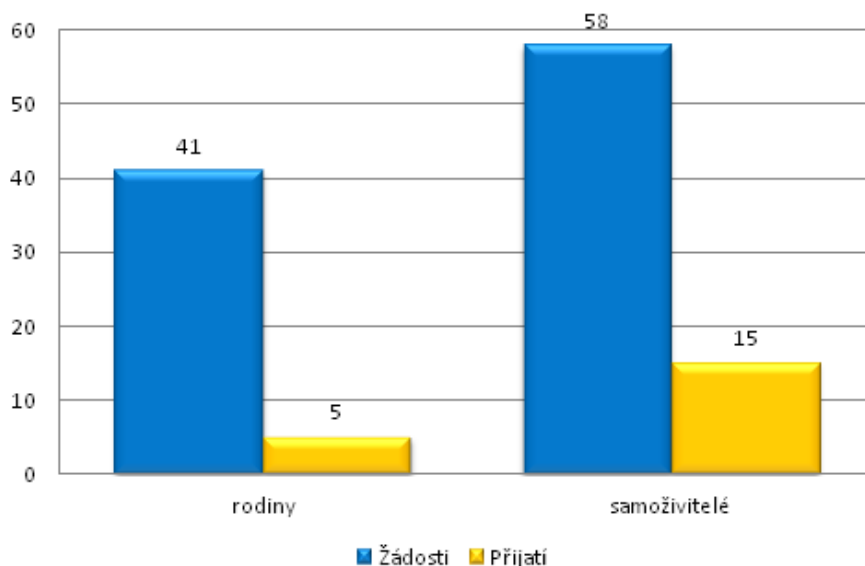
Zájemkyně o službu je pak pozvána na osobní setkání, které probíhá většinou formou rozhovoru, kde speciálně vyškolený pracovník zhodnotí aktuální situace žadatelky.

Zde je velmi důležité, zopakovat si zásady správného přístupu ke klientovi. Po celou dobu setkání je potřeba aktivně naslouchat, projevit empatii viz níže kapitola „Kompetence sociálních pracovníků a přístup ke klientovi“.

Finální schválení přijetí žadatelky musí vyhodnotit pracovní tým, případně vedoucí zařízení.

Poté se zájemkyně může přestěhovat. Bohužel kapacity většiny azylových domů u nás jsou v současné době nevyhovující, viz Tabulka č. 3: Poměr mezi podanými a přijatými žádostmi domu Koclířov na následující straně.

*Poměr mezi podanými žádostmi a
přijatými uživateli*

Tabulka č. 3: Poměr mezi podanými a přijatými žádostmi domu Koclířov
(<http://www.nasdomovkoclirov.cz/vyrocní-zprava>)

Služba v azylovém domě pro ženy a matky s dětmi je v souladu s nařízením Vyhlášky č. 505/2006 Ministerstva práce a sociálních věcí poskytována za úplatu. Úhrada za pobyt je účtována za každý započatý den pobytu v azylovém zařízení, a to částkou 120,- Kč/den pro samotné ženy a 90,- Kč/den pro matky s dětmi (za každé dítě matka připlácí 60,- Kč/den).

Mezi poskytované formy pomoci v námi sledovaném azylovém domě patří základní sociální poradenství, pomoc při výběru jiné vhodné sociální služby, poskytnutí kontaktů na další instituce, azylové ubytování s možností zajištění přípravy stravy, celkové hygieny těla, praní a žehlení prádla, pomoc při vyřizování osobních záležitostí, pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu se společenským prostředím, pomoc při uplatňování zákonných nároků a pohledávek.

Dále nabízí azylový dům odborné sociální poradenství v Poradně pro rodinu. Zájemkyně mohou využít např. schránku důvěry. Velmi důležitou službou, je pak také **Asistovaný styk rodiče s dítětem** přímo v azylovém domě. Tento institut se také týká námi sledované právní problematiky. Přistupuje se k němu v případě, že rodič je nespolehlivý, děti již rodiče dlouho neviděly atd. (dále, když hrozí riziko únosu do ciziny). Cílem asistovaných styků pod dohledem odborníků je umožnit bezpečný kontakt dítěte a rodiče.

Důležité je nabídnout klientkám tuto službu včas a předložit ji jako vhodnou alternativu k zdlouhavým a finančně nákladným soudním sporům o dítě. Pracovníci azylového domu by tak vždy měli těm potřebným klientkám, které mají šanci naučit se ve prospěch dítěte vzájemné komunikaci s partnerem nebo manželem, službu nabídnout. Dítě má taktéž možnost vyjádřit své pocity i vůli a cítit důležitou podporu. (<http://www.intervencnicentrum.cz/Rodina.pdf>)

Poradna pro rodinu

V námi-zvoleném azylovém domě pro ženy a matky s dětmi je klientkám nabídnuta možnost odborného sociálního poradenství v poradně pro rodinu. Tuto poradnu vyhledávají např. rodiny s nezletilými dětmi, osoby v partnerské krizi apod. Pro lepší pochopení manželského a rodinného poradenství je vhodné si nastudovat dostupnou literaturu. Zde totiž zjistíme, že jak poradna pro rodinu, tak i právní poradna, mají některá společná právní témata. Těmi jsou např. domácí násilí, podmínky udělení azylu, zadlužení, hmotná nouze, výživné u dětí atd. Další témata manželských poraden, která místy zasahují i do poraden právních, uvádí Tomáš Novák ve své knize *Manželské a rodinné poradenství* – jsou to např. zadlužení, výchova dětí, agrese v manželství atd. (Novák, 2006, str. 23)

Poradenské služby psychologa

Služby psychologa v námi-zkoumaném ubytovacím zařízení jsou dobrovolné a bezplatné. Psycholog je, stejně jako právník v právní poradně, k dispozici jednou v týdnu a podílí se na vstupním vyšetření nově přichozí klientky. Psycholog se ve své poradně zaměřuje na zvládání krizových situací, osobní a vztahové problémy, problémy plynoucí z pracovního procesu, výchovné problémy atd.

Po celý týden je pak klientkám k dispozici plně kvalifikovaný sociální pracovník, který je kompetentní klientkám odborně poradit v otázkách nároku na sociální dávky, exekucí a dluhů. Sociální pracovník je také schopen vysvětlit základní fakta o výživném a jeho vymáhání.

Je tedy patrné, že i v kompetencích sociálního pracovníka se najdou právní oblasti, které s ním může žena či matka probírat – a to, pokud odborné právní poradenství není momentálně k dispozici.

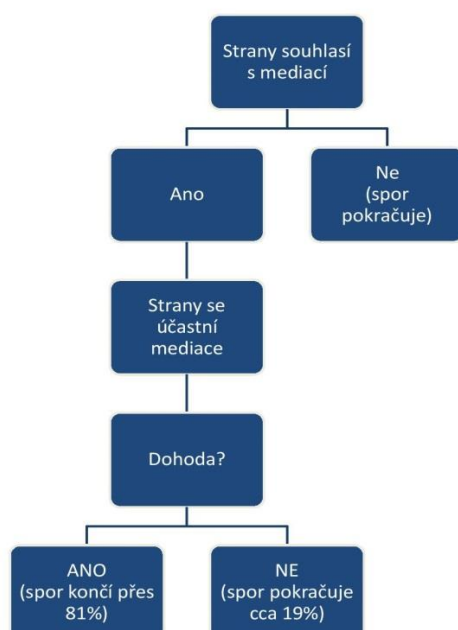
Rodinná mediace

V námi-zvoleném azylovém domě mají klientky k dispozici mediální službu. Stejně jako u předchozích druhů služeb, i zde je samozřejmostí bezplatnost služby. Mediace přináší benefit vyhnutí se často traumatizujícímu a zdlouhavému soudnímu sporu.

Mediace je vyjednávání, odborná pomoc v konfliktní situaci zaměřená na nalezení oboustranně přijatelného kompromisu. (Holá, 2013, str. 17)

„Mediace je pro řešení rodinných konfliktů bezesporu velmi vhodnou a výhodnou cestou, ba co víc měla by mít v těchto sporech výsadní místo.“ (Holá, 2013, str. 120) Holá dále uvádí doporučená témata, které je vhodné v rámci rodinné mediace probrat. Jedná se především o řešení konfliktu při rozvodu či rozchodu nesezdaného páru. Bylo by vhodné, kdyby mediace našla uplatnění i při řešení vztahu nezletilého dítěte, osobních majetkových vztahů mezi partnery, v oblasti výchovy nezletilých dětí před rozvodem a po rozvodu.

Prostřednictvím mediace lze dále řešit následující problémy klientek: výživné pro nezletilé děti, styk rodičů a prarodičů s nezletilými dětmi, rozhodování o důležitých záležitostech rodiny (podle jakých pravidel budou vychovávány společné děti, jak budou naplňovány jejich potřeby, kdo bude kde bydlet po rozvodu), mezigenerační vztahy. Při mediaci jsou tedy bývají řešena obdobná témata jako při konzultaci s právníkem. Výhodou ovšem zůstává možnost vyhnout se soudnímu řízení. Základní princip mediace demonstruje obrázek níže.

Obrázek 1: Mediace – rychlé a efektivní řešení (<http://forarb.com/mediace/>)

1.2 Právní poradenství v azylových domech

Příznivé je, že většina azylových domů nabízí svým klientkám službu právního poradenství. Důležité pro naši práci i námi-sledovaný výzkumný vzorek je fakt, že do právní poradny docházejí jak současné, externí, tak i minulé uživatelky. Tedy nejen ženy, které jsou v domě aktuálně ubytovány. Námi zvolené azylové ubytovací zařízení se zaměřuje v právní poradně na tyto právní oblasti, které taxativně vyjmenovává na svých internetových stránkách. (adresu internetových stránek bohužel nemůžeme kvůli identitě uvést).

Právní poradenství v azylovém domě pro ženy a matky s dětmi se zaměřuje na:

- Pomoc při sepisování podání, návrhů, smluv a vyjádření
- Před-rozvodové, rozvodové, po-rozvodové poradenství
- Poradenství v oblasti pracovně právních vztahů a zaměstnanosti
- Úpravu majetkoprávních vztahů
- Pomoc s řešením exekucí
- Poradenství v oblasti soudních řízení, zejména ve věcech péče o nezletilé (svěření dětí do výchovy, stanovení výživného, úprava styku, určení otcovství...)

Základní přehled nejčastěji řešeným právních oblastí uvádí taktéž příručka **Helping Abused Women in Shelters** z roku 2008, která slouží jako praktický manuál jak pro klientky, tak i pro sociální pracovníky poskytující poradenství ve Velké Británii. V publikaci jsou uvedeny hlavní „legal issues“, neboli **právní oblasti**, se kterými se zneužívané ženy v azylových domech setkávají. (Náš výzkum nezahrnuje pouze zneužívané ženy, ale lze očekávat, že představují větší část klientek. Tento fakt budeme dále zjišťovat dotazníkovým šetřením.)

Tento literární zdroj uvádí, že ženy v azylových domech jsou často v kontaktu s trestním a rodinným právem. Pro úplnost uvádím krátký překlad. *„Ženy v azylových domech se se systémy rodinného a trestního práva setkávají v rámci několika životních situací. Zejména jako oběti zločinů, matky bojující o opatrovnictví anebo účastnice v řízeních stran péče o dítě. Ženám, které jsou obžalovány z páchání domácího násilí, mohou poskytovat podporu advokáti.*

Některé ženy využívají prostředky legislativního systému při usilování o zajišťovací příkaz anebo v případě soudního sporu ve věcech pronajímatele a nájemce. Pomáhejte ženám pochopit fungování soudního systému (většina lidí má v této oblasti zpočátku omezené znalosti) a poskytněte jim informace ohledně bezplatného či zpoplatněného právního poradenství. Také doprovod ženy k soudnímu řízení je užitečná forma podpory.“ (Cunningham, 2008, s. 18)

Vzhledem k nedostatku původního výzkumu na toto téma (často se objevují práce zaměřené jen na jeden právní aspekt, např. na domácí násilí, ale nesnaží se obsáhnout všechny řešené právní oblasti v azylových domech) budeme dále rozvíjet načrtnuté právní oblasti uvedené v odborné literatuře a na stánkách azylových domů. Následně se vzhledem k původnímu výzkumu pokusíme nejvíce řešené právní oblasti v těchto typech zařízení přiblížit, a to konkrétně ve Zlínském kraji, kde se výzkum odehrává.

1.3 Kompetence sociálních pracovníků a přístup ke klientovi

Pojďme si nejprve představit klíčový pojem „kompetence“. Kompetencí se rozumí pojem týkající se nějaké osoby vztahující se k rysům jejího chování, které podmiňují její přiměřený výkon, či vnitřní kvalitě. Tento výraz vyjadřuje schopnost člověka dobře, precizně a rychle pracovat. (Mlčák, 2005, str. 29)

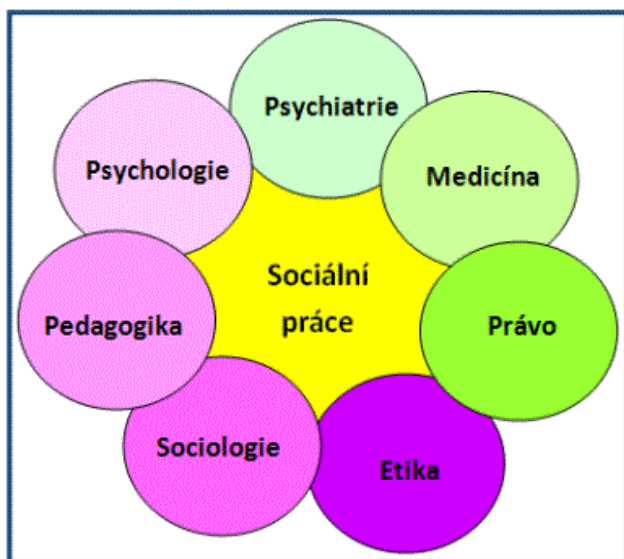
Je třeba si uvědomit, že práce v azylových domech má svá specifika. Jedná se o práci se sociálně oslabenými klienty, v mnoha případech sociálně nepřizpůsobivými a v mnoha případech psychicky narušenými, jejichž reakce jsou těžko předvídatelné.

Osvojení klíčových kompetencí je krokem a zároveň způsobem nikdy-nekončícího, celoživotního rozvíjení vlastní osobnosti. „Mezi klíčové úkoly sociálních pracovníků patří, aby klientům pomáhali využívat zdroje (dávky a služby) nabízené program sociální pomoci a dalšími program sociálního zabezpečení.“ (Šrajer, Musil, 2008, s. 86)

Ne všichni klienti ovšem dokážou – samostatně nebo s podporou svých blízkých – tyto zdroje využít. Pak přichází na řadu sociální pracovník, jehož úkolem je nejen pomoci klientovi na zdroje dosáhnout, ale také, najít takový způsob jejich užití, který by byl pro klienta účinný. (Šrajer, Musil, 2008, s. 86).

Mimo pomoc sociálních pracovníků je potřeba klientkám z azylových domů zajistit také pomoc specialistů. Logickou součástí sociální práce je tudíž zprostředkování služeb specialistů (např. psycholog, právník), kteří napomáhají k překonávání překážek klientů, a to jak překážek zdravotních, pracovních, tak i ekonomických, právních kulturních a rodinných okolností.

Zásady správně poskytované sociální služby jsou kupříkladu bezplatné sociální poradenství, profesionalita, respekt k zachování lidské důstojnosti, diskretnost, nestrannost, individuální přístup a vzájemná spolupráce. (<http://www.nasdomovkoclirov.cz/vyrocní-zprava/>). Obrázek níže poté znázorňuje propojenost sociální práce s dalšími vědními obory. Je zde současně demonstrována propojenost i s oblastí práva.

Obrázek č. 2: Sociální práce jako multidisciplinární obor (<http://www.vspj.cz>)

Cílem všech pracovníků azylových domů je vytvořit rodinné prostředí, ve kterém si klienti osvojují nové schopnosti, dovednosti a pracovní návyky potřebné pro jejich další život mimo zařízení. Současně musí zaměstnanci respektovat práva klientů, dodržovat právo na soukromí a ochranu soukromí, ochranu osobních údajů, ochraňovat klienty před zneužíváním a diskriminací, zachování rovného přístupu, jejich důstojnosti, respektování jejich rozhodnutí, názorů, politických a náboženských vyznání.

Tyto zásady platí taktéž pro právníka poskytující právní poradenství, a tedy jsou součástí našeho výzkumu.

Shrnutí

V první části naší bakalářské práce jsme se věnovali problematice azylových domů. Popsali jsme si jejich právní ukotvení a dále jsme uvedli cílový okruh osob, pro které jsou tato zařízení určena. Vyjmenovali jsme všechny poskytované služby.

U služeb právní poradny jsme si na základě dostupných dat rozvedli jednotlivé právní oblasti, které jsou řešeny. Ty jsme ještě doplnili na základě zprávy moravsko slezského kraje a taktéž příručky pro ženy v azylových domech ve Velké Británii.

Pojmu právo a konkrétnější specifikaci prvních oblastí se budeme rozsáhle věnovat v následující kapitole.

2 KONKRÉTNĚ ŘEŠENÉ PRÁVNÍ OBLASTI

Na základě dat z předchozí části předkládáme nejčastěji řešené právní oblasti. Vzhledem k převládajícímu právnímu zaměření naší bakalářské práce je dobré se nejprve obeznámit se základními právními pojmy. Náš právní systém je velmi složitý, obsáhlý a už z povahy rozsahu práce jej nelze v rámci jedné práce celý obsáhnout. Zaměříme se tedy jen na klíčové a podstatné právní záležitosti, se kterými klientky v azylovém domě přicházejí nejčastěji do kontaktu. Základu samotného pojmu právo se dotkneme jen velmi obecně.

Už samotný pojem právo můžeme vnímat ve dvou kontextech.

Právo v objektivním slova smyslu – zde rozumíme právem „souhrn právních norem jako obecně závazným pravidel chování stanovených nebo uznaných státem a státem vynucovaných.“ (Havránek, 2013, s. 18)

Právo v subjektivním slova smyslu – zde rozumíme právem „právní normou zaručenou možnost chování subjektů.“ (Havránek, 2013, s. 18)

Základy teorie práva nám pak poskytují cenné základy pochopení šíře a komplexnosti českého právního systému. Právě Český stát v sobě reprezentuje prvky moderního i sociálního státu.

Pro nás, jako sociální pedagogy, je pak klíčová definice sociálního státu, tedy státu, který pro své občany zajišťuje širokou škálu sociálních služeb a sociálního zabezpečení.

Neméně podstatným faktem je pak znalost „základních právních záruk zákonnosti.“ (Havránek, 2013, s. 374)

Mezi tyto základní právní záruky patří např. zrušení nebo změna nezákonných soudních aktů, soudní kontrola a právo na soudní ochranu, kontrola vykonávaná veřejným ochráncem práv, neplatnost právního jednání nebo právo na odpor. To všechno jsou zaručené právní záruky zákonnosti.

Další klíčovou teoretickou přípravou na aplikace a studium konkrétních právních ustanovení je i Listina základních práv a svobod (dále jen LZPS). Především pak hlava pátá – Právo na soudní a jinou právní ochranu je pro nás právně zajímavá. Článek 36, hlava pátá, odst. 1 LZPS (1993) uvádí, že „každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.“

Tato bakalářská práce, jak už bylo uvedeno výše, se zabývá průzkumem četnosti právních problémů, které řeší ženy a matky s dětmi v azylovém domě. Dotazník však obsahuje i otevřené otázky a tedy lze na základě vyhodnocení zjistit i další řešené právní problémy než jen ty v běžné literatuře a v našem dotazníku.

Advokát v poradně pomáhá ženám s pochopením právních pojmů, výkladem právních listin a dále je směřuje k institucím, které ženám často bezplatně pomohou. V rámci právní poradny při azylovém domě pro ženy a matky s dětmi je advokát či právník schopen ženám vypracovat jednoduchý návrh smlouvy, žádost o rozvod manželství, žádost o svěření dětí do péče apod. Nicméně nemůže ženy zastupovat při soudním jednání. Klíčovým bodem je pak tedy to, aby právník ženy obeznámil s jejich dalšími možnostmi a nasměroval je na příslušné navazující instituce.

V případě **prokázaného nízkého příjmu** má žena nárok na sepsání návrhů na příslušném soudě v místě bydliště a taktéž na ustanovení obhájce tzv. ex offio, neboli bezplatné právní zastoupení. Zde je důležité ženy adekvátně informovat a popsat jim, jak a kde získat vhodný formulář o majetkovém prohlášení, který se přikládá k danému právnímu návrhu. Žena by měla vědět, zda spadá do kategorie, která má na bezplatné zastoupení advokátem nárok, nebo zda skutečně nezvládne soudní řízení sama a bez obhájce.

Na příslušném soudě mohou ženy (příp. i muži) požádat o sepsání opatrovnického návrhu resp. jiného návrhu týkajícího se nezletilých dětí (např. návrhu na svěření do pěstounské péče, návrhu na osvojení aj.) vyšší soudní úředníci a nemusí tedy platit za tyto služby v advokátní kanceláři.

Jednotlivé právní problémy budou vymezeny v následujících podkapitolách.

2.1 RODINNÉ PRÁVO

Rodinné právo tvoří právní normy, které upravují manželství, vztahy mezi rodiči a dětmi manželskými i nemanželskými, vztahy mezi dalšími blízkými příbuznými a vztahy náhradní rodinné péče. Rodinné právo dále nabízí řešení právních otázek osvojení, pěstounské péče a svěření dítěte do péče.

Pod právo rodinné spadá i oblast výživného, tj. vyživovací povinnosti k nezletilým i zletilým dětem, vyživovací povinnost mezi manžely a rozvedenými manžely, vyživovací povinnost dětí k rodičům a k ostatním příbuzným a problematika určování a popírání otcovství.

Základním pramenem rodinného práva je po zrušení Zákona o rodině č. 94/1963 Sb. **občanský zákoník č. 89/ 2012 Sb.**, dále také jako OZ (Zákon o rodině byl zrušen zákonem č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník ke dni 01. 01. 2014).

Občanský zákoník č. 89/ 2012 Sb. má celkem 3081 paragrafů a dělí se do pěti částí:

1. Obecná část (§ 1 až 654)
2. Rodinné právo (§ 655 až 975)
3. Absolutní majetková práva (§ 976 až 1720, zahrnuje věcná práva a dědické právo)
4. Relativní majetková práva (§ 1721 až 2990, zahrnuje závazkové právo)
5. Ustanovení společná, přechodná a závěrečná (§ 2991 až 3081)

(https://cs.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dansk%C3%BD_z%C3%A1kon%C3%ADk)

Dalšími doplňujícími prameny rodinného práva jsou následující zákony:

- **Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních**, který upravuje např. řízení ve věcech manželských a partnerských, předběžné řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí, řízení o určení a popření otcovství, řízení o osvojení, řízení péče soudu o nezletilé.
- **Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád**, který upravuje postup soudu a účastníků v občanském soudním řízení tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana soukromých práv a oprávněných zájmů účastníků, jakož i výchova k dodržování smluv a zákonů, k čestnému plnění povinností a k úctě k právům jiných osob. (§1, z.č. 99/ 1963 Sb).

2.1.1. Výchova a výživa dětí v manželství a po rozvodu manželství

Nový občanský zákoník stanovuje povinnost vyživovací mezi dětmi a rodiči. Dokud není dítě schopno samo se živit, musí mu rodiče zajistit patřičné podmínky k životu.

Dále je třeba si uvědomit, že děti narozené v manželství i mimo ně mají stejná práva. (Koldinská, 2007, s. 77) Za zmínku stojí také fakt, že po dovršení dospělosti a samostatnosti dítěte se tato povinnost začíná vztahovat i na situace, kdy naopak rodič není schopen zajistit si patřičně vlastní existenci a dítě jej musí živit. Vyživovací povinnost je tedy vzájemná. Rádi bychom také zmínili, že nový občanský zákoník přinesl větší ochranu slabším, a hlavně nezletilým, dětem.

Obecně lze říci, že nový občanský zákoník přináší vyšší míru jistot a více ochraňuje slabší jedince.

Pojem **výživné dětí** je klíčovým bodem pro poskytnutí vhodné pomoci klientkám. Ač tento pojem není v zákoně konkrétně určen, rozumíme pod pojmem výživné rodičovskou péčí v celé šíři (tedy nejen hrazení jídla a bydlení, ale i zdravotní péči, osobní péči o dítě, zájmové aktivity dítěte a další potřeby, jež má dítě přiměřené svému věku).

V problematice péče a výživy dětí rozlišujeme situace, kdy jsou oba rodiče manželé a kdy naopak nežijí ve svazku manželském. Do právní poradny v azylovém domě chodí jak ženy vdané, tak ženy svobodné. Určení výše výživného na dítě je pak pro matky klíčovou informací. Jak uvádí paragraf 913, odst. 1 OZ (2012), tak „pro určení výživného, jsou rozhodné odůvodněné potřeby oprávněného a jeho majetkové poměry jakož i schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného.“ Právník v poradně, po zjištění všech skutečností, matkám navrhne odpovídající výši výživného, ovšem finální a konečná výše záleží na uvážení soudce. Pokud je dítě svěřeno do střídavé péče, tak výživné platí každý rodič s ohledem na své možnosti a příjem, příp. neplatí žádné výživné ten z rodičů, který má výrazně nižší příjmy, což se často klientek poradny týká a i poté, co se dítě svěří do střídavé péče, tak žádné výživné neplatí. Tabulka uvedená níže, nám určuje procentuální rozmezí výživného z čistého příjmu povinného rodiče. Jedná se o tabulku doporučující, nikoliv závaznou.

Kategorie	Věk dítěte	Procentuální rozmezí
1.	0 – 5 let	11 – 15 %
2.	6 – 9 let	13 – 17 %
3.	10 – 14 let	15 – 19 %
4.	15 – 17 let	16 – 22 %
5.	18 a více let	19 – 25 %

Tabulka 4: Doporučující tabulka pro stanovení výše výživného ministerstva spravedlnosti
(<http://zakonyvkapse.cz/jak-se-domoci-slusneho-vyživneho/>)

Vzhledem k tomu, že se stále více žen, rozhoduje pro dítě a sňatek s cizincem je potřeba se zaměřit i na tyto smíšené sňatky. Jak dokládá tabulka níže, za deset let se počet sňatků s cizincem na našem území zdvojnásobil a je tedy třeba umět právně ošetřit jak případný rozvod, tak i zajištění výživného pro dítě, pokud je otcem cizinec.

Kolik bylo sňatků s cizinci			
Rok	1995	2000	2005
Muž cizinec-žena ČR	1839	3092	2652
Žena cizinka-muž ČR	771	2160	1822
Oba cizinci	61	61	96
Celkem	2671	5313	4570
Zdroj: ČSÚ			

Tabulka 5: Kolik bylo sňatků s cizinci

(<https://www.novinky.cz/ekonomika/114049-pocet-snatku-s-cizinci-se-za-10-let-zdvojnásobil.html>)

Jak už bylo řečeno výše, rodiče a děti mají vzájemnou vyživovací povinnost. Pokud dojde k rozvodu manželství, nebo rozchodu partnerů tak ten rodič, který již s dítětem nežije ve společné domácnosti musí plnit svoji vyživovací povinnost a to finanční formou. Pokud žije rodič v Česku, probíhá vymáhání výživného podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

Pokud však rodič žije v zahraničí (např. vrátil se do země svého původu, pracuje v zahraničí atd.), tak „vymáhání výživného v těchto případech je možné pouze na základě pravomocného soudního rozhodnutí. Podle toho, kdo rozhodnutí vydal (např. soud), se budou používat dané právní nástroje, podle nichž bude vymáhání probíhat. Patří zde:

- Úmluva o vymáhání výživného v cizině přijatá dne 20.6. 1956 v New Yorku.
- Nařízení Rady (ESÚ č. 4/ 2009 ze dne 18.12. 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí ve spolupráci ve věcech vyživovacích povinnostech.
- Dvoustranné Úmluvy ze států, které nejsou členskými státy EU“

(Rogalewiczová, 2014, s. 15.)

Advokát v právní poradně by pak měl vždy klientky nasměřovat na další nápomocné instituce ve věcech styku s mezinárodním prvkem, ať už se to týká vymáhání výživného u cizinců, styku rodiče s dítětem apod. Velmi důležitou roli mezi těmito institucemi, a možná na počátku řešení tu nejdůležitější roli, hraje Úřad pro mezinárodní ochranu dětí se sídlem v Brně. Advokát v poradně znalý problematiky může také klientky nasměřovat na advokáta s praxí v mezinárodním právu. Klientky mohou taktéž zahájit řízení samy a samy se obrátit na příslušné orgány řešící tuto problematiku.

2.1.2. Určení a popření otcovství

Z naší praxe v právní poradně – a taktéž na základě konzultace s advokátem – pozorujeme trend, kdy otcové dítěte stále častěji podstupují testy na určení otcovství. Přístup k těmto testům je v současné době snadný, test může být anonymní a domnělý otec nemusí vyčkávat až na rozhodnutí soudu a nebo na vypracování znaleckého posudku prostřednictvím soudu.

Ženy se dotazují na postup, jak určit otce dítěte v případě, že si nejsou jisté. Pokud otec shledá, že je otcem dítěte, pak se otcovství určuje souhlasným prohlášením rodičů před matričním úřadem.

Když se dítě narodí v manželství, manžel ženy je vždy zapsán jako otec. Blíže problematiku určení otcovství upravuje § 776 a násl. OZ 89/2012 Sb. (domněnky otcovství), který případně stanoví, že „narodí-li se dítě v době od uzavření manželství do uplynutí třístého dne poté, co manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné, anebo poté, co byl manžel matky prohlášen za nezvěstného, má se za to, že otcem je manžel matky.“

Dále lze dodat, že otcovství může být souhlasným prohlášením rodičů i k teprve počatému dítěti nebo mohou dítě, matka i otec navrhnout, aby otcovství určil soud.

V dnešní době je optimální metodou určení otcovství test DNA, který jej dokáže změřit s 99,99% přesností. Popření otcovství následuje za oblastní upravující určování otcovství, a to od § 785 OZ.

2.1.3 Svěření dítěte do péče jiného

Výchova dětí a péče jsou především právy a povinnostmi rodičů. Ne všichni rodiče se však chtějí (anebo mohou) o své děti starat. V situacích, kdy děti nemohou z nejrůznějších důvodů vyrůstat ve vlastní rodině, je třeba hledat optimální formu náhradní výchovy. O formě náhradní výchovy přitom vždy rozhoduje soud. (Krausová, Novotná, 2006, s. 53)

„Lidské děti jsou zcela závislé na společenství, které je mezi sebe přijímá. Naštěstí, pokud jde všechno dobře, bude společenství, kam patří i rodina, připraveno se o dítě postarat a je mu podpůrnou sítí. Osvojený jedinec tak vstupuje do složitých interakcí s prostředím. Zdá se taktéž, že podle Bowlbyho, etnické ani kulturní rozdíl osvojovaných dětí nijak výrazně neovlivňují primární vazebné vzorce.“ (Cairns, 2013, s. 58)

Osvojení nezletilého patří do oblasti náhradní rodinné péče a je zakotveno v občanském zákoníku (2012), a to v § 794 – § 854. Poměr mezi osvojencem a osvojitelem je totožný jako mezi rodičem a dítětem. Klientky často řeší osvojení dítěte novým partnerem, například v situaci svobodných matek. Nový partner je pak zapsaný v rodném listě dítěte, což se stává mj. i v případě zřeknutí se dítěte biologickým otcem. Nový partner pak, namísto otce biologického, figuruje ve veškeré dokumentaci jako otec. O osvojení se může jednat také v případě neplodnosti partnera, kdy se dítě narodí z umělého oplodnění.

Pěstounská péče je formou náhradní rodinné péče a týká se dětí, jejichž výchova není u rodičů zajištěna, a pokud zájem dítěte takové svěření vyžaduje. Pěstoun je povinen o dítě osobně pečovat a vykonává přiměřená práva a povinnosti rodičů, nemá však vyživovací povinnost k dítěti a může jeho záležitosti spravovat jen v běžných věcech. (Krausová, Novotná, 2006, s. 55)

Pěstounská péče je v českém právu upravena § 958 OZ

Poručenství je forma náhradní rodinné péče, která se uplatní, pokud rodiče nezletilého dítěte nehájí jeho zájmy a nespravují jeho záležitosti, resp. pokud nevykonávají plně svou rodičovskou odpovědnost. *Teprve, nemůže-li o dítě osobně pečovat i poručník, přichází do úvahy pěstounství.* Institut poručníka s sebou obnáší povinnost nezletilého vychovávat, zastupovat jej a spravovat jeho majetek namísto rodičů – například pokud rodiče zahynuli při autonehodě. Poručníka často vybírají sami rodiče.

Poručenství je v českém právu upraveno v § 928–942 OZ

Dítě může být svěřeno do péče matky nebo otce. Méně časté je pak svěřeni dítěte do péče jiné osoby – nejčastěji nejbližších příbuzných – a to v případě, že rodiče již nejsou nadále schopni se o dítě starat (např. jsou drogově závislí). Nejčastěji se však v této oblasti řeší tzv. pěstounská péče. Jak uvádí § 958 odst. (1) občanského zákoníku (2012) „(n)emůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče pěstounovi. (2) Pěstounská péče má přednost před péčí o dítě v ústavní výchově.“ Svou roli v pěstounské péči hraje také fakt, že se jedná o placenou službu.

I když je pěstounská péče v praxi nejčastější, je možné i svěřeni do péče jiné osoby. Např. v případě, kdy rodiče musí být delší dobu v zahraničí. Soud při rozhodování o svěřeni dítěte do péče jiné osoby dává před jinými osobami přednost osobám příbuzným nebo dítěti blízkým.

K této problematice patří i pojem **Opatrovník**, který je ukotven v § 943 občanského zákoníku (2012). Paragraf 943 uvádí, že: „(s)oud jmenuje dítěti opatrovníka, hrozí-li střet zájmů dítěte na straně jedné a jiné osoby na straně druhé, nehájí-li zákonný zástupce dostatečně zájmy dítěte, nebo je-li toho v zájmu dítěte zapotřebí z jiného důvodu, anebo stanoví-li tak zákon.“

Jmenovaný opatrovník má právo podat návrh na zahájení řízení vždy, je-li z hlediska zájmu dítěte zapotřebí, aby soud nebo jiný orgán veřejné moci v záležitosti dítěte rozhodl. „Kolizní opatrovník“ se pak určuje v případech, kdy hrozí střet mezi rodiči a je třeba, aby dítě zastupovala jiná osoba. Často se jedná o jednotlivé případy, např. sepis darovací smlouvy, kdy prarodiče darují vnoučeti nemovitosti. V těchto smlouvách pak kolizní opatrovník dítě zastupuje, ač v ostatních případech i nadále zastupují dítě rodiče. Jmenování opatrovníka i následné schválení uzavřené smlouvy je zapotřebí řešit u příslušného opatrovníckého soudu.

2.1.4 Změna příjmení nezletilého

Klientky se s tímto tématem nejčastěji setkávají po rozvodu manželství, a to poté, co uzavřou manželství nové. Rozvedené matky s jedním nebo více dětmi si častou najdou nového partnera a založí s ním rodinu. Zde pak dochází k situacím, kdy dítě z předchozího manželství nebo vztahu má příjmení biologického otce, tj. bývalého manžela matky, a nové dítě má již příjmení stávajícího manžela. Často může dojít k tomu, že se dítě cítí z rodiny vyčleněno, protože má jako jediné odlišné příjmení. Pokud dojde ke změně příjmení nezletilého, nemá to žádný vliv na práva a povinnosti biologického otce.

Pokud původní otec nesouhlasí se změnou příjmení, tak lze podat návrh k soudu. Soud pak vyhoví na základě toho, zda je změna příjmení pro dítě výhodnější a zda je v jeho zájmu. Soud v první řadě sleduje zájmy dítěte. Tuto změnu příjmení nezletilého klientky řeší spíše u menších dětí a většinou souvisí s jejich nástupem do školy.

2.2 OBLAST MANŽELSTVÍ A DRUŽKOVSKÉHO VZTAHU

Manželství je právní a společenská instituce, která tvoří legislativní základ pro rodiny. Muž a žena, kteří chtějí spolu uzavřít manželství, mají předem poznat navzájem své charakterové vlastnosti a svůj zdravotní stav, aby mohli založit manželství, které splní svůj účel.

Ze sociálního hlediska dnes instituce manželství prochází řadou krizí a to vede k narůstajícímu počtu rozvodů. Roste také počet partnerských svazků bez uzavření manželství a dochází k vzestupu podílu mimomanželských dětí. (Krebs, 2015, s. 383) I družkovské vztahy (nesezdané páry) jsou, stejně tak jako ty manželské, tématem následující kapitoly.

V otázkách z oblasti manželství tedy budou řešeny problematiky: rozvod, majetkové vypořádání během manželství a po jeho rozvodu, bydlení po rozvodu a výživné manželů v manželství i po rozvodu manželství.

2.2.1. Rozvod

Právní termín rozvod je uveden v § 755 občanského zákoníku (2012), oddíl 2 – Zánik manželství, odst. 1 „Manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení.“

Klientům je v poradně vysvětleno, co je sporný rozvod (§ 755 OZ) a co je tzv. dohodnutý rozvod (§ 757 OZ). Mnoho žen se v dané problematice správně neorientuje. V poradně je jim podrobně vysvětlováno, co který rozvod znamená a co musí být splněno, aby manželství bylo daným způsobem rozvedeno

Sporný rozvod znamená, že druhý manžel nesouhlasí s rozvodem. Často se tento manžel ani na rozvratu manželství porušením manželských povinností nepodílel a jeho životní úroveň by mohla být rozvodem značně snížena. Dále se musí prokazovat příčina rozvratu manželství a celkově je tento typ rozvodu finančně nákladnější. Níže na grafu 1 – Rozvody podle příčiny jsou uvedeny nejčastější příčiny rozvodů, uváděné na straně ženy.

Rozvody podle příčiny

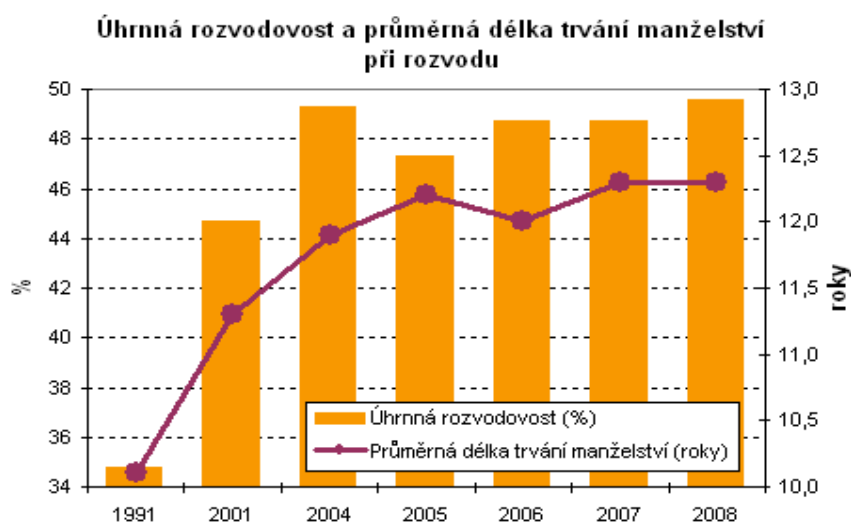
Podíl příčin rozvodů v roce 2010 v ČR na straně ženy
podle hlášení o rozvodu ČSÚ

Graf 1: Rozvody podle příčiny (https://cs.wikipedia.org/wiki/Rozvod_v_%C4%8Cesku)

Při **smluveném rozvodu** se pak strany na rozvodu vzájemně domluví a manželé si přejí manželství ukončit. Se smluveným rozvodem souvisí dohoda rodičů o péči o děti pro dobu po rozvodu manželství a dohoda o vypořádání majetku a bydlení. Jak už jsme uvedli výše, právní poradna při azylovém domě pomáhá ženám při sepisování a podání, návrhů, smluv a vyjádření k soudu a směřuje je na další vhodné instituce.

Pro dokreslení problematiky rozvodovosti uvádíme níže na následující straně graf 2 – Úhrnná rozvodovost a průměrná délka trvání manželství.

Graf 2: Úhrnná rozvodovost a průměrná délka trvání manželství (is.mendelu.cz)

2.2.2. Vzájemná vyživovací povinnost manželů

Klientky právní poradny při azylovém domě se zajímají o výživné. Výše jsme v základu popsali pojem výživy nezletilých dětí, ovšem vyživovací povinnost platí i mezi manžely či rozvedenými manžely.

Jak uvádí občanský zákoník (2012) v § 697 odst. 1 „(m)anželé mají vzájemnou vyživovací povinnost v rozsahu, který oběma zajišťuje zásadně stejnou hmotnou a kulturní úroveň. Vyživovací povinnost mezi manžely předchází vyživovací povinnosti dítěte i rodičů.“

2.2.3. Majetkové vypořádání po rozvodu manželství

Další související právní problematikou je institut majetkového vypořádání po případném rozvodu manželství, a to nejčastěji v souvislosti s vypořádáním společného bytu či domu. Vždy záleží na tom, jaký právní titul tázající se klient má – tj. jaké má právo ke konkrétnímu domu či bytu, v němž se nacházela společná domácnost.

Zde existuje celá řada různých možností, zejména v souvislosti s tím, zda byl dům či byt nabyt před manželství jedním z manželů (nebo oběma manžely) a nebo až v průběhu manželství (většina případů). Jde o to, zda je dům či byt vlastněný pouze jedním z manželů (např. získaný jedním z manželů darem či dědictvím) či vlastněný ve společném jmění manželů (SJM) oběma manželi. U bytů se také rozlišuje, zda se jedná o byt družstevní či byt zapsaný v katastru nemovitostí.

Pokud byl dům či byt nabytý za manželství, stává se tato nemovitost ve většině případů součástí společného jmění manželů. Vzhledem k rozšířenému trendu **družkovských vztahů** je také velmi časté, že partneři, kteří spolu nejsou sezdáni, vychovávají společně děti a pořizují i vlastní majetek.

Majetek, který spolu nabudou partneři žijící spolu ve společné domácnosti, a kteří nejsou manželé, se nazývá podílové spoluvlastnictví.

Důležité je zmínit fakt, že ženy žijící se svým partnerem nesezdaně mají v případě rozchodu zaručenu menší právní ochranu, než ženy žijící v manželství. Zároveň existuje poměrně málo právních pramenů, které pojem družkovského vztahu upravují.

Přitom, jak jsem uvedla již v úvodu kapitoly, stále více lidí žije mimo manželský svazek. Klientkám žijícím v družkovských vztazích je poskytována porada jak ohledně záležitostí týkajících se ukončení vztahu, tak i ohledně péče o děti a rozdělení společného majetku v případě rozchodu. Současně se tyto ženy dotazují, jakým způsobem bude po rozchodu s partnerem řešen jejich společný úvěr a jak by mohly být z úvěru „vyvázány“. Právní zázemí je poskytnuto v občanském zákoníku, a to v ustanoveních o nabytí majetku mezi občany. Práva dětí se řeší stejně u manželů i nesezdaných partnerů. Pro dokreslení počtu nesezdaných žen, uvádíme graf 3 – V jakém žijete partnerském vztahu?

Graf 3: V jakém žijete partnerském vztahu? (Vyplnto.cz)

Závěrem bychom rádi upozornili na nový **institut o právech manželů**, který stanoví mimo jiné to, že manželé mají právo znát navzájem své finance a majetek. V § 688 nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., který stanovuje, že manžel má právo na to, aby mu druhý manžel sdělil údaje o svých příjmech a stavu svého jmění, jakož i o svých stávajících i uvažovaných právních, studijních a podobných činnostech. (<http://vrcha.webnode.cz/news/k-pravu-manzela-aby-mu-druhy-manzel-sdelil-udaje-o-svych-prijmech-a-stavu-sveho-jmeni/>)

Asi nejdůležitějším sdělením pak zůstává to, že manžel může tuto povinnost vymáhat soudně. Domáhat se bude ten manžel, který potřebuje informace o stavu příjmů a jmění druhého manžela proti manželce, který ani na výzvu tak dobrovolně neučinil. Žalobní petit však může znít jen na povinnost sdělit údaje, nikoli předložit výpis z účtu či výplatní pásky.

2.3 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Pojem domácí násilí je uveden v odborné literatuře pod různými definicemi. Např. „domácím násilím“ se většinou rozumí opakované a stupňující se násilí fyzické, psychické nebo sexuální povahy mezi manželkami nebo partnery. (Buskotte, 2008, s. 42)

Dále je v knize uvedena definice domácího násilí podle Bílého kruhu bezpečí. Tato definice doplňuje tu předchozí v tom, že k domácímu násilí dochází často v soukromí, tedy mimo kontrolu veřejnosti.

Je třeba si uvědomit, že domácí násilí je jednostranné, agresor a oběť si nikdy nemění role. (Buskotte, 2008, s. 42)

Pomoc mohou oběti hledat v následujícím demonstrativním výčtu institucí: Policie ČR (Institut vykázaní z bytu je rozebrán níže), azylové domy, intervenční centra, linka Důvěry, DONA linky, občanské poradny, rodinné poradny, bílý kruh bezpečí atd.

Domácí násilí je vysoce závažnou problematikou. Děti, které byly svědky násilí v rodině, mají tendenci je v dospělosti napodobovat. Domácí násilí má tedy tendenci vytvářet sebe-živící cyklus. Velmi vhodnou podpůrnou literaturou k tomuto tématu je kniha *Krizová Intervence v kazuistikách* (Brož a Vodáčková, 2015) popisující praktické postupy jak jednat s klientkami, které si domácím násilím prošly.

Bylo by vhodné, kdyby každý odborný zaměstnanec azylového domu uměl použít na klienta zaměřený přístup, být empatický a vidět daný problém z pohledu klienta.

„Domácí násilí je v současné době nejen diskutované, ale i řešené. Zásadní změnu přinesl institut vykázání spolu s existencí intervenčních center.“ (Brož a Vodáčková, 2015, s. 135)

Domácí násilí se netýká pouze manželů žijících ve společném bytě. Vztahuje se i na rozvedené manžely a právo domáhat se ochrany proti domácímu násilí má také každá jiná osoba, která žije v rodinné domácnosti, např. zletilé dítě.

Výsledkem ochrany týraným ženám je možnost vykázání manžela nebo partnera z bytu nebo domu nejdéle na dobu 6 měsíců. Soud však na návrh navrhovatele (ohrožené osoby) může rozhodnout o prodloužení lhůty vykázání odpůrce z domu nebo bytu.

V případě potřeby rychlého zásahu je Policie oprávněna vykázat násilníka na deset dní z bytu. Pokud při domácím násilí dochází k těžkému ublížení na zdraví, může být daná újma klasifikovaná jako trestný čin a policie může začít násilníka stíhat. Velkou míru ochrany týraným ženám poskytují právě azylové domy. Jejich pracovníci mají hluboké znalosti právní problematiky domácího násilí a jsou schopni klientkám ve všech směrech poskytnout odpornou pomoc a podporu. Taktéž jsou tito speciálně vyškolení sociální pracovníci zajistit ženám např. sepsání návrhu na předběžná opatření.

2.3.1. Domácí násilí z právního hlediska

Domácí násilí upravují převážně tyto prameny práva (jedná se o demonstrativní výčet):

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.
- Listina základních práv a svobod – č. 2/1993 Sb.
- Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
- Zákon č. 108/ 2006 Sb., o sociálních službách
- Zákon č. 200/1990 Sb., zákon České národní rady o přestupcích
- Zákon č. 89/ 2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Na základě konzultace s právníkem v právní poradně azylového domu, konstatujeme, že týrané klientky nemají problém komunikovat a jsou rády za jakoukoliv formu pomoci. Právník jim může poradit ohledně prokázání např. dlouhodobého psychického násilí, které se hůře dokládá a na jehož prokázání je potřeba odborných posudků psychologa a psychiatra. Dále jsou klientky informovány o tom, jak postupovat v trestním řízení a jak se mohou domct náhrady škody.

Následující obrázek 3 zobrazuje následující základní údaje z oblasti domácího násilí: Zkušenost respondentů s domácím násilím, délka trvání domácího násilí, a jaké překážky bránily respondentům v ohlášení domácího násilí.

Obrázek 3: Obrázek: Domácí násilí v Česku (<http://www.ceskenoviny.cz>)

Právní oblast domácího násilí je zakotvena v § 751 odst. 1 občanského zákoníku (2012) „Stane-li se další společné bydlení manželů v domě nebo bytě, v němž se nachází rodinná domácnost manželů, pro jednoho z nich nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije, může soud na návrh dotčeného manžela omezit, popřípadě i vyloučit na určenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet.“

Bohužel ani nový občanský zákoník neřeší oblast domácího násilí dokonale, např. zákon neupravuje vliv domácího násilí na majetkové vypořádání. Ženám, které se rozhodnou odejít od násilníka, hrozí, že budou žít v bídě a nedosáhnou na sociální dávky. Právě i v této oblasti majetkového vypořádání je ženám nabídnuta právní pomoc.

Jak uvádí k pramenům práva v této oblasti časopis *Právo a rodina* (Svoboda, 2014, s. 5), v současnosti si osoba může zvolit ke své ochraně dvě cesty, jednak meritorní (hmotně-právní), která je založena na paragrafu 751 nasl. NOZ, jednak procesní, kterou ukotvují ust. § 400 – 414 Zákona o zvláštních řízeních soudních č. 292/ 2013 Sb. Z obou těchto pramenů pak čerpá i advokát v poradně.

V námi-zvoleném azylovém domě je oblast domácího násilí řešena převážně speciálně vyškolenými pracovníky, kteří jsou schopni týraným ženám poradit v zákl. právních pojmech, jako jsou např. zkontaktování azylového domu s utajenou adresou, poradenství pro oběti i děti, které byly svědky násilí, vypracování a aktualizace bezpečnostního plánu atd. Součástí našeho azylového domu není intervenční centrum (tj. místo, kde jsou obětem domácího násilí poskytovány proaktivní služby). Sociální pracovníci však ženy vždy ochotně nasměrují na nejbližší intervenční centrum v regionu.

Složitější oblasti domácího násilí pak v rámci právního poradenství se ženami řeší právník. Právník týrané ženy směřuje na další instituce jako je psycholog, lékař a Policie ČR.

Právník s klientkami sepisuje návrh na předběžné opatření na vykázání manžela z bytu, návrh na prodloužení vykázání manžela z bytu, taktéž návrh na podání žaloby za ublížení na zdraví a trestní oznámení.

2.4 PRACOVNÍ PRÁVO

Pracovní právo je samostatné právní odvětví, které upravuje pracovní činnost vykonávanou za účelem dosažení výdělku. (Galvas, 2007, s. 4) „V pracovně právních vztazích je zakázána jakákoliv diskriminace a zaměstnavatelé jsou povinni zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci, pokud jde o jejich pracovní podmínky, odměňování práce a o poskytování jiných peněžitých plnění a o příležitost dosáhnout funkčního nebo jiného postupu v zaměstnání.“ (Galvas, 2007, s. 5)

Vycházíme z převážně z následující právní matérie a to zákoníku práce 262/ 2006 Sb. Oblast pracovního práva řeší mnoho různých problematik, uvedeme si alespoň několik nejčastějších z nich, s nimiž se sociálně ohrožené ženy a matky mohou setkat.

Jedná se o ukončení pracovního poměru, pojem mzdy, vysílání na pracovní cesty, ochranné lhůty matek a těhotných zaměstnankyň a následně i pojem šikany na pracovišti a možnost obrany.

2.4.1. Ukončení pracovního poměru

V zákoníku práce (č. 262/2006 sb.) je uvedeno, jaká existuje obrana proti okamžitému zrušení pracovního poměru. Tento institut je pro ženy zvláště nevýhodný, neboť ztrácí možnost pobírat podporu v nezaměstnanosti na úřadě práce.

Ženy v této situaci jsou většinou informovány o možnosti podat žalobu k soudu a domáhat se prohlášení o neplatnosti zrušení pracovního poměru. A to do dvou měsíců ode dne skončení pracovního poměru. Chráněny proti okamžitému zrušení pracovního poměru jsou jen ty ženy, které jsou těhotné, anebo čerpají mateřskou dovolenou nebo rodičovskou dovolenou.

Okamžité ukončení pracovního poměru je zakotveno v zákoníku práce, a to v § 55 odst. 1 „zaměstnavatel může výjimečně pracovní poměr okamžitě zrušit jen tehdy, byl-li zaměstnanec pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na dobu delší než 1 rok, nebo byl-li pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin spáchaný při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na dobu nejméně 6 měsíců, nebo porušil-li zaměstnanec povinnost vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci zvláště hrubým způsobem.“

Ženám, které tímto způsobem přišly o práci, je v rámci právního poradenství po vyhodnocení situace, poskytnuto doporučení, aby se obrátily na soud a případně požádaly o bezplatného právního zástupce, který je bude v daném soudním sporu zastupovat (neboť se jedná o spory složité a v konečném důsledku i drahé).

2.4.2. Bossing a Mobbing

Klientky v azylovém domě se stále častěji setkávají s problematikou šikany ze strany zaměstnavatele a taktéž v této souvislosti řeší ukončení pracovního poměru.

Tato šikana se může projevovat formou mobbingu anebo bossingu. O mobbingu se hovoří, je-li někdo opakovaně, pravidelně po delší období systematicky – často velmi nenápadně a skrytě – šikanován. (Herzog, 2009, s. 23)

Dalším, neméně závažným, tématem, se kterým se zaměstnané ženy setkávají, je šikana ze strany zaměstnavatele, tzv. bossing (případně ze strany kolegů, pak se jedná o tzv. mobbing).

Právní obrana proti tzv. bossingu (šikana ze strany nadřízeného) je bohužel dosti nesnadná. Klientka se může odkázat na porušení zásad zákoníku práce a to zásady rovného zacházení se zaměstnanci a zákaz jejich diskriminace (§1a písm. e) zákoníku práce (2006)). Dle § 16/ odst. 1 zákoníku práce (2006) je zaměstnavatel povinen zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci a to rovněž v oblasti jejich pracovních podmínek.

Pro ženy postižené touto problematikou je ideální získat nějakou formu důkazu toho, že je nadřízený skutečně šikanuje. To je samozřejmě obtížné, neboť málokterý zaměstnanec je ochoten svědčit proti svému zaměstnavateli.

Dále se ženy mohou bránit u soudu např. žalobou na ochranu své osobnosti dle občanského zákoníku. OZ ochranu osobnosti deklaruje v úvodním ustanovení § 3 odst. 2 písm. a), ve kterém jsou uvedeny základní právní zásady soukromého práva: „každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí.“

Obecně platí, že zaměstnavatel může dát zaměstnanci výpověď jen ze zákonem stanovených důvodů uvedených v § 52 zákoníku práce. Z jiných důvodů zaměstnavatel výpověď zaměstnanci dát nesmí. Těhotenství taktéž není důvodem, pro který by zaměstnavatel mohl dát výpověď.

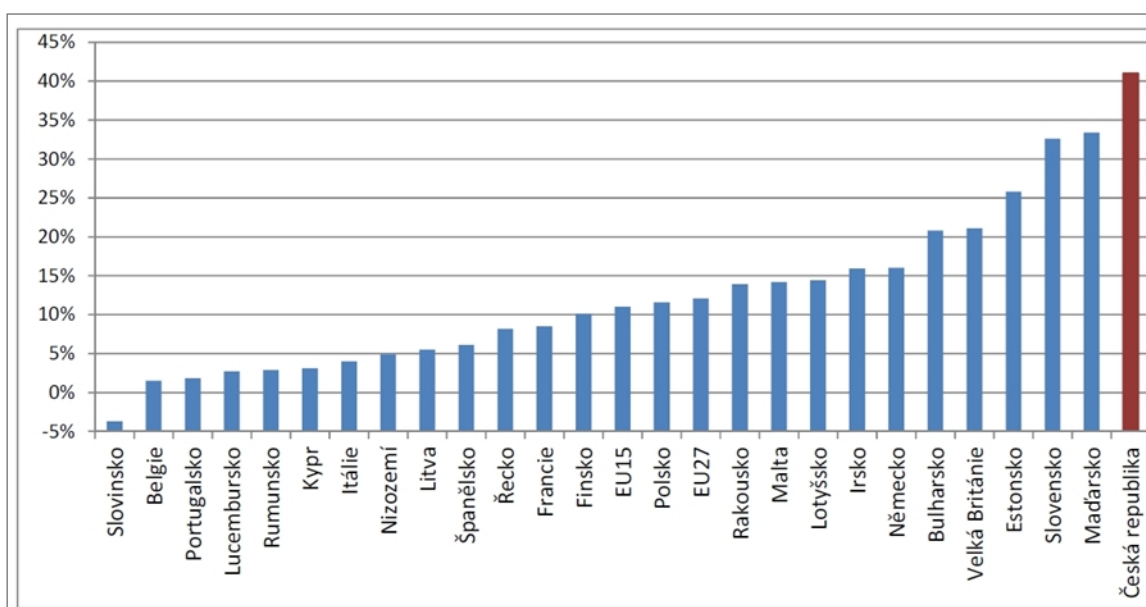
2.4.3. Ochranná lhůta a nemožnost ukončení pracovního poměru

Před výpovědi ze strany zaměstnavatele je těhotná zaměstnankyně i zaměstnankyně čerpající mateřskou a rodičovskou dovolenou chráněna, protože v této ochranné době jí zaměstnavatel dát výpověď nesmí.

Existuje ovšem jedna výjimka – v případě výpovědi z důvodu zrušení zaměstnavatele nebo jeho části může zaměstnavatel dát výpověď i těhotné ženě nebo ženě čerpající mateřskou dovolenou. Jak uvádí zákoník práce oddíl 3 *Zákaz výpovědi dané zaměstnavatelem*, § 53 (1) „Zakazuje se dát zaměstnanci výpověď v ochranné době, to je mimo jiné d) v době, kdy je zaměstnankyně těhotná nebo kdy zaměstnankyně čerpá mateřskou dovolenou nebo kdy zaměstnankyně nebo zaměstnanec čerpají rodičovskou dovolenou.“

Dalším neméně závažným problémem je **ukončení pracovního poměru ve zkušební době** u těhotné zaměstnankyně. Zaměstnavatel může z jakéhokoliv důvodu nebo bez uvedení důvodu zrušit pracovní poměr ve zkušební době. Může tedy zrušit pracovní poměr ve zkušební době i s těhotnou zaměstnankyní. V této situaci zaměstnavatel nesmí zrušit pracovní poměr ve zkušební době jen v době prvních 21 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény zaměstnance.

Následující graf č. 4 ukazuje propad míry zaměstnanosti u žen s dětmi do šesti let věku (věk žen 20–49 let) a tedy poukazuje na to, že právě matky s malými dětmi v Česku jsou v evropském kontextu jednou z nejvíce nezaměstnaností ohrožených skupin.

Graf 4: Propad míry zaměstnanosti u žen s dětmi do šesti let věku (věk žen 20–49 let)

(<http://www.penize.cz/pracovni-pomer/253820-bud-prace-nebo-dite-dalsi-moznosti-pribyvaji-jen-pomalu>)

2.4.4. Vysílání žen na pracovní službu bez jejich souhlasu

K této problematice lze jednoznačně říci, že vysílat zaměstnance na pracovní cestu, aniž by s tím souhlasil, nelze. Podle § 42 zákoníku práce lze zaměstnance na pracovní cestu vysílat pouze na základě dohody s ním. (Janečková, 2014, s. 22) V případě neexistence takové dohody nemůže k vysílání vůbec dojít. Ovšem i pokud si zaměstnanec takovou možnost dohodl, nelze ani po vzájemné dohodě vysílat těhotné zaměstnankyně a zaměstnankyně

pečující o dítě do 8 let, totéž platí i pro osamělou zaměstnankyni či zaměstnance, kteří pečují o dítě do 15 let věku.

2.4.5. Mzda

Prvotním problémem u klientek je neschopnost rozlišit od sebe pojmy mzda a plat. Platem jsou odměňováni státní zaměstnanci, zatímco mzdou jsou odměňováni zaměstnanci ostatních zaměstnavatelů. Jak uvádí Právní prostor (2016) „Plat se stanoví podle tarifních tříd a platových stupňů a nemůže se o něm vyjednávat. O mzdě se vyjednává, např. v kolektivní smlouvě nebo individuálně mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, neexistují žádné „tabulky“ pro mzdu, kromě zaručených mezd.“ (<http://www.pravniprostor.cz/clanky/pracovni-pravo/proc-maji-zeny-nizsi-mzdu-nez-muzi>)

Svobodné matky a ženy obecně mají výrazně nižší mzdu než muži. Svobodné matky jsou však o to více ohroženy, že spoléhají pouze na jeden příjem, zatímco ženy žijící v páru jsou na tom finančně lépe. Největším problémem klientek samoživitelek pečujících o malé děti je neschopnost vůbec si najít vhodnou práci a nebyť tak závislá jen na sociálních dávkách. Pokud už klientky vhodnou práci naleznou, právník v poradně s nimi probere všechny náležitosti pracovní smlouvy a pracovněprávního vztahu. Dalším neméně závažným tématem je taktéž nerovnost ve výši platů u mužů a žen, kdy jsou ženy se stejným vzděláním placeny podstatně hůře než muži, jak ukazuje tabulka 6 níže.

Rozdíly mezi platy mužů a žen			
ukončené vzdělání	průměrný plat mužů v Kč	průměrný plat žen v Kč	poměr platů mužů a žen v procentech
základní	18.300	12.900	142
středoškolské bez maturity	19.700	14.300	138
středoškolské s maturitou	26.000	20.500	127
nástavbové/vyšší odborné vzdělání	27.800	21.400	130
vysokoškolské 1. stupně	32.300	24.700	131
vysokoškolské 2. stupně	37.500	28.600	131
postgraduální	45.400	32.500	140

zdroj: Platy.cz

Tabulka 6: Rozdíly mezi platy mužů a ženy (Platy.cz)

2.5 DĚDICTVÍ

Méně významnou oblastí práva, se kterou je možné se v poradně setkat, je oblast dědického práva. Netýká se jen klientek, kterým zemřel manžel nebo partner, ale část jsou řešeny vlastní právní úkony, např. jak sepsat správně závěť. Dotazy také směřují na to, jaké jsou dědické skupiny či jak vypořádat majetek ještě za života. Velmi důležitý je institut vydědění, který je upraven v občanském zákoně (2012) § 1646, odst. 1, kde je zakotveno následující ust.

„1) Ze zákonných důvodů lze nepominutelného dědice vyděděním z jeho práva na povinný díl vyloučit, anebo jej v jeho právu zkrátit. Zůstavitel může vydědit nepominutelného dědice, který

- a) mu neposkytl potřebnou pomoc v nouzi,
- b) o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevovat měl
- c) byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze nebo
- d) vede trvale nezřízený život.“

Klientky tak mají možnost vydědit např. potomka, který nepracuje, žije ve společné domácnosti a je například závislý na alkoholu. Vydědění je na místě tam, kde jsou již trvale rozvráceny rodinné vazby.

Jak vyplývá z výše uvedeného textu, první poradna v azylovém domě (jak uvádí ve svém popisu) poskytuje ženám pomoc při sepisování jednoduchých návrhů a podávání smluv. Nabízí řešení problémů napříč právním spektrem, ať už v poradenství z oblasti rodinného práva, tak i řešení majetkových vztahů a exekucí. V neposlední řadě je zde řešena i dědická oblast práva.

2.6. DALŠÍ ŘEŠENÉ PRÁVNÍ OBLASTI

2.6.1. Exekuce na majetek

Akt exekuce je zakotven v zákoně o soudních exekutorech a exekuční činnosti (Exekuční řád – č. 120/2001 Sb.). Jedná se o speciální problematiku, na kterou se nevztahuje občanský zákon. Exekucí se většinou rozumí vymožení peněžité částky od povinného (dlužníka) pro oprávněného (věřitele).

U klientek azylového domu se setkáváme nejčastěji s otázkami týkajícími se neoprávněnosti exekuce. Velmi často dostane do dluhové tísně domácnost partner, aniž by o tom partnerku jakkoliv informoval. Partnerka skutečnost často zjistí, až když vlastní dluh – pohledávka – začne být vymáhána exekutorem.

Ženy často dostane do dluhů partner, který je alkoholik nebo gambler. Psycholog Jan Prunner ve své knize *Gamblerství* uvádí, že „hrající hráč neváhá sáhnout po vlastních i rodinných úsporách a neštítí se zpronevřit i peníze svých dětí či svých rodičů. Následný finanční bankrot pak není ojedinělou záležitostí, ale naopak je poměrně častým jevem.“ (Prunner, 2013, s. 146)

Je tedy logické, že především pro ženy je důležité znát právní pojem „*Návrh na zastavení nebo částečné zastavení exekuce*“ či „*návrh na odklad exekuce*“, který jí poskytuje jistou možnost obrany.

Dále je důležité se umět orientovat v terminologii a problematice **oddlužení**. Oddlužení (tzv. osobní bankrot) zohledňuje sociální aspekt dlužníka a je vhodný např. pro zadlužené domácnosti. Oddlužení umožní klientovi nový start a motivuje ho k aktivnímu přístupu splácení dluhu.

Svobodné matky jsou exekucí zvláště ohroženou skupinou. Svobodné matky mají často výrazně nižší příjem, než ty žijící v manželství, a navíc velké procento rodičů neplní řádně svou vyživovací povinnost.

Špatné finanční podmínky mohou finálně vést až k osobnímu bankrotu (viz výše). Pro potřeby právní poradny v azylových domech kde jsou umístěny právě matky s dětmi a ženy v tíživé finanční situaci je tedy znalost Exekučního řádu a Insolvenčního zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, velmi důležitá.

2.6.2. Rozhodování o významných záležitostech dítěte

Velmi aktuální téma, které se v souvislosti s novým občanských zákoníkem (2012) vyskytlo v mnoha právních materiích, je rozhodování o významných záležitostech dítěte. Rodiče mají právo činit ve věcech dítěte řadu rozhodnutí, jejichž účelem má být zajištění morálního a hmotného prospěchu dítěte. K přijetí a realizaci naprosté většiny rozhodnutí v záležitostech dítěte nepotřebují rodiče žádný souhlas či schválení soudu a zásadně není potřeba, aby taková rozhodnutí byla realizována se souhlasem obou rodičů.

V některých případech chybějící vzájemné shody rodičů může rozhodnutí za rodiče učinit rozhodnutí soud, a to např. v neodkladných věcech (povinné očkování dítěte, stanovení základní školy).

Významné záležitosti podle občanského zákoníku

Ustanovení občanského zákoníku (2012) stanovuje, že nedohodnou-li se rodiče o podstatných věcech, rozhodne za ně soud. Výčet tzv. podstatných věcí zákon ovšem nespécifikuje a okruh věcí byl tak ponechán rozhodovací praxi. Aktuální platná ustanovení k problematice najdeme v §877 a §876 OZ. Konečně jsou zde uvedeny bližší specifikace pojmu „významné záležitosti dítěte“ – např. rozhodnutí o tom, zda smí dítě vycestovat do zahraničí, dále ve věcech neodkladné péče, hospitalizace nezletilého.

Právní institut Rozhodování o významných záležitostech nezletilého zde uvádíme na doporučení advokáta, který se s tímto právním problémem během své praxe v právní poradně Azylového domu již několikrát setkal. Je to opomíjená právní oblast, která je vzhledem k velmi obecnému zadání v občanském zákoníku (2012) obtížně vyložitelná. Je tedy dobré být s touto problematikou obeznámen a dostudovat co nejvíce soudních judikátů na dané téma, aby klientka získala komplexní stanovisko.

2.6.3. Problematika manželství s příslušníkem jiného státu

Pokud má dítě otce z jiné země (jiného občanství) tak vycházíme ze zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále také ZŘS).

Tento zákon obsahuje úplný výčet nesporných a jiných zvláštních řízení, která se ZŘS řídí (např. řízení o pozůstalosti, rozvodu, osvojení, svéprávnosti, řízení ve statusových věcech právnických osob či ve věcech kapitálového trhu), a úpravu jejich zvláštnosti oproti řízení spornému.

Veškerá řízení v ZŘS neupravená se budou řídit ustanoveními občanského soudního řádu (OSŘ) o řízení sporných. (<http://www.kuceralegal.cz/blog/2014/05/29/nova-uprava-nespornych-soudnich-rizeni/>)

V tomto zákoně nás konkrétně zajímá § 461 Mezinárodní prvek, kde je řečeno, že v případě podání návrhu předběžného opatření se upravují poměry dítěte (např. svěřeni do péče, výživné) podle § 452 a ve věci samé není dána pravomoc českých soudů podle jiného právního předpisu, lhůta podle § 459 se nepoužije. Celková doba trvání předběžného opatření však v takovém případě nesmí překročit 6 měsíců.

Shrnutí

V druhé části teoretického oddílu bakalářské práce jsme se věnovali konkrétně řešeným právním oblastem. Popsali jsme jejich právní ukotvení a zásadní právní prameny v oblasti občanského, pracovního, dědického práva, ale i trestního práva. Na základě konzultace s advokátem, který v námi zkoumané právní poradně azylového domu pracuje, jsme doplnili i méně časté právní instituty, jako jsou vypořádání majetku v družkovském vztahu, problematika manželství s příslušníkem jiného státu nebo poručenství. Samostatné kapitoly jsme pak také věnovali problematice domácího násilí z hlediska právní úpravy a otázky exekucí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Praktická část bakalářské práce se zabývá výzkumem samotným. Určíme si výzkumné otázky, díky kterým si zodpovíme, zda a jakých cílů jsme výzkumným šetřením dosáhli. Dále si popíšeme techniky sběru dat, metody analýzy dat. U sesbíraných dat provedeme analýzu, tyto data dále interpretujeme a v závěru uvedeme možná doporučení pro praxi.

3.1 Výzkumný problém, výzkumné otázky a cíl výzkumu

Výzkum začíná vymezením výzkumného problému, tj. toho, co chceme řešit a které otázky chceme zodpovědět. **Výzkumným problémem** naší práce jsou právní oblasti řešené v azylovém domě po ženy a matky s dětmi.

Pojmem **výzkumné otázky** se rozumí vlastní zúžení výzkumného problému, zaostřujeme své zkoumání konkrétním směrem v souladu se stanovenými cíli výzkumu. Výzkumné otázky vymezují to, na co chceme znát odpověď. „Výzkumné otázky, spolu s výzkumným problémem, naznačují cestu výzkumu – na jejich základě výzkumník volí výzkumné metody, způsoby analýzy a interpretace dat.“

(<http://www.vychovavzdelavani.cz/pedagogickyvyzkum.pdf>)

Pro empirický výzkum v praktické části jsme si stanovili výzkumné otázky a výzkumné cíle. Obě tyto položky jsme rozdělili na hlavní a dílčí část. Výzkumné otázky se skládají z jedné hlavní otázky a šesti dílčích otázek. Cíle bakalářské práce taktéž rozčleněné na hlavní a dílčí jsme si rozdělili na jeden hlavní a čtyři dílčí cíle.

Hlavní výzkumná otázka:

Jaké právní oblasti nejvíce řeší ženy a matky v právní poradně azylového domu?

Dílčí výzkumné otázky:

Jaký je průměrný věk a rodinný stav respondentek?

Jaké je vzdělání žen v právní poradně azylového domu?

Existuje souvislost mezi manželstvím a výskytem domácího násilí?

S jakou věkovou kategorií nejvíce koresponduje rozvodovost?

S jakými právními problémy se nejvíce potýkají bezdětné ženy?

S jakými právními problémy se nejčastěji potýkají ženy nad 51 let?

Hlavní výzkumný cíl:

Charakterizovat nejvíce řešení právní oblasti v právní poradně azylového domu pro ženy a matky s dětmi.

Dílčí výzkumné cíle:

Zjistit které otázky *rodinného práva* ženy nejvíce řeší.

Zjistit základní řešené oblasti *pracovního práva*.

Zhodnotit, které právní oblasti jsou v poradnách v azylových ženami řešené nejméně

Zhodnotit přínos právní poradny pro uživatelky.

3.2 Výzkumný soubor

Pojmem výzkumný soubor se rozumí množina všech prvků, které budou ve výzkumu zkoumány a které byly reprezentativně vybrány. Pro kvantitativně orientovaný výzkum jsme zvolili dostupný způsob výběru výzkumného souboru. Respondenty výzkumu jsou ženy a matky s dětmi v azylovém domě ve Zlínském kraji. Jako techniku sběru dat jsme vybrali dotazníkové šetření. Rozdáno bylo 92 dotazníků. Některé ženy, však dotazník odmítly vyplnit, což bylo s ohledem na jejich osobní situaci zcela respektováno. Finální výzkumný soubor tedy tvoří celkem 68 respondentek.

3.3 Technika sběru dat

Jak již bylo řečeno výše, pro realizování našeho výzkumného šetření jsme se rozhodli jako techniku sběru dat využít dotazníkové šetření. Při jeho sestavování jsme vycházeli z knihy profesora Chrásky: *Metody pedagogického výzkumu*.

„Dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpoví písemně.“ (Chráška, 2007, s. 163)

Náš dotazník obsahuje celkem 13 otázek, z čehož jedna je otevřená (a dále je zde zahrnuto jedno otevřené doplnění). Dotazník jsme distribuovali každý týden, přes právníka v rámci právní poradny azylového domu. Jak už bylo řešeno výše, je strukturován formou uzavřených i otevřených otázek.

Naše návratnost dotazníků byla 63 %. Tuto nižší návratnost přisuzujeme často velmi osobní povaze otázek, z nichž některé se týkají např. domácího násilí, rozvodu, úmrtí nebo ukončení pracovního poměru. Tyto témata jsou pro ženy často stigmatizující a silně stresující a tedy jsme plně respektovali a akceptovali jejich rozhodnutí. Celkově jsme tedy získali odpovědi od 68 respondentek.

3.4 Metody analýzy dat

Pro vyhodnocení dat získaných dotazníkovým šetřením jsme zvolili statistickou metodu – test dobré shody χ^2 kvadrát. Nejprve si uvedeme stručnou definici tohoto testu a pak důvod proč jsme si zvolili právě tuto statistickou metodu. Test dobré shody χ^2 kvadrát ověřuje, zda četnosti, které byly získány měřením v pedagogické realitě, se odlišují od teoretických četností, které odpovídají dané nulové hypotéze. Smyslem testu je rozhodnout, zda zjištěné (pozorované rozdíly) mezi četnostmi výběrů jsou statisticky významné; což považujeme za přínosnou a relevantní statistickou metodu. Cílem je, aby se co nejvíce výsledků potvrdilo jako statisticky významných, což bude znamenat, že je nelze vysvětlovat na základě náhody. (Chráška, 2007, s. 71,72,73)

4 ANALÝZA DAT

4.1 Základní charakteristika respondentek – rodinný stav, věk, vzdělání

V této kapitole se budeme zabývat analyzováním dat, které jsme získali pomocí dotazníkového šetření. Celkový počet respondentek je 68, nicméně ne všechny respondentky odpovídaly na všechny otázky. Proto je vždy u každé otázky uveden celkový počet žen, který na danou otázku odpovídal. Nyní přejdeme k jednotlivým otázkám, u kterých vždy uvádíme výpočet Testu dobré shody χ^2 kvadrátu a grafické znázornění pomocí výsečového grafu.

Otázka č. 1 – Rodinný stav respondentek.**Stanovení statistických hypotéz**

H₀ – Mezi četnostmi odpovědí respondentek ohledně jejich rodinného stavu neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A – Mezi četnostmi odpovědí respondentek ohledně jejich rodinného stavu existuje statisticky významný rozdíl.

V následující tabulce jsou písmenka u jednotlivých odpovědí nahrazeny pro lepší přehlednost čísly a to následujícím způsobem. Odpověď a) odpovídá číslu jedna, odpověď b) odpovídá číslu 2 a odpověď c) odpovídá číslu 3.

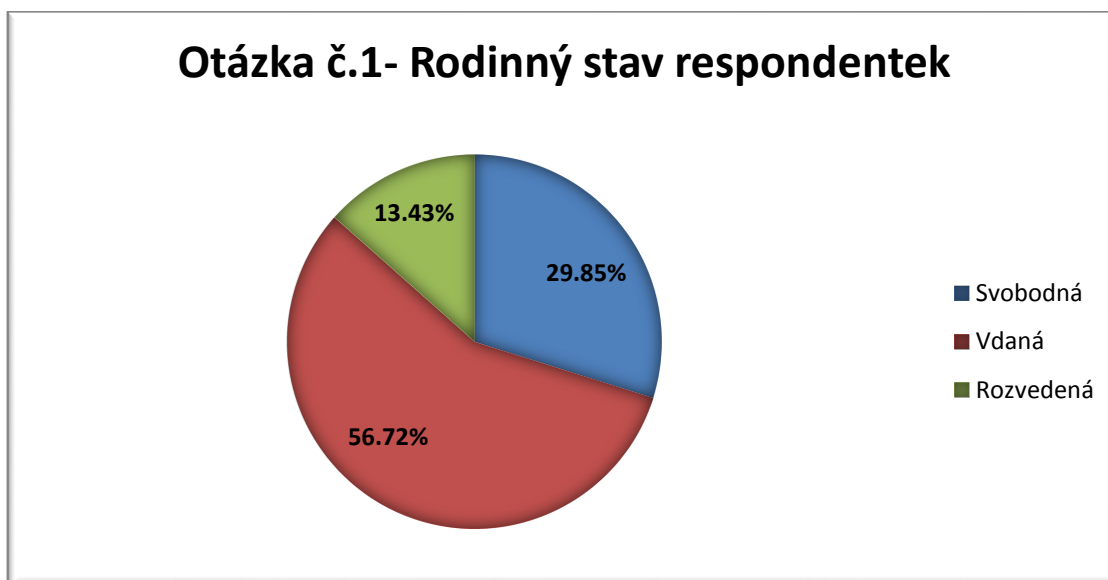
Číslo odpovědi	Odpověď	Pozorovaná četnost (P)	Očekávaná četnost (O)	$\frac{(P - O)^2}{O}$
1	Svobodná	20	22,33333333	0,24378109
2	Vdaná	38	22,33333333	10,9900498
3	Rozvedená	9	22,33333333	7,960199
CELKEM- Σ		67	67	19,1940299

Tabulka 7: Otázka č. 1 – Rodinný stav respondentek

Nyní si zjistíme hladinu významnosti na základě doporučení v učebnici profesora Chrásky a tou je hladina významnosti 0,05 (5 %). Dále doplníme počet stupňů volnosti, který si odvodíme z počtu řádků výše uvedené tabulky. Relevantní jsou pro nás však jen ty řádky, kterým lze přiřknout libovolnou hodnotu a dodržet tak stanovený sloupcový součet. (Chráska, 2007, s. 73) V našem případě má tabulka dva stupně volnosti a dosazená hodnota je tedy 2.

$$\chi^2 = 19,194 > \chi^2_{0,05}(2) = 5,991$$

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 19,194$ a je větší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(2) = 5,991$ a proto přijímáme H_A, neboli alternativní hypotézu, která potvrzuje, že mezi sledovanými jevy je souvislost. Mezi odpověďmi respondentek v rámci jejich rodinného stavu tedy existuje statisticky významný rozdíl.

Graf 5: Otázka č. 1 – Rodinný stav respondentek

Otázka č. 1 se zabývala rodinným stavem respondentek, zjišťovali jsme, zda se jedná o ženy vdané, svobodné nebo rozvedené. Z následujícího grafu můžeme vyčíst, že nejvíce žen – tedy 56,72 % jsou ženy vdané, 29,85 % svobodné a nejméně celkově 13,43 % žen je rozvedených. Na tuto otázku odpovídalo 67 z celkového počtu 68 dotázaných.

Otázka č. 2 – Do jaké věkové kategorie patříte:

Stanovení statistických hypotéz

H₀ – Mezi četnostmi odpovědí respondentek ohledně jejich věku neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A – Mezi četnostmi odpovědí respondentek ohledně jejich věku existuje statisticky významný rozdíl.

V následující tabulce jsou písmenka u jednotlivých odpovědí nahrazeny pro lepší přehlednost čísly a to následujícím způsobem. Odpověď a) odpovídá číslu jedna, odpověď b) odpovídá číslu 2 a odpověď c) odpovídá číslu 3, odpověď d) číslu 4 a odpověď e) číslu 5.

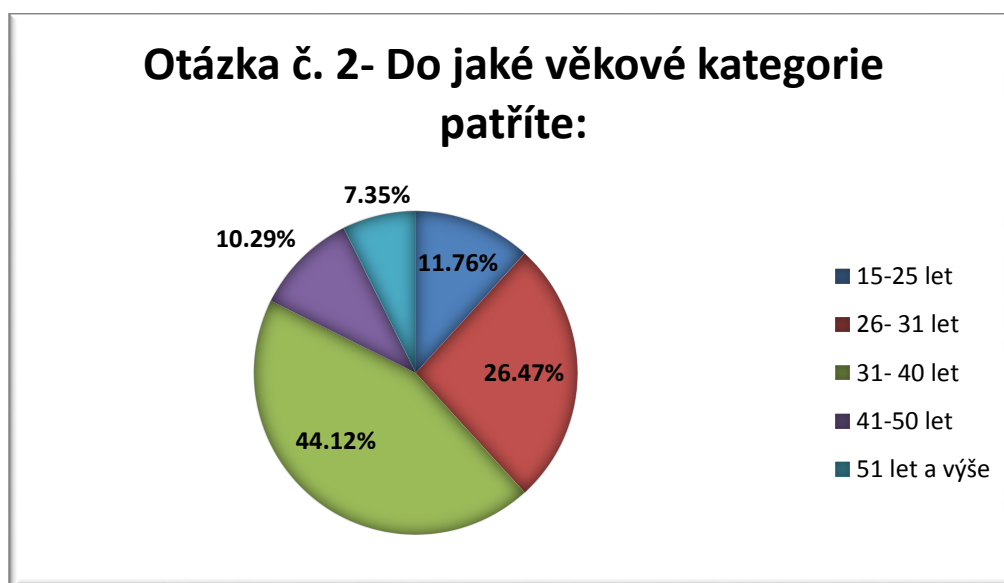
Číslo odpovědi	Odpověď	Odpovědi (P)	Očekávané odpovědi (O)	$\frac{(P - O)^2}{O}$
1	15-25 let	8	13,6	2,30588235
2	26- 31 let	18	13,6	1,42352941
3	31- 40 let	30	13,6	19,7764706
4	41-50 let	7	13,6	3,20294118
5	51 let a výše	5	13,6	5,43823529
CELKEM		68	68	32,1470588

Tabulka 8: Otázka č. 2 – Do jaké věkové kategorie patříte:

Při stanovení hladiny významnosti budeme i nadále vycházet z doporučené hodnoty hladiny významnosti 0,05 (5 %). Dále doplníme počet stupňů volnosti. V našem případě má tabulka čtyři stupně volnosti a dosažená hodnota je tedy 4. Kritické hodnoty statistického kritéria Chí-kvadrát následně odvozujeme ze statistické tabulky uvedené na str. 248 v knize profesora Chrásky – Metody pedagogického výzkumu.

$$\chi^2 = 32,148 > \chi^2_{0,05}(4) = 9,488$$

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 32,148$ a je tedy větší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$ a proto přijímáme H_A , neboli alternativní hypotézu, která potvrzuje, že mezi sledovanými jevy je souvislost. Mezi věkem respondentek tedy existuje statisticky významný rozdíl.

Graf 6: Otázka č. 2 – Do jaké věkové kategorie patříte:

Otázka č. 2 se zabývala věkovým schématem respondentek. Z následujícího grafu můžeme vyčíst, že 44,12 % respondentek je ve věkovém rozmezí 31 – 40 let. Druhou nejvýrazněji zastoupenou skupinou jsou ženy ve věku 26 – 31 let, které tvoří 26,47 %. Mladé ženy a dívky ve věkovém rozmezí 15 – 25 let pak tvoří z výzkumného souboru 11,76 % respondentek. Dalších 10,29 % dotázaných zaujímá věkové rozmezí 41 – 50 let. Jen 7,35 % žen je starších 51 let. Na tuto otázku odpovídaly všechny dotázané ženy a matky (68 celkem).

Otázka č. 3 – Máte děti? Pokud ano, uveďte prosím, kolik máte dětí

Tato otázka obsahuje dvě možnosti (ANO – mám děti, NE – nemám děti) odpovědi a taktéž je částečně otevřená (ženy, které mají děti ručně dopíšou jejich počet). Pro lepší přehlednost si ji nejprve převedeme do klasické tabulky. Na otázku odpovídalo celkem celkem 67 dotázaných.

Číslo odpovědi	Odpověď	Odpovědi	Procentuální zastoupení
1	žádné dítě	10	14,93
2	jedno dítě	23	34,33
3	dvě děti	28	41,79
4	tři děti	5	7,46
5	čtyři děti	1	1,49
CELKEM		67	100

Tabulka 9: Máte děti? Pokud ano, uveďte prosím, kolik máte dětí

Z tabulky analyzující **otázku č. 3** je patrné, že nejvíce z respondentek má dvě děti, a to celkem 41,79 %. Další početnou skupinou jsou matky s jedním dítětem, které tvoří 34,33 % z celkového počtu 67 respondentek. Bezdětné ženy zaujímají třetí nejsilnější skupinu s celkovým počtem 10 odpovědí a s procentuálním zastoupením ve výši 14,93 %. Nejméně zastoupenou skupinou jsou matky s více dětmi. Pouze pět žen (7,46 %) má tři děti a jen jedna žena (1,49 %) má děti čtyři.

Otázka č. 3 – Máte děti? Pokud ano, uveďte prosím, kolik máte dětí**Stanovení statistických hypotéz**

H₀ – Mezi četnostmi odpovědí respondentek týkající počtu jejich dětí neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A – Mezi četnostmi odpovědí respondentek týkající se počtu jejich dětí existuje statisticky významný rozdíl.

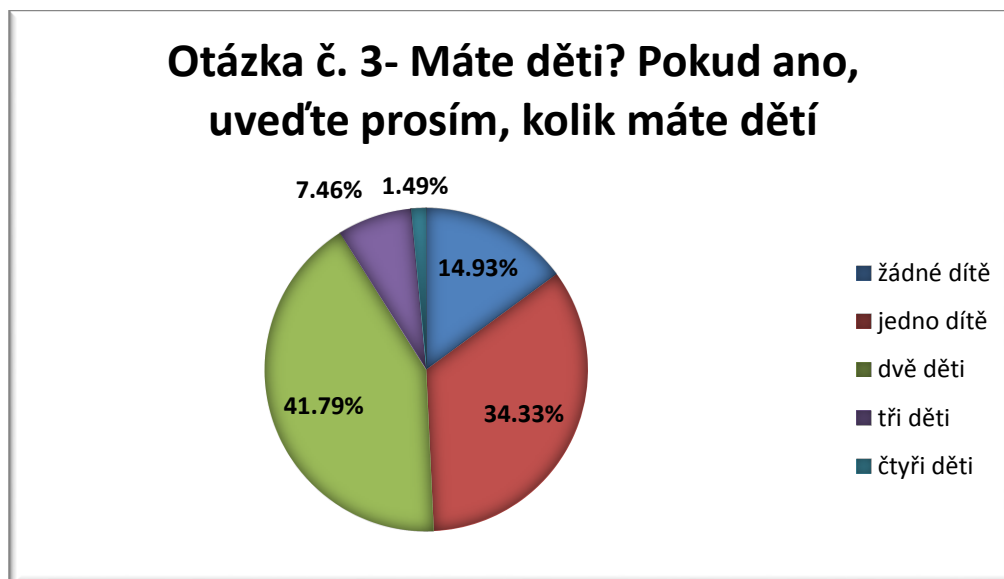
Číslo odpovědi	Odpověď	Odpovědi (P)	Očekávané odpovědi (O)	$\frac{(P - O)^2}{O}$
1	Žádné dítě	10	13,4	0,86268657
2	Jedno dítě	23	13,4	6,87761194
3	Dvě děti	28	13,4	15,9074627
4	Tři děti	5	13,4	5,26567164
5	Čtyři děti	1	13,4	11,4746269
CELKEM		67	67	40,3880597

Tabulka 10: Otázka č. 3 – Máte děti? Pokud ano, uveďte prosím, kolik máte dětí

Při stanovení hladiny významnosti budeme i nadále vycházet z doporučené hodnoty hladiny významnosti 0,05 (5 %). Dále doplníme počet stupňů volnosti. V našem případě má tabulka čtyři stupně volnosti a dosažená hodnota je tedy 4. Kritické hodnoty statistického kritéria Chí-kvadrát následně odvozujeme ze statistické tabulky uvedené na str. 248 v knize profesora Chráska – Metody pedagogického výzkumu.

$$\chi^2 = 40,388 > \chi^2_{0,05}(4) = 9,488$$

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 40,388$ a je tedy větší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, a proto přijímáme H_A, neboli alternativní hypotézu, která potvrzuje, že mezi sledovanými jevy je souvislost. Mezi počtem dětí respondentek tedy existuje statisticky významný rozdíl.

Graf 7: Otázka č. 3 – Máte děti? Pokud ano, uveďte prosím, kolik máte dětí

Procentuální zastoupení odpovědí uvedených v tomto grafu č. 7 jsme analyzovali již v úvodu otázky č. 3.

Otázka č. 4 – Byla jste v této poradně už v minulosti? Pokud ano, uveďte prosím kolikrát.

Stanovení statistických hypotéz

Na tuto otázku odpovědělo celkem 68 žen, tedy 100 % všech dotázaných.

H₀ – Mezi četnostmi odpovědí respondentek týkající počtu jejich návštěv v poradně neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A – Mezi četnostmi odpovědí respondentek týkající se počtu jejich návštěv v poradně existuje statisticky významný rozdíl.

Vzhledem k otevřenému charakteru otázky uvádíme do tabulky počet návštěv, které ženy ručně vepisovaly do dotazníku. Zastoupeny jsou všechny varianty otevřených odpovědí u žen.

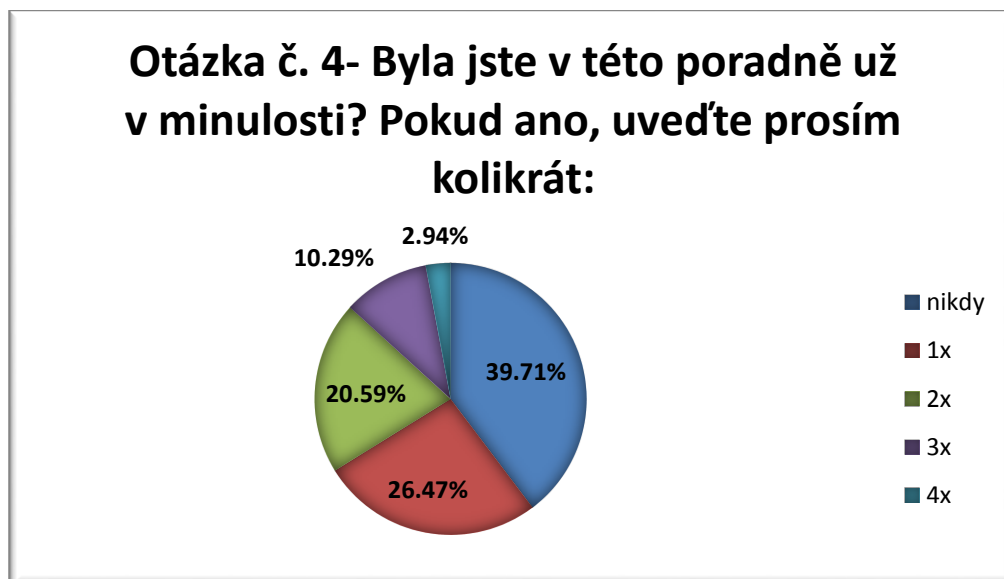
Číslo odpovědi	Odpověď	Odpovědi (P)	Očekávané odpovědi (O)	$\frac{(P - O)^2}{O}$
1	nikdy	27	13,6	13,2029412
2	1x	18	13,6	1,42352941
3	2x	14	13,6	0,01176471
4	3x	7	13,6	3,20294118
5	4x	2	13,6	9,89411765
CELKEM		68	68	27,7352941

Tabulka 11: Otázka č. 4 – Byla jste v této poradně už v minulosti? Pokud ano, uveďte prosím kolikrát:

Nyní si zjistíme hladinu významnosti na základě doporučení v učebnici profesora Chrásky a tou je hladina významnosti 0,05 (5 %). Dále doplníme počet stupňů volnosti. V našem případě má tabulka čtyři stupně volnosti a dosažená hodnota je tedy 4. Kritické hodnoty statistického kritéria Chí- kvadrát následně odvozuje ze statistické tabulky uvedené na str. 248 v knize profesora Chrásky Metody pedagogického výzkumu.

$$\chi^2 = 27,735 > \chi^2_{0,05}(4) = 9,488$$

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 27,735$ a je tedy větší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, a proto přijímáme H_A , neboli alternativní hypotézu, která potvrzuje, že mezi sledovanými jevy je souvislost. Mezi počtem návštěv v poradně respondentek tedy existuje statisticky významný rozdíl.

Graf 8: Otázka č. 4 – Byla jste v této poradně už v minulosti? Pokud ano, uveďte prosím kolikrát:

Z výše uvedeného grafu č. 8 (**otázka č. 4**) je patrné, že největší počet respondentek je v právní poradně azylového domu poprvé, a to celkem 39,71 %. Dále 26,47 % respondentek uvedlo, že už jednou v poradně byly. Celkem 20,59 % dotázaných uvedlo, že v poradně byly již 2x. Poměrně silná skupina žen (10,29 %) byla v poradně již potřetí a 2,94 % žen již čtyřikrát. Jak je tedy z grafu č. 8 patrné, právnická poradna je místem, které matky vyhledávají opakovaně.

Otázka č. 5 – Vaše nejvyšší dosažené vzdělání.

Stanovení statistických hypotéz

H₀ – Mezi četnostmi odpovědí respondentek týkající se jejich vzdělání neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A – Mezi vzděláním respondentek týkající se jejich vzdělání existuje statisticky významný rozdíl.

V následující tabulce jsou písmenka u jednotlivých odpovědí nahrazeny pro lepší přehlednost čísly a to následujícím způsobem. Odpověď a) odpovídá číslu jedna, odpověď b) odpovídá číslu 2 Odpověď c) odpovídá č. 3, odpověď d) č. 4, odpověď e) číslu 5, odpověď f) odpovídá č. 6 a odpověď g) pak č. 7.

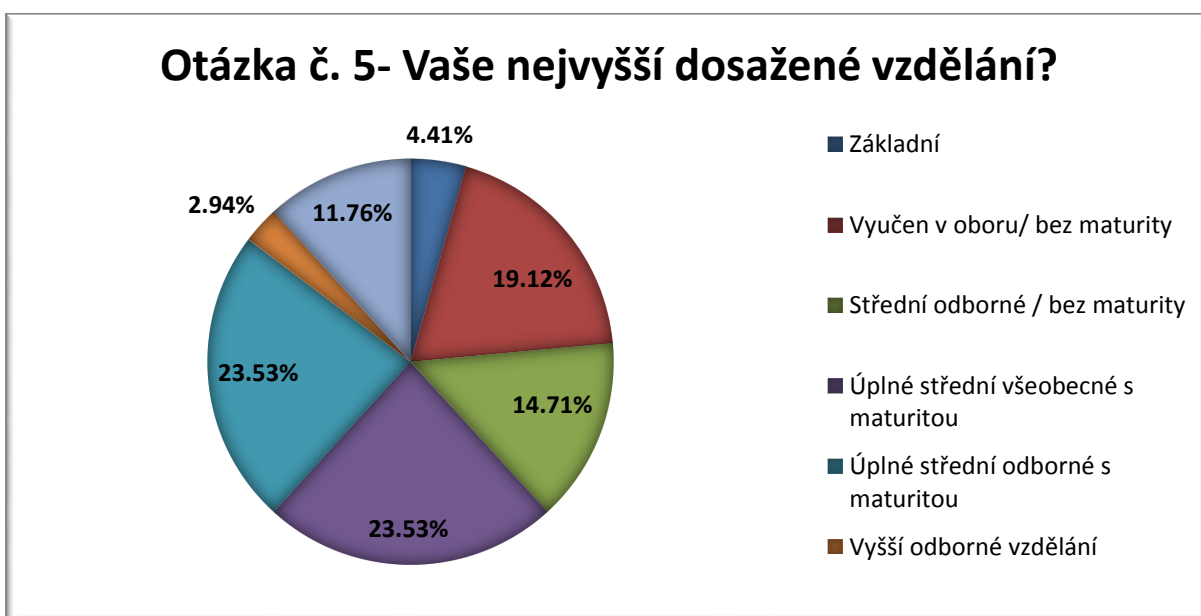
Číslo odpovědi	Odpověď	Odpovědi (P)	Očekávané odpovědi (O)	$\frac{(P - O)^2}{O}$
1	Základní	3	11,33333333	6,12745098
2	Vyučen v oboru/ bez maturity	13	11,33333333	0,24509804
3	Střední odborné / bez maturity	10	11,33333333	0,15686275
4	Úplné střední všeobecné s maturitou	16	11,33333333	1,92156863
5	Úplné střední odborné s maturitou	16	11,33333333	1,92156863
6	Vyšší odborné vzdělání	2	11,33333333	7,68627451
7	Vysokoškolské	8	11,33333333	0,98039216
CELKEM		68	68	18,0588235

Tabulka 12: Otázka č. 5 – Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

Nyní si zjistíme hladinu významnosti na základě doporučení v učebnici profesora Chrásky a tou je hladina významnosti 0,05 (5 %). Dále doplníme počet stupňů volnosti. V našem případě má tabulka šest stupňů volnosti a dosažená hodnota je tedy 6.

$$\chi^2 = 18,059 > \chi^2_{0,05}(6) = 12,592$$

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 18,059$ a je tedy větší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(6) = 12,592$ a proto přijímáme H_A , neboli alternativní hypotézu, která potvrzuje, že mezi sledovanými jevy je souvislost. Mezi vzděláním respondentek tedy existuje statisticky významný rozdíl.

Graf 9: Otázka č. 5 – Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

Otázka č. 5 se zabývala vzděláním dotázaných žen. Z následujícího grafu můžeme vyčíst, že nejvíce žen, celkem 47,06 % respondentek má shodně středoškolské vzdělání s maturitou (celkem 23,53 % střední všeobecné s maturitou a 23,53 % střední odborné s maturitou). Druhou nejvýrazněji zastoupenou skupinou jsou ženy vyučené v oboru bez maturity, které tvoří 19,12 %. Střední odborné vzdělání bez maturity má pak 14,71 % dotázaných. 11,76 % z výzkumného souboru 68 respondentek, které danou otázku odpovídalo, tvoří vysokoškolačky.

Nejméně je pak žen se základním vzděláním pouhých 4,41 % respondentek a jen 2,94 % žen má vyšší odborné vzdělání.

4.2 Charakteristika pobíraných sociálních dávek

Na data analyzované v této části bakalářské práce použijeme opět metodu dobré shody chí-kvadrát. Vzhledem k faktu, že u následující otázky lze na jednu otázku zvolit více odpovědí, budeme při analýze vycházet z celkového počtu odpovědí.

Otázka č. 6 – Prosím zakroužkujte, jaké sociální dávky pobíráte.

Stanovení statistických hypotéz

H₀ – Mezi četnostmi odpovědí respondentek ohledně jimi pobíraných sociálních dávek neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A – Mezi četnostmi odpovědí respondentek ohledně jimi pobíraných sociálních dávek, existuje statisticky významný rozdíl.

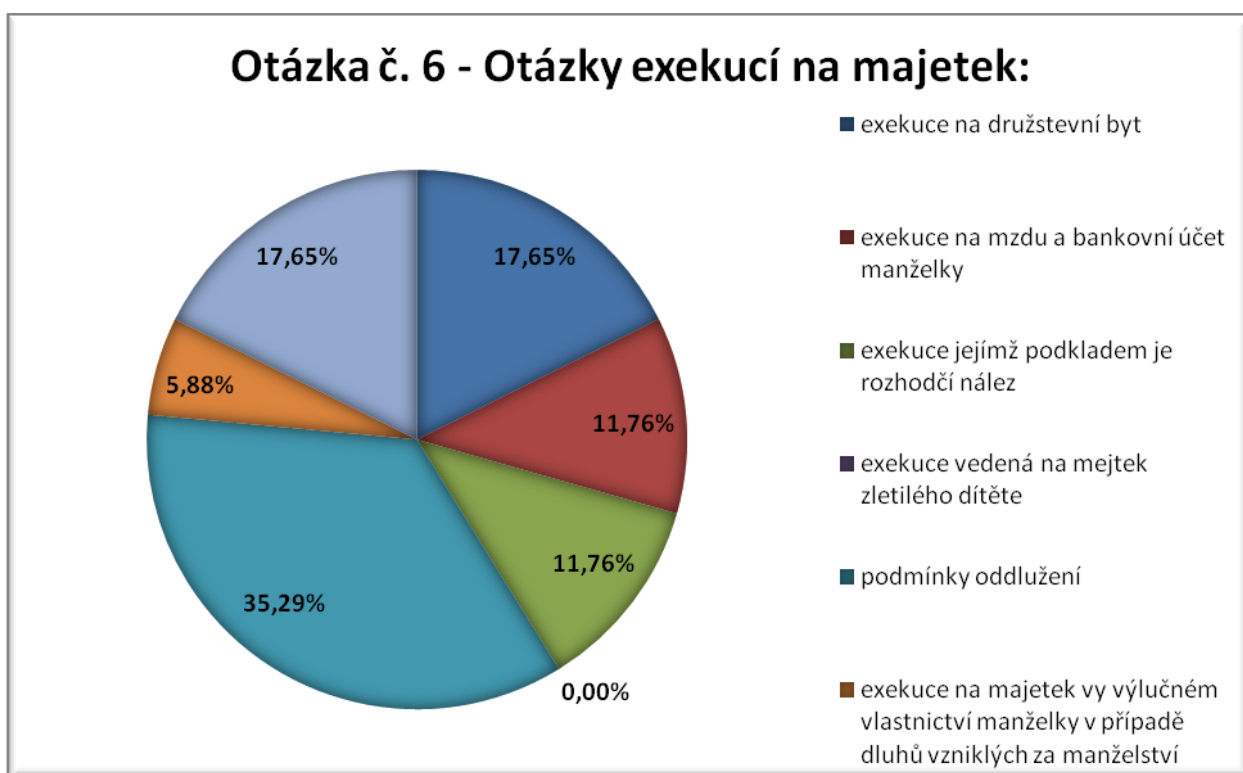
Číslo odpovědi	Odpověď	Pozorovaná četnost (P)	Očekávaná četnost (O)	$(P - O)^2$
1	Žádné	8	11,16666667	0,89800995
2	Pěstounské dávky	2	11,16666667	7,52487562
3	Podpora v nezaměstnanosti	3	11,16666667	5,97263682
4	Dávky hmotné nouze	15	11,16666667	1,3159204
5	Dávky státní sociální podpory	36	11,16666667	55,2263682
6	Příspěvek na péči	2	11,16666667	7,52487562
7	Dávky pro osoby se zdravotním postižením	1	11,16666667	9,25621891
CELKEM		67	67	78,4626866

Tabulka 12: Otázka č. 6 – Prosím zakroužkujte, jaké sociální dávky pobíráte.

Nyní si zjistíme hladinu významnosti, která je v tomto případě 0,05 (5 %). Dále doplníme počet stupňů volnosti. V našem případě má tabulka šest stupňů volnosti a dosažená hodnota je tedy 6.

$$\chi^2 = 18,104 > \chi^2_{0,05}(6) = 12,592$$

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 18,104$ je větší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(6) = 12,592$ a proto přijímáme H_A , neboli alternativní hypotézu, která potvrzuje, že mezi sledovanými jevy je souvislost. Mezi druhem pobíraných dávek u respondentek existuje statisticky významný rozdíl.

Graf 10: Otázka č. 6 – Prosim zakroužkujte, jaké sociální dávky pobíráte:

Otázka č. 6 se zabývala druhem sociálních dávek, které respondentky pobírají. Z výše uvedeného grafu č. 6 můžeme vyčíst následující informace: dávky státní sociální podpory obdržely 53,73 % z celkových odpovědí. Druhou nejčastěji zastoupenou odpovědí jsou dávky v hmotné nouzi, které mají 22,39 % žen. Žádné dávky jsou zastoupeny v 11,94 % celkových odpovědí.

Velmi řídké jsou zastoupeny taktéž – podpora v nezaměstnanosti jen 4,48 % procenta, pěstounské dávky shodně s příspěvkem na péči zastupují 2,99 % odpovědí a jen 1,49 % odpovědí tvoří dávky pro osoby se zdravotním postižením.

Jak už bylo řečeno výše, u této otázky byl celkový počet respondentek 51 a celkový počet odpovědí 67. Je to dáno tím, že jedna respondentka může pobírat současně více dávek a tedy i zvolit více odpovědí. I proto jsme vycházeli z celkového počtu odpovědí.

4.3 CHARAKTERISTIKA ŘEŠNÝCH PRÁVNÍCH OBLASTÍ

Otázka č. 7 – Otázky exekucí na majetek ve výlučném vlastnictví manželky v případě dluhů vzniklých za manželství a s tím související osobní bankrot (dále jen otázky exekucí na majetek)

Stanovení statistických hypotéz

H₀ – Mezi četnostmi odpovědí respondentek na jednotlivé oblasti exekuce neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A – Mezi četnostmi odpovědí respondentek na jednotlivé oblasti exekuce existuje statisticky významný rozdíl.

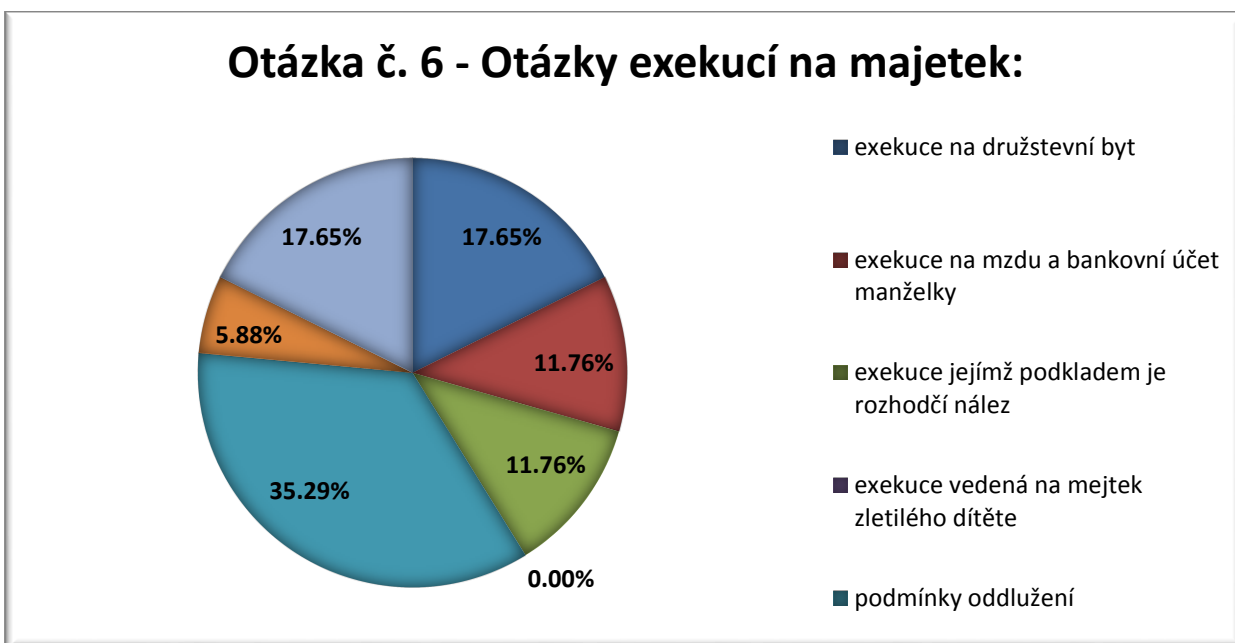
Číslo odpovědi	Odpověď	Pozorovaná četnost (P)	Očekávaná četnost (O)	$(P - O)^2$
1	Exekuce na družstevní byt	3	2,833333333	0,00980392
2	Exekuce na mzdu a bankovní účet manželky	2	2,833333333	0,24509804
3	Exekuce jejímž podkladem je rozhodčí nález	2	2,833333333	0,24509804
4	Exekuce vedená na majetek zletilého dítěte žijící v domě rodičů	0	2,833333333	2,83333333
5	Podmínky oddlužení	6	2,833333333	3,53921569
6	Exekuce na majetek ve výlučném vlastnictví manželky	1	2,833333333	1,18627451
7	Osobní bankrot	3	2,833333333	0,00980392
CELKEM		17	17	8,05882353

Tabulka 13: Otázka č. 7 – Otázky exekucí na majetek

Nyní si zjistíme hladinu významnosti, která je v tomto případě 0,05 (5 %). Dále doplníme počet stupňů volnosti. V našem případě má tabulka šest stupňů volnosti a dosažená hodnota je tedy 6.

$$\chi^2 = 8,05 < \chi^2_{0,05}(6) = 12,592$$

Z výše uvedeného vztahu zamítáme H_A a přijímáme H_0 , kdy mezi odpověďmi respondentek na jednotlivé oblasti exekucí neexistuje statisticky významný rozdíl. Výsledky je tedy možné vysvětlovat prostřednictvím náhody a mezi studovanými jevy nemusí být významný vztah. Celková pozorovaná četnost odpovědí je 17, na otázku odpovědělo celkem 11 dotázaných.

Graf 11: Otázka č. 7 – Otázky exekucí na majetek

Otázka č. 7 se zabývala právní oblastí řešící exekuce. Z výše uvedeného grafu č. 11 můžeme vyčíst následující informace: Podmínky oddlužení získaly 35,29 % z celkového počtu odpovědí. Druhou nejčastěji zastoupenou odpovědí jsou shodně otázky exekuce na družstevní byt a osobního bankrotu, které mají shodně 17,65 %. Exekuce na mzdu a bankovní účet manželky jsou zastoupeny v 11,76 % celkových odpovědí, stejně jako otázky exekucí, jejichž podkladem je rozhodčí nález. Velmi řídké jsou zastoupeny exekuce na majetek ve výlučném vlastnictví manželky zastupující 5,88 % odpovědí a 0 % je zastoupena odpověď ohledně exekuce vedené na majetek zletilého dítěte žijících v domě rodičů.

Jak už bylo řečeno výše, u této otázky byl celkový počet respondentek 11 a celkový počet odpovědí 17. Je to dáno tím, že jedna respondentka může současně řešit více na sebe navazujících právních institutů. I proto jsme vycházeli z celkového počtu odpovědí.

Otázka č. 8 – Otázky z oblasti manželství

Stanovení statistických hypotéz

H₀ – Mezi četnostmi odpovědí respondentek v oblasti manželství neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A – Mezi četnostmi odpovědí respondentek v oblasti manželství, existuje statisticky významný rozdíl.

Škála	Odpověď	Pozorovaná četnost (P)	Očekávaná četnost (O)	$\frac{(P - O)^2}{O}$
1	Rozvod	19	18	0,05555556
2	Majetkové vypořádání během manželství a po jeho rozvodu	18	18	0
3	Bydlení po rozvodu	17	18	0,05555556
4	Výživné manželů v manželství i po rozvodu manželství	18	18	0
CELKEM		72	72	0,11111111

Tabulka 14: Otázka č. 8 – Otázky z oblasti manželství

Nyní si zjistíme hladinu významnosti, která je v tomto případě 0,05 (5 %). Dále doplníme počet stupňů volnosti. V našem případě má tabulka tři stupně volnosti a dosazená hodnota je tedy 3.

$$\chi^2 = 0,111 < \chi^2_{0,05}(3) = 7,815$$

Na základě výše uvedeného vztahu zamítáme H_A a přijímáme H₀, kdy mezi odpověďmi týkající se právní oblasti manželství neexistuje statisticky významný rozdíl. I přes fakt nízké hodnoty chí- kvadrátu, lze z analýzy vyvodit, že se pro ženy a matky jedná o významnou právní oblast, kterou řeší 23 ženy, tedy 33,82 % z celkového počtu všech respondentek. Hodnota chí- kvadrátu svědčí spíše o nízké relevanci distribuce odpovědí.

Z rozložení a počtu odpovědí vyplývá, že ženy a matky, které právní oblasti řeší, jich zpravidla řeší vyšší počet. Na jednu ženu připadá v průměru 3,13 odpovědi.

Otázka č. 8 - Otázky z oblasti manželství:

Graf 12: Otázka č. 8 – Otázky z oblasti manželství

Z výše uvedeného grafu 12 – **Otázka č. 8** můžeme vyčíst, že jednotlivé právní sub-kategorie z oblasti manželství jsou řešeny zhruba stejně, tedy počet zvolených odpovědí je velmi podobný. Přesto však největší procentuální zastoupení získala oblast rozvodu a to 26,39 %. Dále můžeme vyčíst, že shodně 25 % z celkového počtu odpovědí tvoří výživné manželů a problematika majetkového vypořádání během manželství a po jeho rozvodu. Nejméně – 17 % – pak zaujímají otázky bydlení po rozvodu.

Na otázku č. 8 – Otázky z oblasti manželství odpovídalo 23 respondentek z celkového počtu dotázaných. Celkem máme k dispozici 72 odpovědí a to z důvodu toho, že každá respondentka mohla uvést více řešených právních oblastí a taktéž z toho, že výše-řešené právní oblasti jsou spolu často navzájem provázané. Z rozložení a počtu odpovědí tedy vyplývá, že na jednu ženu připadá v průměru 3,13 odpovědi.

Otázka č. 9 – Domácí násilí.

Stanovení statistických hypotéz

H₀ – Mezi četnostmi odpovědí respondentek týkající se různých druhů domácího násilí neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A – Mezi četnostmi odpovědí respondentek týkající se různých druhů domácího násilí, existuje statisticky významný rozdíl.

Číslo odpovědi	Odpověď	Odpovědi (P)	Očekávané odpovědi (O)	$\frac{(P - O)^2}{O}$
1	psychické týraní, omezování přístupu ke zdrojům	6	4,625	0,40878378
2	bránění přístupu do společného obydlí	3	4,625	0,57094595
3	sledování v terénu, telefonem na pracovišti, u známých	2	4,625	1,48986486
4	fyzické ubližování, trestní oznámení, vykázaní manžela z místa trvalého bydliště	3	4,625	0,57094595
5	vlastní domácí násilí	4	4,625	0,08445946
6	týraní psychické	9	4,625	4,13851351
7	týraní fyzické	5	4,625	0,03040541
8	stalking	5	4,625	0,03040541
CELKEM		37	37	7,32432432

Tabulka 15: Otázka č. 9 – Domácí násilí

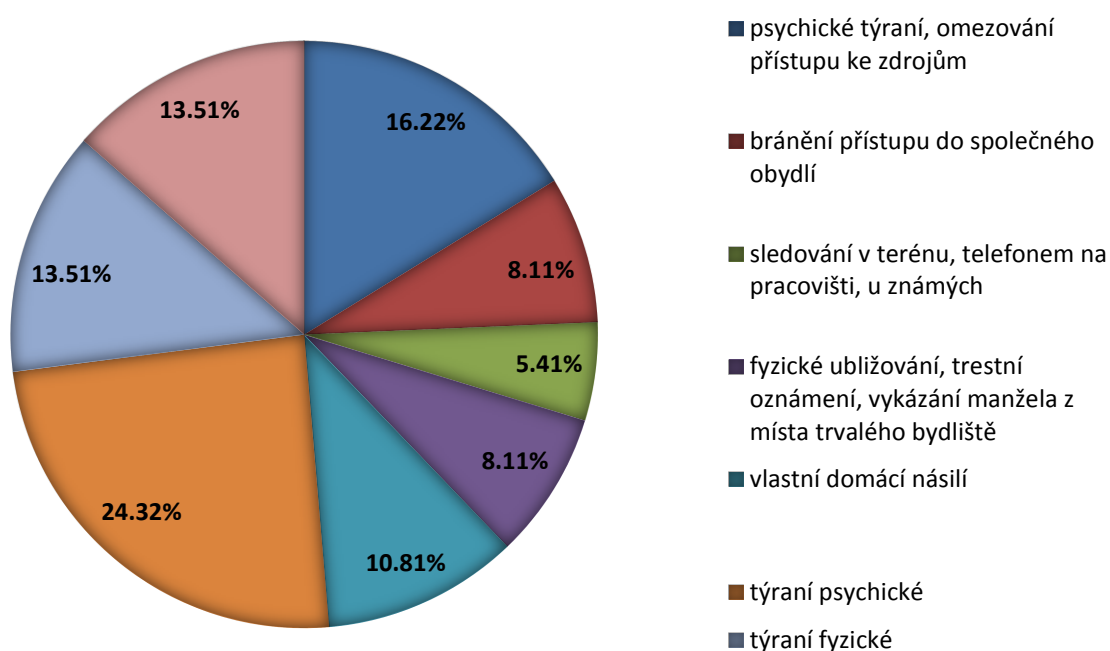
Nyní si zjistíme hladinu významnosti, která je v tomto případě 0,05 (5 %). Dále doplníme počet stupňů volnosti. V našem případě má tabulka sedm stupňů volnosti a dosazená hodnota je tedy 7.

$$\chi^2 = 7,32 > \chi^2_{0,05} (3) = 14,067$$

Na základě výše uvedeného vztahu zamítáme H_A a přijímáme H_0 , kdy mezi odpověďmi týkající se forem domácího násilí neexistuje statisticky významný rozdíl. I přes fakt nízké hodnoty chí- kvadrátu, lze z analýzy vyvodit, že tato oblast je pro ženy důležitá. Celkem danou oblast řeší 12 žen, tedy 17,65 % z celkového počtu žen. Hodnota chí- kvadrátu svědčí spíše o nízké relevanci distribuce odpovědí.

Z rozložení a počtu odpovědí vyplývá, že ženy a matky, které právní oblasti řeší, jich zpravidla řeší vyšší počet. Na jednu ženu připadá v průměru 3,08 odpovědi.

Otázka č. 9 - Oblast domácího násilí :

Graf 13: Otázka č. 9 – Oblast domácího násilí

Z výše uvedeného grafického znázornění **otázky č. 9** – Oblast domácího násilí – můžeme vysledovat, že jednotlivé druhy domácího násilí jsou různě zastoupeny. Největší procentuální zastoupení získala oblast psychického týrání a to 24,32 %. Sub-kategorie psychického týrání – omezování přístupu ke zdrojům a věcem pak získala 16,22 % a je tedy zřejmé, že oblast psychického násilí je jednou z nejvíce řešených forem. Dále můžeme vyčíst, že shodně 13,51 % z celkového počtu odpovědí tvoří fyzické týrání a stalking. 10,81 % pak zaujímá vlastní domácí násilí. Procentuální zastoupení v hodnotě 8,11 % mají tyto řešené oblasti – bránění přístupu do společného bydliště a oblast fyzického ubližování. Nejméně je pak zastoupena oblast sledování v terénu, na pracovišti a u známých, a to celkovým počtem 5,41 %.

Otázka č. 10 – Oblast pracovního práva

Stanovení statistických hypotéz

H₀ – Mezi četnostmi odpovědí respondentek na různé oblasti pracovního práva, neexistuje statisticky významný rozdíl.

HA – Mezi četnostmi odpovědí respondentek na různé oblasti pracovního práva, existuje statisticky významný rozdíl.

Škála	Odpověď	Pozorovaná četnost (P)	Očekávaná četnost (O)	$\frac{(P - O)^2}{O}$
1	Výpověď z pracovního poměru	2	2,333333333	0,04761905
2	Okamžité zrušení pracovního poměru	4	2,333333333	1,19047619
3	Vysílání žen - matek na pracovní cestu	4	2,333333333	1,19047619
4	Odměňování - mzda za práci, osobní ohodnocení	1	2,333333333	0,76190476
5	Změna pracovní smlouvy	3	2,333333333	0,19047619
6	Pracovní kázeň	0	2,333333333	2,33333333
CELKEM		14	14	5,71428571

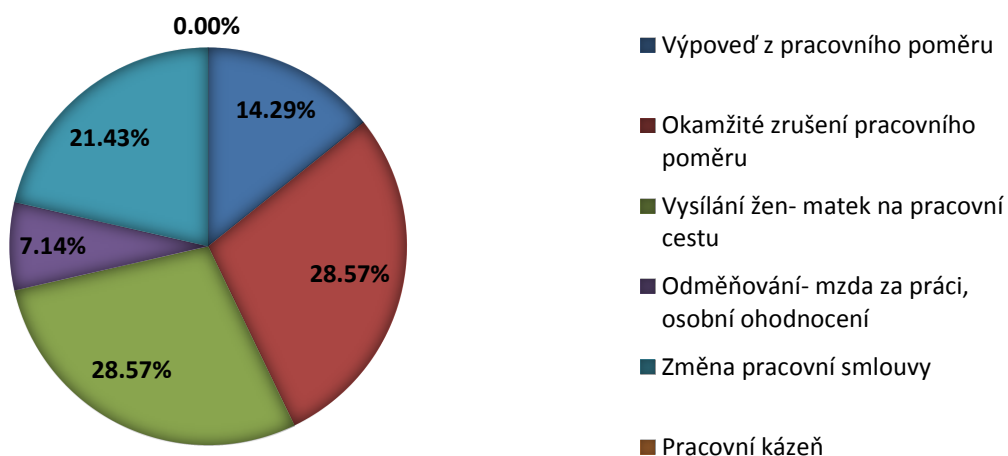
Tabulka 16: Otázka č. 10 – Oblast pracovního práva

Nyní si zjistíme hladinu významnosti, která je v tomto případě 0,05 (5 %). Dále doplníme počet stupňů volnosti. V našem případě má tabulka pět stupňů volnosti a dosazená hodnota je tedy 5.

$$\chi^2 = 5,71 < \chi^2_{0,05}(5) = 11,070$$

Na základě výše uvedeného vztahu zamítáme H_A a přijímáme H_0 , kdy mezi odpověďmi týkajícími se základních oblastí pracovního práva neexistuje statisticky významný rozdíl. I přes fakt nízké hodnoty χ^2 -kvadrátu, lze z analýzy vyvodit, že tato oblast je pro ženy a matky taktéž důležitá. Celkem tedy danou oblast řeší 10 žen, tedy 15 % z celkového počtu. Hodnota χ^2 -kvadrátu svědčí o nízké relevanci distribuce odpovědí.

Otázka č. 11 – Oblast pracovního práva:

Graf 14: Otázka č. 10 – Oblast pracovního práva:

Z výše uvedeného grafického znázornění **otázky č. 10** – Oblast pracovního práva můžeme vysledovat, že, jednotlivé formy z oblasti pracovního práva jsou zastoupeny různou měrou. Největší procentuální zastoupení získala shodně instituce – okamžité zrušení pracovního poměru a vysílání žen a matek na pracovní cesty, a to shodně 28,57 %. Změna pracovní smlouvy obdržela 21,43 % ze všech odpovědí. Dále můžeme konstatovat, že 14, 29 % obdržel institut – výpověď z pracovního poměru a 7,14 % oblast odměňování (mzda za práci, osobní ohodnocení).

Z rozložení a počtu odpovědí vyplývá, že ženy a matky, které právní oblasti řeší, jich zpravidla řeší vyšší počet. Na jednu ženu připadá v průměru 1,4 odpovědi.

Otázka č. 11 – Dědictví

Stanovení statistických hypotéz

H₀ – Mezi četnostmi odpovědí respondentek na různé oblasti dědického práva, neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A – Mezi četnostmi odpovědí respondentek na různé oblasti dědického práva, existuje statisticky významný rozdíl.

Škála	Odpověď	Pozorovaná četnost (P)	Očekávaná četnost (O)	$\frac{(P - O)^2}{O}$
1	Vypořádání majetku mezi více dědici	0	0,4	0,4
2	Dědická dohoda	1	0,4	0,9
3	Vznik spoluvlastnictví a jeho režim	0	0,4	0,4
4	Dodatečné projednání dědictví	0	0,4	0,4
5	Závěť- převzetí dluhů zůstavitele	1	0,4	0,9
CELKEM		2	2	3

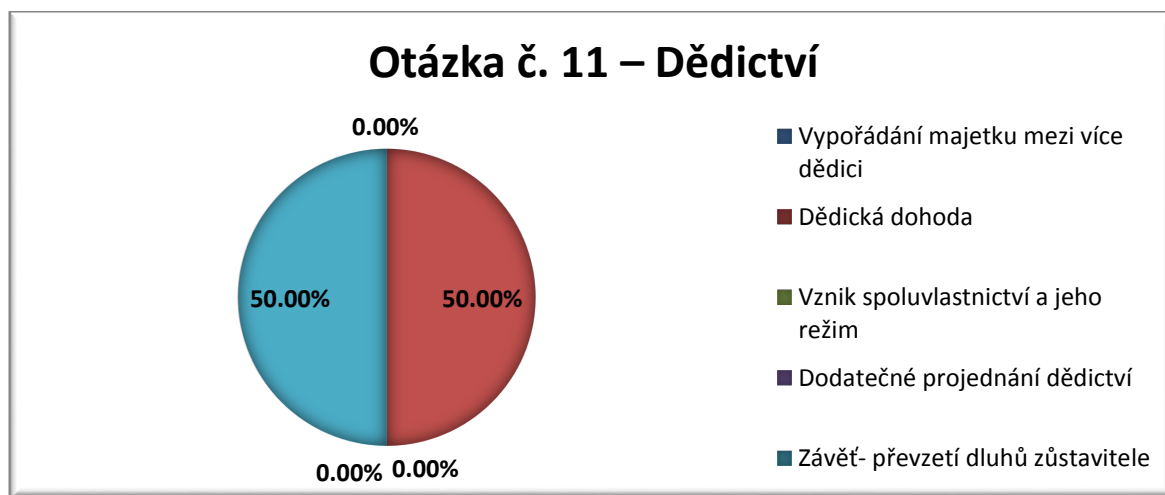
Tabulka 17: Otázka č. 11 – Dědictví

Nyní si zjistíme hladinu významnosti, která je v tomto případě 0,05 (5 %). Dále doplníme počet stupňů volnosti. V našem případě má tabulka čtyři stupně volnosti a dosažená hodnota je tedy 4.

$$\chi^2 = 3 < \chi^2_{0,05} (4) = 9,488$$

Na základě výše uvedeného vztahu zamítáme H_A a přijímáme H_0 , kdy mezi odpověďmi týkajícími se základních oblastí dědického práva neexistuje statisticky významný rozdíl. Díky nízké hodnotě Chí– kvadrátu lze z analýzy vyvodit, že tato oblast je pro ženy a matky nejméně důležitá. Celkem danou oblast řeší pouze 2 ženy, tedy 2,94 % z celkového počtu žen. Hodnota Chí– kvadrátu svědčí o nízké relevanci distribuce odpovědí.

Z rozložení a počtu odpovědí vyplývá, že ženy a matky, které právní oblasti řeší, je v tomto případě rovnoměrný a na jednu ženu připadá právě jedna odpověď.

Graf 15: Otázka č. 11 Dědictví

Z výše uvedeného grafického znázornění **otázky č. 11** – Oblast pracovního práva můžeme vysledovat, že jednotlivé formy z oblasti pracovního práva jsou různě zastoupeny. Největší procentuální zastoupení získala shodně instituce – okamžité zrušení pracovního poměru a vysílání žene a matek na pracovní cesty, a to shodně 28,57 %. Změna Pracovní smlouvy pak získala 21,43 %. Dále můžeme vyčíst, že 14,29 % má výpověď z pracovního poměru a 7,14 % oblast odměňování mzda za práci, osobní ohodnocení.

Otázka č. 12 – Doplnění konkrétních právních problémů a právní oblasti, které nebyly zmíněny výše

Otázka č. 12 je otevřená položka. V dotazníku bylo ponecháno pole (otevřená otázka) pro doplnění právních oblastí, které nebyly v dotazníku zahrnuty. Celkem tuto možnost využilo 22 z dotázaných žen. Výčet těchto odpovědí je přiložen níže. Většina odpovědí se neopakovala, výjimku tvořila jen oblast vydědění potomka (celkem 2 odpovědi), vypořádání majetku v družkovském vztahu (celkem 2 odpovědi) a manželství s cizincem (mezinárodní prvek) byl taktéž uveden dvakrát.

12. Doplnění konkrétních právních problémů a právní oblasti, které nebyly zmíněny výše

- Bránění styku s dětmi, nechce je dávat manželovi (bývalému)
- Možnost podání žaloby na manžela. Vzetí manžela do vazby
- Manžel je gambler, automaty
- Neplacení výživného
- Oblast náhradního mateřství – legální možnosti a úprava v zákoně
- Oblast vydědění – vydědění syna
- Ochrana před domácím násilím
- Osvojení dítěte novým partnerem – novým manželem. Sjednocení příjmení.
- Otázka z oblasti darování části domu a zřízením věcného břemene
- Otec dítěte je cizinec a žije v zahraničí, vše je zmíněno výše

- Psychické násilí, vykázaní manžele z bytu
- Rozvod s manželem žijícím v cizině
- Sepis dohod o majetkovém vypořádání pro dobu po rozvodu
- Svěření vnučky (3) do pěstounské péče babičky – syn i matka narkomani, sepis návrhu k soudu
- Šikana ze strany zaměstnavatele
- Únos dítěte na Slovensko otcem
- Vydědění potomka
- Vydědění syna
- Vydědění syna, který vede nezřízený život – má dluh a nepracuje
- Vypořádání majetku mezi druhem a družkou
- Vypořádání majetku v družkovském vztahu
- Výpověď z nájmu bytu

13. Uvedení konkrétních problémů řešených v oblasti

V dotazníku byla přiložena otevřená nečíslovaná otázka vyzývající k vyplnění konkrétních řešených problémů (např. smlouva o vypořádání společného jmění manželů atd.). Snahou, oproti předchozí otevřené otázce č. 12, je nabídnout ženám další možnost doplnění neřešených nebo v dotazníku neuvedených právních problémů. Tuto možnost celkem využilo 11 žen.

Výčet odpovědí je přiložen níže:

- Dluhy manžela bez vědomí manželky
- Dopisová výpověď z nájmu bytu
- Návrh na zastavení exekuce
- Otázky střídavé péče
- Otec nesouhlasí s očkováním dítěte – rozhodování o významných záležitostech dítěte

- Pěstounská péče ze strany prarodičů
- Týrání starší dcery ze strany otčima
- Vypořádání bytu v družkovském stavu
- Zabavení majetku exekutorem
- Zvýšení výše výživného, dítě nastupuje na VŠ
- Zvýšení výživného

Otázka č. 13 – Otázky týkající se dětí (celé znění otázky: Otázka č. 13: Otázky týkající se dětí – Výchova a výživa dětí v manželství a po rozvodu manželství, neplacení výživného, určení a popření otcovství, možnosti osvojení nezletilého, změna příjmení nezletilého, svěření dítěte do výchovy jiného, nejčastěji prarodičů.)

Stanovení statistických hypotéz

H₀ – Mezi četnostmi odpovědí respondentek na oblast výchovy a výživy dětí neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A – Mezi četnostmi odpovědí respondentek na na oblast výchovy a výživy dětí existuje statisticky významný rozdíl.

Škála	Odpověď	Pozorovaná četnost (P)	Očekávaná četnost (O)	$\frac{(P - O)^2}{O}$
1	Výchova a výživa dětí v manželství a po rozvodu	13	6,5	6,5
2	Neplacení výživného	9	6,5	0,96153846
3	Určení a popření otcovství	4	6,5	0,96153846
4	Možnosti osvojení nezletilého	1	6,5	4,65384615
5	Změna příjmení nezletilého	8	6,5	0,34615385
6	Svěření dítěte do výchovy jiného	4	6,5	0,96153846
CELKEM		39	39	14,3846154

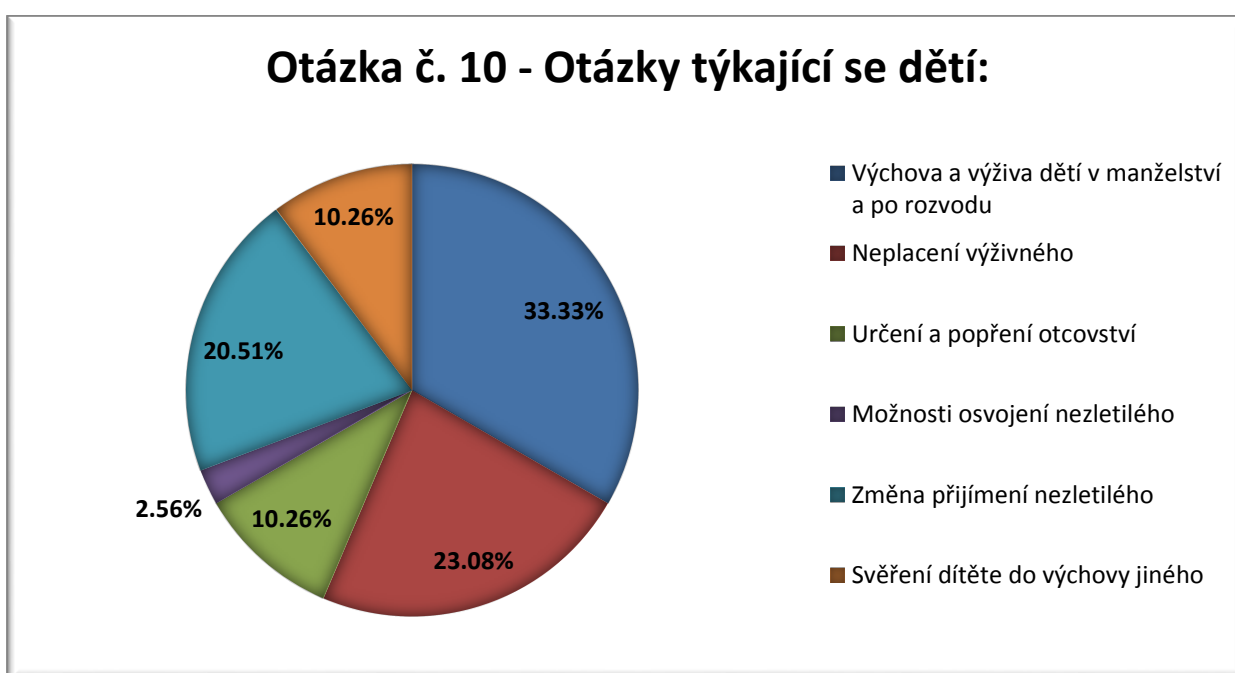
Tabulka 18: Otázka č. 13 – Právní otázky týkající se dětí

Nyní si zjistíme hladinu významnosti, která je v tomto případě 0,05 (5 %). Dále doplníme počet stupňů volnosti. V našem případě má tabulka pět stupňů volnosti a dosažená hodnota je tedy 5.

$$\chi^2 = 14,38 > \chi^2_{0,05}(5) = 11,070$$

Na základě výše uvedeného vztahu zamítáme H_0 , přijímáme H_A , kdy mezi četnostmi odpovědí respondentů na názor týkající se jednotlivých se výživy a výchovy dětí existuje statisticky významný rozdíl. Díky vyšší hodnotě Chí– kvadrátu, lze z analýzy vyvodit, že tato oblast je pro ženy a matky důležitá. Celkem danou oblast řeší 23 žen, tedy 33,82 % z celkového počtu žen. Hodnota Chí- kvadrátu svědčí o vyšší relevanci distribuce odpovědí.

Z rozložení a počtu odpovědí (celkem 39) vyplývá, že na jednu ženu připadá právě 1,70 odpovědi.

Graf 16: Otázka č. 13 Otázky týkající se dětí

Z následujícího grafického znázornění u **otázky č. 13**, můžeme vyčíst, že 33,33 % respondentek se přiklání k odpovědi a), tedy řešené oblasti týkající se výchovy a výživy dětí v manželství a po rozvodu manželství. 23,08 % žen dále zajímá oblast neplacení výživného. Třetí nejsilněji zastoupenou právní oblastí je Oblast změny příjmení nezletilého. Shodné hodny máme u oblastí – Určení a popření otcovství 10,26 % a svěření dítěte do výchovy jiného taktéž 10,26 % respondentek. Nejméně žen řeší odpověď d) – možnost osvojení nezletilého – a to pouze 2,56 % (oblast pěstounství ještě i v otevřených otázkách – je možné že ženy si této odpovědi tolik nevšímly).

5 INTERPRETACE DAT

V této kapitole se budeme zabývat interpretací zjištěných dat pomocí realizovaného dotazníkového šetření, zodpovíme si výzkumné otázky a zjistíme, zda jsme dosáhli výzkumných cílů. Nejprve se zaměříme na interpretaci a zodpovězení hlavní výzkumné otázky, následně se zaměříme na zodpovězení dílčích otázek.

Hlavní výzkumná otázka:

Jaké právní oblasti nejvíce řeší ženy a matky v právní poradně azylového domu?

Dotazníkové šetření nám dokazuje, že klientky azylového domu mají dobré povědomí o právní problematice. Otevřené otázky taktéž dokázaly, že respondentky se orientují v základních institutech práva. Při posouzení toho, jaké právní oblasti byly řešeny nejvíce, budeme vycházet z počtu žen, které na danou problematiku odpověděly kladně. Při srovnání výsledků z druhé části dotazníku – zabývající se čistě oblastmi práva – jasně vyplynuly následující údaje:

Nejvíce respondentek shodně řeší dvě zásadní právní oblasti, a to oblast týkající se *manželství* (rozvod, majetkové vypořádání během manželství a po jeho rozvodu, bydlení po rozvodu a výživné manželů), a to v součtu 33,82 % žen. Shodně 33,82 % z celkového počtu dotázaných klientek řeší *oblast týkající se dětí* (tedy oblast výchovy a výživy dětí, neplacení výživného, určení a popření otcovství, možnosti osvojení, změna příjmení nezletilého, svěření dítěte do výchovy jiného). Shodné procentuální zastoupení u obou otázek lze vysvětlit tím, že obě tyto oblasti jsou spolu úzce provázány. S rozvodem manželství často souvisí i určení výživného a další právní instituty týkající se dětí. Třetí nejsilněji zastoupenou skupinou je oblast *domácího násilí*. Tuto problematiku zvolilo celkem 12 z 68 respondentek, tedy celkem 17,65 % žen. Tento údaj pro nás byl neočekávané zjištění. Přestože v daném azylovém domě je na oblast domácího násilí speciálně určená poradna a speciálně vycvičení pracovníci, ukazuje se, že počet žen, které danou problematiku řeší, je poměrně obsáhlý. Důvodem může být fakt, že ženy mají k někomu s vysokoškolským právníckým vzděláním velkou důvěru. Právník jím může pomoci problém rozebrat do větší hloubky, říct doporučení z praxe i popsat vlastní soudní řízení. Taktéž je možné, že ženy se snaží získávat informace z více zdrojů a srovnávat tak své možnosti.

Z dotazníkového šetření nám dále vyplynulo, že 16,18 % respondentek, tedy celkem 11 žen, řeší *oblast exekucí na majetek*, což je poměrně alarmující číslo. Tento fakt můžeme zřejmě přičíst i tomu, že ženy v azylových domech jsou často nemajetné a jejich životní situace je nepříznivá. Ženy často odchází od svého partnera, který je zadlužil, anebo naopak nebyly ony samy dostatečně ekonomicky gramotné a vzaly si půjčku.

Jak dokazuje článek o Zadluženosti, počet exekucí postupně přibývá. Od ledna do konce září 2014 totiž jejich počet vzrostl o 102 tisíc oproti stejnému období v loňském roce (z 564 760 na 666 972).

„Počtu nařízených exekucí u seniorů, nezaměstnaných, osamělých rodičů, nízkopříjmových skupin obyvatel, kteří čerpají sociální dávky, počty exekucí setrvale narůstají. Jejich podíl se v celkovém množství meziročně zvýšil z 15 na 18 %, to znamená, že téměř každá pátá exekuce je uvalena na důchod nebo sociální dávky (loni se z celkového počtu 751 440 exekucí dotklo dávek a důchodů 134 673).“ Zde je ještě nutné zmínit důležitou okolnost: exekutorská komora ve statistikách nerozlišuje jednotlivce od firem, podíl exekucí na dávkách a důchodech je tedy ve skutečnosti ještě vyšší než zmíněných 18 %.“

(<http://www.datovazurnalistika.cz/zadluzenost-se-presunula-k-nejchudsim/>)

Je tedy vidět, že tato právní oblast je jak pro matky tak i bezdětné ženy velmi důležitá.

Zajímavou se ukázala být i oblast *pracovního práva*, ne však natolik, jak se předpokládalo (vzhledem k důrazu na ni kladeném v teoretické části). Tato oblast skončila překvapivě předposlední. Celkem zajímala 10 žen, tedy 14,71 % ze všech dotázaných. Nižší zájem o danou problematiku lze částečně odůvodnit tím, že ženy v azylových domech jsou často nezaměstnané, jak dokazuje údaj z azylového domu Gloria, kde je zaměstnáno 22 osob a zbylých 86 je buďto bez práce, na mateřské, invalidní nebo evidovaných na úřadu práce.

(https://is.muni.cz/th/201706/pdf_m/Diplomova_prace.pdf)

Na druhou stranu, jak bylo uvedeno v úvodu této práce, do poradny mohou chodit i bývalé klientky, které v něm již nebydlí. Tedy by bylo možno předpokládat, že již vyřešily svou tíživou situaci a jsou zaměstnané. Dalším problémem může být exekuce na mzdu, což by potvrzovalo vysoký počet exekucí, mezi dotazovanými. Jak uvádí ředitelka azylového domu Gloria „Máme i klientky, které pracují, ale mají exekuce, takže jim nezbývá dostatek peněz na nájem.“

(http://zpravy.idnes.cz/reportaz-z-azyloveho-domu-dc7/domaci.aspx?c=A160220_105832_domaci_zt)

Nejméně řešenou oblastí je oblast *dědického práva*, kterou řešily jen dvě ženy, tedy celkem 2,94 % ze všech respondentek. Konkrétně je v této oblasti zajímavá dědická dohoda a převzetí dluhů zůstavitele v závěti.

Dílčí výzkumné otázky:

Jaký je průměrný věk a rodinný stav respondentek?

Dotazníkové šetření nám dokazuje, že věkové spektrum respondentek je velmi široce zastoupeno. Nejpočetnější skupinou jsou ženy ve věkovém rozmezí *31 – 40 let*, zastoupeny jsou ve výši 44,12 % a tedy celkem tvoří 30 ze 68 respondentek. **Další poměrně početnou skupinu představují ženy mezi 26 – 31 lety. Jedná se tedy o ženy v produktivním věku.** Třetí místo v četnosti obsadila nejmladší kategorie žen s věkovým rozmezím *15 – 25 let*, a to s 11,76 % (celkem 8 žen). Předposlední je kategorie žen ve věku *41 – 50 let*, která je zastoupena 7 ženami a 10,29 %. Nejméně je *žen starších 51 let*, a to pouze pět, tedy 7,35 % z dotázaných žen.

Z výpovědí žen je taktéž patrné, že nejvíce žen je *vdaných*, a to 56,72 % z dotázaných (38 z celkového počtu 68 žen). Z odpovědí dále vyplývá, že druhou nejpočetnější skupinou jsou *svobodné ženy*, které tvoří rovných 20 dotázaných žen (29,85 %). Nejméně jsou zastoupeny *rozvedené ženy*, a to 13,43 %.

Z první dílčí otázky jasně vyplývá, že nejvíce žen, které navštěvují právní poradnu v azylovém domě jsou *vdané ženy ve věkové kategorii 31 – 40 let*.

Jaké je vzdělání žen v právní poradně azylového domu?

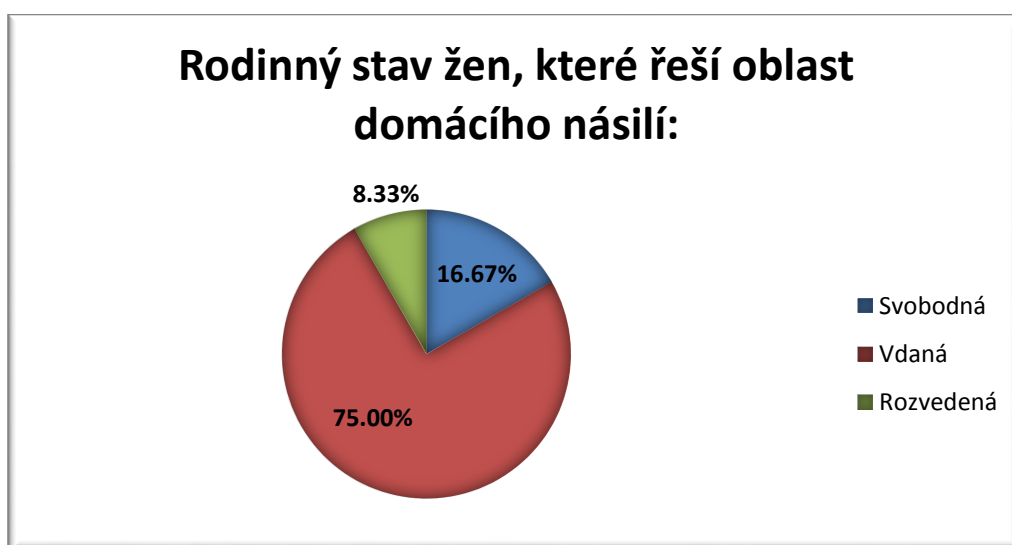
V rámci výzkumu jsme zjišťovali taktéž vzdělání respondentek. Z odpovědí můžeme vyčíst, že nejvíce žen, tj. celkem 47,06 % respondentek, má shodně středoškolské vzdělání s maturitou (celkem 23,53 % střední všeobecné s maturitou a 23,53 % střední odborné s maturitou). Druhou nejvýrazněji zastoupenou skupinou jsou ženy vyučené v oboru bez maturity, které tvoří 19,12 %. Střední odborné vzdělání bez maturity uvedlo 14,71 % dotázaných. Celých 11,76 % z výzkumného souboru 68 respondentek, které danou otázku odpovídalo, tvoří vysokoškolačky.

Nejméně je pak žen se základním vzděláním pouhých 4,41 % respondentek a jen 2,94 % žen má vyšší odborné vzdělání.

Odpověď na naši dílčí otázku je tedy taková, že klientky právní poradny azylového domu jsou překvapivě nejvíce středoškolsky vzdělané ženy, a to v součtu ve výši 47,06 % respondentek (32 žen celkem). Oproti očekávání, že nejvíce bude žen se základním vzděláním a vyučených v oboru, jsou ženy vyučené bez maturity třetí nejpočetnější skupinou. Nejméně žen má pak vyšší odborné vzdělání.

Existuje souvislost mezi manželstvím a výskytem domácího násilí?

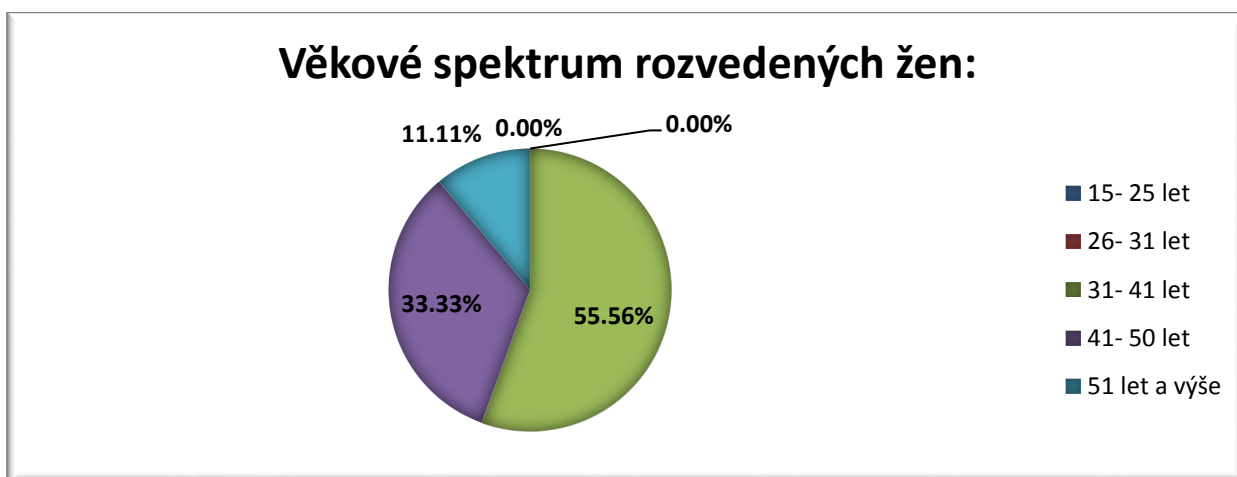
V rámci výzkumu jsme zjišťovali, kolik dotázaných žen se zajímá o problematiku domácího násilí. Z předchozí analýzy dat jsem zjistili, že na otázku odpovídalo 12 žen, tedy celkem 17,65 % z celkového počtu dotázaných. Nyní si vezmeme k ruce dotazníky, abychom zjistili, kolik žen z tohoto celkového počtu bylo vdaných. Pro lepší přehled jsme si vytvořili pracovní tabulky odpovědí, které jsou uvedeny v příloze č. 2. Z tabulky (uvedené níže) zpracované z dotazníků jasně vyplývá, že existuje jednoznačná souvislost mezi domácím násilím a manželstvím. Lze z něj usuzovat, že ženy v manželství jsou domácímu násilí vystaveny častěji, jelikož z 12-ti dotázaných, celých 9 žen žije v manželství. Další dvě respondentky jsou svobodné a jedna je rozvedená. Pro lepší přehlednost si uvedeme tento výsledek formou výsečového diagramu.

Graf 17: Rodinný stav žen, které řeší oblast domácího násilí:

S jakou věkovou kategorií nejvíce koresponduje rozvodovost?

Při zodpovídání této dílčí otázky budeme opět vycházet z tabulky všech zaznamenaných odpovědí. Zjistíme si věkové spektrum rozvedených žen, které tvoří celkem 13,43 % žen. Výsledek si opět uvedeme formou výsečového diagramu a poté jej analyzujeme:

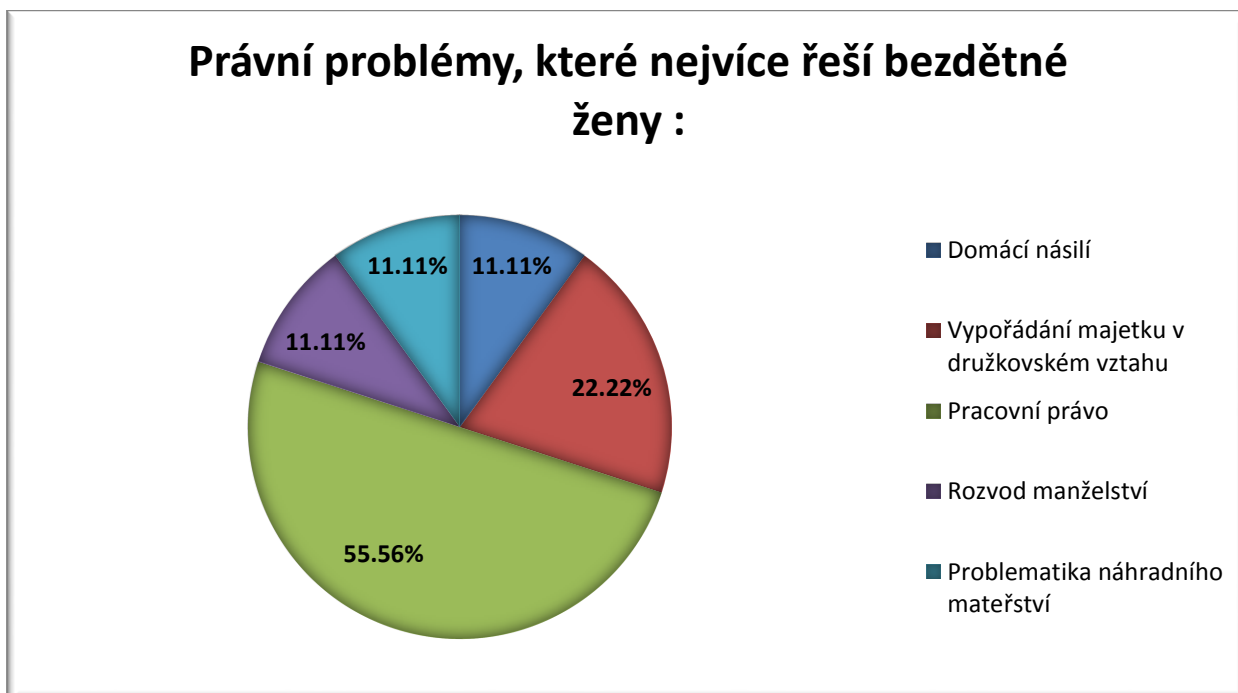

Graf 18: S jakou věkovou kategorií nejvíce koresponduje rozvodovost?

Zjistili jsme tedy výzkumným šetřením, že z rozvedených žen náleží většina do věkového spektra *31 – 41 let*, jedná se tedy o rozvodem nejvíce ohroženou skupinu. Dále, 33,33 % žen je ve věku *41 – 50 let* a poslední uvedenou kategorií jsou ženy *starší 51 let* s jedním zastoupeným hlasem a celkovým počtem 11,11 %.

S jakými právními problémy se nejvíce potýkají bezdětné ženy?

Při zodpovídání této dílčí otázky budeme opět vycházet z tabulky všech zaznamenaných odpovědí. Z té jsme odvodili, že bezdětné ženy, tvoří celkem 14,93 % žen (10 celkem), což je poměrně úzký vzorek z celkového počtu respondentek. Výsledek opět znázorníme formou výsečového diagramu a poté jej analyzujeme:

Graf 19 : Právní problémy, které nejvíce řeší bezdětné ženy

Zjistili jsme tedy výzkumným šetřením, že bezdětné ženy nejvíce zajímá oblast pracovního práva, a to celkem 55,56 % žen. Díky otevřeným otázkám jsme získali – v uzavřených otázkách opomíjenou kategorii – a to oblast vypořádání majetku v družkovském vztahu, kterou řeší 22,22 % žen. Dále, 11,11 % respondentek řeší oblast rozvodu a shodně 11,11 % pak i domácí násilí a náhradní mateřství.

S jakými právními problémy se nejčastěji potýkají ženy nad 51 let?

Při zodpovídání této dílčí otázky budeme opět vycházet z tabulky všech zaznamenaných odpovědí. Ženy nad 51 let tvoří celkem 7,35 % ze všech dotázaných žen. Výzkumným šetřením jsme zjistili, že u žen starších 51 let jsou shodně řešeny dvě oblasti práva. A to oblast vydědění (celkem 2 respondentky), a oblast svěřeni dítěte do výchovy jiného, nejčastěji prarodičů (celkem 2 respondentky). Pro přehlednost si uvedeme následující tabulku. Je třeba zdůraznit, že jsme vycházeli ze všech odpovědí žen starších 51 let, uzavřených i otevřených a proto tedy nemá každá respondentka jen jednu odpověď.

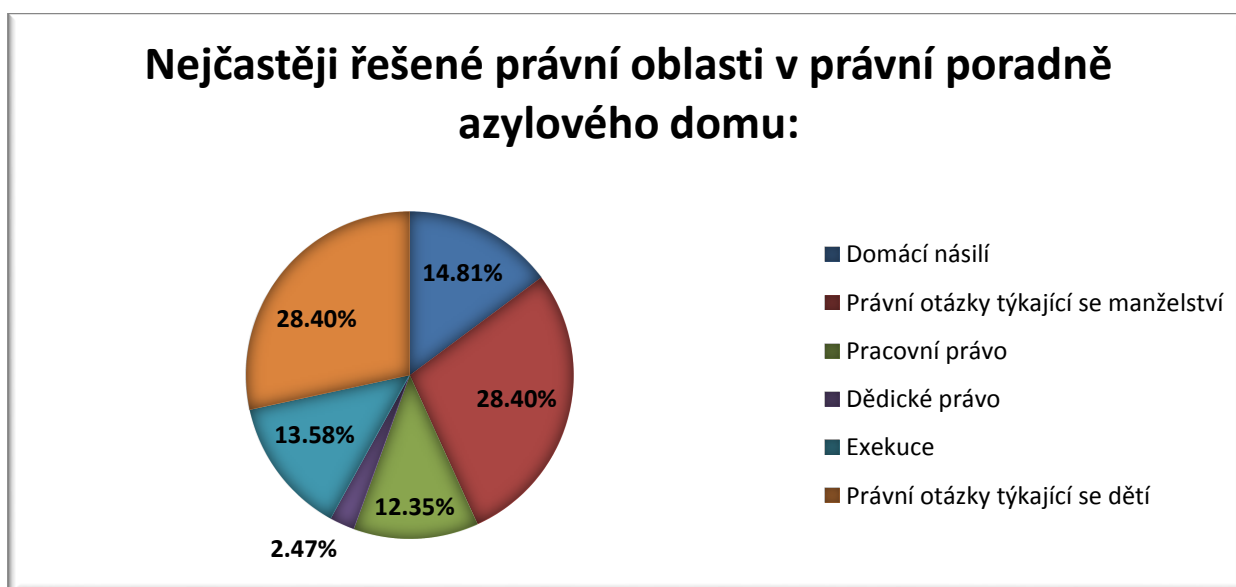
Respondetka:	Odpověď
1	Oblast vydědění
2	Exekuce jejímž podkladem je rozhodčí nález, rozvod, změna pracovní smlouvy
3	Svěření vnučky do pěstounské péče (svěření dítěte do péče jiného)
4	Svěření dítěte do péče jiného
5	Vydědění syna, který vede nezřízený život - má dluh a nepracuje

Tabulka 19: S jakými právními problémy se nejčastěji potýkají ženy nad 51 let

Hlavní výzkumný cíl:

Charakterizovat nejvíce řešené právní oblasti v právní poradně azylového domu pro ženy a matky s dětmi.

V rámci dotazníkového šetření jsme se zaměřili na analýzu nejčastěji řešených právních oblastí v azylovém domě. Při posouzení toho, jaké právní oblasti byly řešeny nejvíce, budeme vycházet z počtu žen, které na danou problematiku odpověděly kladně. Při srovnání výsledků nám jasně vyplynuly následující údaje, které si zobrazíme formou výšečového grafu. Graf je tvořen z uzavřených otázek (a tedy předem daných právních oblastí), hodnotíme vždy celou označenou otázku.

Graf 20: Nejčastěji řešené právní oblasti v právní poradně azylového domu

Nejvíce dotázaných shodně řeší dvě zásadní právní oblasti, a to oblast týkající se *manželství* (rozvod, majetkové vypořádání během manželství a po jeho rozvodu, bydlení po rozvodu a výživné manželů) to celkem 33,82 % žen. Shodně 23 žen (tedy celkem 33,82 %) z celkového počtu dotázaných řeší oblast týkající se dětí (tedy oblast výchovy a výživy dětí, neplacení výživného, určení a popření otcovství, možnosti osvojení, změna příjmení nezletilého, svěření dítěte do výchovy jiného). Třetí nejsilněji zastoupenou skupinou je oblast domácího násilí. Tuto problematiku zvolilo celkem 12 z 68 respondentek, tedy celkem 17,65 % žen. Z dotazníkového šetření nám dále vyplynulo, že 16,18 % respondentek, tedy celkem 11 žen, řeší oblast exekucí na majetek. O oblast pracovního práva se celkem zajímá 10 žen, tedy 14,71 % ze všech dotázaných. Nejméně řešenou oblastí je oblast dědického práva, kterou řešily jen dvě ženy, tedy celkem 2,94 % ze všech respondentek. Konkrétně je v této oblasti zajímala dědické dohoda, závět a převzetí dluhů zůstavitele.

Dílčí výzkumné cíle:

Zjistit které otázky *rodinného práva* ženy nejvíce řeší.

Oblast *rodinného práva* je zpracována ve dvou otázkách dotazníku a to v otázce č. 8 oblast *manželství* a v otázce číslo 13 oblast právní úpravy týkající se dětí.

V oblasti *manželství* jsou sub-kategorie řešeny zhruba stejně, tedy počet zvolených odpovědí je velmi podobný. Přesto však největší procentuální zastoupení získal rozvod a to **26,39 %**. Dále můžeme vyčíst, že shodně **25 %** z celkového počtu odpovědí tvoří výživné manželů a problematika majetkového vypořádání během manželství a po jeho rozvodu. Zbýlých **17 %** pak zaujímá otázky bydlení po rozvodu.

Na otázku č. 8 *Otázky z oblasti manželství* odpovídalo 23 respondentek z celkového počtu 68-mi dotázaných. Celkem máme k dispozici 72 odpovědí, a to z důvodu toho, že každá respondentka mohla uvést více řešených právních oblastí (navíc, výše-řešené právní oblasti jsou spolu často provázané a souvisejí spolu). Lze tedy usuzovat, že většina žen zvolila u jedné otázky více odpovědí.

U otázky č. 13 můžeme vyčíst, že **33,33 %** respondentek se přiklání k první odpovědi, tedy řešené oblasti týkající se výchovy a výživy dětí v manželství a po rozvodu manželství. **23,08 %** žen dále zajímá oblast neplacení výživného.

Třetí nejsilněji zastoupenou právní oblastí je oblast změny příjmení nezletilého. Shodné hodnoty máme u oblastí – určení a popření otcovství **10,26 %** a svěření dítěte do výchovy jiného (taktéž **10, 26 %** respondentek). Nejméně žen řeší odpověď d) – možnost osvojení nezletilého – pouze 2,56 %, ačkoliv je poté např. oblast pěstounství řešena ještě v otevřených otázkách. Je možné, že ženy si této odpovědi nevšimly.

Nejsilněji je z oblasti rodinného práva zastoupena oblast výživy dětí v manželství a po rozvodu manželství, přináleží jí celkem **33,33 %** odpovědí. Oblast Rozvodu získala **26,39 %** a je tak druhou nejčastěji řešenou oblastí rodinného práva. Třetí místo pak obsadila problematika výživného manželů a majetkové vypořádání manželů, dále je to oblast neplacení výživného s **23,08 %**. Naopak nejméně byly řešeny oblasti svěření dítěte do výchovy jiného (10, 26 %) a možnost osvojení nezletilého (2,56 %).

Zjistit základní řešené oblasti *pracovního práva*

Z výše uvedeného grafického znázornění otázky č. 10 – Oblast pracovního práva můžeme vysledovat, že jednotlivé formy z oblasti pracovního práva jsou různě zastoupeny. Největší procentuální zastoupení získala shodně instituce – okamžité zrušení pracovního poměru a vysílání žen a matek na pracovní cesty, a to shodně **28,57 %**. Změna Pracovní smlouvy pak získala 21,43 %. Dále můžeme vyčíst, že **14,29 %** má výpověď z pracovního poměru a **7,14 %** oblast odměňování mzda za práci, osobní ohodnocení.

Zhodnotit, které právní oblasti jsou v poradnách v azylových domech ženami řešené nejméně

Jak vyplývá z hlavní výzkumné otázky, nejméně je řešena oblast *dědického práva* – jen 2,94 % žen. Mezi dalšími právními oblastmi už nejsou tak významné rozdíly, presto je druhou nejméně řešenou dále oblastí *pracovní právo* s 14,71 % a oblast exekuce s 16,18 %, dále oblast domácího násilí s 17,65 %. Díky otevřeným otázkám můžeme uvést ještě další okrajově řešené oblasti, které jsou mnohdy i přes nižší zastoupené neméně důležité. Patří zde např. oblast darování a zřízení věcného břemene, řešení vztahu a výživného s otcem, který je jiné národnosti, únos dítěte otcem, šikana ze strany zaměstnavatele, vypořádání a vymáhání majetku mezi druhem a družkou, výpověď z nájmu bytu, dopisová výpověď z nájmu bytu, nesouhlas otce s očkováním dítěte – otázky rozhodování o významných záležitostech dítěte, týrání starší dcery ze strany otčíma, zvýšení výživného když dítě nastupuje na VŠ.

Zhodnotit přínos právní poradny pro uživatelky.

Z dotazníkové šetření jasně vyplynulo, že právní poradnu navštěvují ženy všech věkových kategorií a některé i opakovaně. Klientky vyhledávají tuto poradnu i v oblasti domácího násilí, i když je tato problematika v námi sledovaném azylovém domě již dobře pokryta. Přínos právní poradny budeme posuzovat tím, že zjistíme, kolik právních oblastí každá žena řeší. Na přínos právní poradny poukazuje mimo jiné počet řešených právních oblastí a také množství oblastí připadajících na jednu ženu. Celkem bylo v právní části dotazníku (otázka č. 7 – 13.) uvedeno 211 oblastí práva a šetření zúčastnilo 68 respondentek. Poradna je tedy důležitá protože každá žena a matka v azylovém domě řeší v poradně v průměru 3,12 právních oblastí.

Vzhledem k často tíživé ekonomické situaci žen a matek v azylovém domě, je třeba zmínit, že toto právní poradenství je bezplatné. Respondentky ze slabších sociálních poměrů by si často nemohly dovolit konzultovat průměrných 3,12 otázek (oblastí práva) s advokátem. Průměrný tarif advokáta za hodinu konzultace (základní právní úkon) podle české advokátní komory je 1000,- Kč a 300,- Kč paušál. U problematiky s mezinárodním prvkem se sazba může až ztrojnásobit.

Po konzultaci s advokátem v poradně, jsme se taktéž dověděli, že doba potřebná pro konzultování jedné oblasti je právě cca jedna hodina. Z toho vyplývá, že každá respondentka by v průměru za obdobnou profesionální konzultaci musela zaplatit 4 056,- Kč. Všechny respondentky by tedy v součtu za konzultace musely uhradit 275 808,- Kč – tato hodnota je uvedena za účelem zobrazení přínosu poradny v kontextu širším, než je jedna individuální respondentka.

V této kapitole jsme si tedy zodpověděli všechny výzkumné otázky a dosáhli jsme stanovených cílů.

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Z výsledků dotazníkového šetření jsme zjistili, jaké právní oblasti jsou nejvíce řešeny ženami a matkami v právní oblasti azylového domu. Taktéž jsme získaly data, která nám blíže určují rodinný stav, věk a vzdělání respondentek.

Nejčastěji řešenými oblastmi jsou oblast rodinného práva, která zaujímá 56,80 % ze všech řešených odpovědí. Dále je zastoupena oblast domácího násilí s 14,81 % odpovědí, poté oblast exekuce s 13,58 %, pracovní právo s 13,35 % a nejméně řešená oblast je dědické právo, jen s 2,47 % odpovědí.

Náš výzkum byl realizován pomocí dotazníkového šetření, formou uzavřených i otevřených otázek, který byl anonymně nabízen právníkem v rámci pravidelné právní poradny v azylovém domě. Můžeme si tedy klást otázky, jaké hlavní přínosy z námi zvoleného výzkumu plynou pro praxi.

Bylo by vhodné, kdyby právní poradna v azylovém domě pro ženy a matky s dětmi, která je otevřena jen jeden den v týdnu (a to pouze 4 hodiny týdně) byla k dispozici ve větším časovém rozsahu. Výzkum prokázal, že o právní oblast je mezi ženami zájem a respondentky se do poradny opakovaně vrací – jedna žena řeší v průměru 3,12 právních oblastí. Na jednu právní oblast se doporučuje jedna hodina času a tedy, pokud má jedna klientka právě tři právní problémy, tak se pak stane to, že se v jednom týdnu mohou odborně poradit jen dvě ženy. Vzhledem k citlivé povaze řešených problémů je vhodné zaměstnat vlastního advokáta, který bude ženy znát a bude s nimi mít hlubší vztah a vzhled a taktéž bude k dispozici více dnů v týdnu.

Dále doporučujeme, aby se klientkám nabídla různá školení právního charakteru, která jim pomohou se zorientovat v nejdůležitějších oblastech práva, která jsou, jak potvrdil náš výzkum, rodinné právo, oblast domácího násilí (převážně občanské a trestní právo) a taktéž oblast exekucí na majetek a materie pracovního práva. Z tohoto důvodu doporučujeme, aby se v těchto právních oblastech postupně školili všichni sociální pracovníci daného azylového domu. Opomenout nelze ani oblasti práva zmíněné v otevřených otázkách.

Bylo by přínosné dotazník po určité době opět zopakovat a zařadit do něj více uzavřených otázek z oblastí práva, které ženy uvedly v otevřených otázkách. Tím bychom pokryli více sledovaných oblastí a získali hlubší vhled do právní problematiky. Vhodné by taktéž bylo, aby byl takto vytvořený dotazník konzultován s právníkem nebo advokátem.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsme se zabývali tématem Právních oblastí, které řeší ženy a matky s dětmi v azylovém domě ve Zlínském kraji. Hlavním cílem celého výzkumu tedy bylo vymezit a poukázat na právní oblasti, které ženy řeší v právní poradně azylového domu.

První část bakalářské práce se věnovala teoretickým východiskům. Zabývali jsme se vymezením azylových domů, druhům a formám pomoci poskytovaným v azylovém domě pro ženy a matky s dětmi, právními oblastmi, na které je právní poradenství v azylovém domě zaměřené a také jsme charakterizovali kompetence zaměstnanců. Dále jsme se věnovali konkrétně řešeným právním oblastem, které jsme specifikovali na základě dostupné literatury.

Druhá část bakalářské práce, praktická, shrnovala průběh a výsledky kvantitativně orientovaného výzkumu, který byl realizován pomocí dotazníkového šetření. Určili jsme si výzkumné otázky a stanovili výzkumné cíle. Popsali jsme techniky sběru dat, metody analýzy dat. Analyzovaly jsme a interpretovali sesbíraná data, odpověděli jsme na výzkumné otázky a dosáhli jsme stanovených cílů.

Ve výzkumném šetření jsme zjišťovali jak základní charakteristiku respondentek (věk, rodinný stav, vzdělání, počet dětí) a taktéž jednotlivě řešené právní oblasti, které byly uvedeny formou uzavřených otázek, ale také zde byly dvě otevřené otázky, aby ženy mohly uvést právě ty oblasti, které jsme v dotazníku opomenuli.

Výsledky šetření nám přinesly následující relevantní závěry. Nejprve jsme uvedli charakteristiku dotázaných žen. Z analýzy dat šetření vyplynulo, že nejvíce poradnu navštěvují vdané ženy (celkem 56,76 % respondentek), které jsou nejčastěji ve věku 31 – 40 let (celkem 44,12 %), mají v průměru dvě děti (celkem 41,78 %) a jsou většinou středoškolsky vzdělané (47,06 %).

Jednotlivě řešené právní oblasti ukázaly, že nejvíce respondentek řeší oblast rodinného práva. Dále jsme na základě vhodně zvolených dílčích otázek a cílů vyzorovali vztah mezi domácím násilím a manželstvím, kdy 75 % žen které řeší domácí násilí je zároveň vdaných.

Z realizovaného výzkumu jsme taktéž odvodili, v jakém věku jsou ženy nejvíce postiženy rozvodovostí. Jedná se o ženy ve věku 31 – 40 let. Dále jsme zvolili dvě opomíjené skupiny, a to jsou bezdětné ženy a ženy starší 51 let. Ukázalo se, že bezdětné ženy nejvíce řeší problematiku pracovního práva, a to celkem 55,56 % z bezdětných žen. Ženy starší 51 let se nejvíce zaměřují na oblast vydědění potomka a taktéž osvojení dítěte.

Právní poradnu v azylovém domě navštěvují převážně ženy, které pobírají nějakou formu sociálních dávek. Ženy se v oblasti práva sociálního zabezpečení dobře orientují, což koresponduje s tím, že tuto oblast žádná z žen neřešila. Většina těchto žen byla v právní poradně opakovaně, což dokazuje, že právní poradna má v azylovém domě své nezastupitelné místo. Taktéž se potvrdil přínos celé právní poradny pro klientky. Ženy se do poradny opakovaně vrací a jedna žena řeší v průměru 3,12 právní oblasti. Respondentky ze slabších sociálních poměrů by si často nemohly dovolit konzultovat průměrných 3,12 otázek – oblastí práva s advokátem. Průměrný tarif advokáta za hodinu konzultace je přibližně 1 000,- Kč a 300,- Kč paušál.

Klientkám azylových domů je potřeba především pomoci se zorientovat v komplikovaném právním systému a nasměrovat je na správné řešení problému. Část právní agendy řešené v právní poradně azylového domu zvládne i vyškolený pracovník, např. na domácí násilí, které je již dobře zpracovanou a známou oblastí v azylovém domě, kde jsme průzkum prováděli. Vzhledem k tomu, že právní poradna funguje jen jedno odpoledne v týdnu, je vhodné, aby byl neustále k dispozici speciálně vyškolený pracovník z řad stálých a nikoliv externích zaměstnanců azylového domu. Nejlépe s právnickým vzděláním. Tento pracovník by pak měl obsáhnout základní rámec nejvíce řešených právních problémů, což je oblast rodinného práva.

Konkrétní výsledky popisující právní oblasti řešené ženami a matkami v azylovém domě uvedené v této práci napomohou zaměřit se na klíčové problémy a identifikovat stěžejní legislativu pro zaměstnance i odborné poradce (právníky) působící v azylových domech. Přínosem této práce by pak mělo být zlepšení kvality asistence klientkám a všeobecné navýšení profesionální kompetence zaměstnanců azylového domu. V dnešní době je naštěstí sociálně slabým občanům poskytnuta široká míra poradenství, a to v podstatě ve všech oblastech, kde se mohou setkat s určitými problémy. Je však žádoucí, aby zaměstnanci pravidelně sledovali měnící se trendy a organizovali pravidelné školení v oblasti platné legislativy. Největším přínosem je však to, že je právní poradna bezplatná a dosáhnou na ni i ženy, které by si jinak v běžném životě nemohly dovolit placené služby advokáta.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Právní předpisy:

- [1] Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu
- [2] Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci)
- [3] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- [4] Zákon č. 108/ 2006 Sb., o sociálních službách
- [5] Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
- [6] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- [7] Usnesení předsednictva ČNR č.2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- [8] Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- [9] Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb.
- [10] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- [11] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- [12] Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách
- [13] Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- [14] Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- [15] Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
- [16] Zákon č. 200/1990 Sb., zákon České národní rady o přestupcích
- [17] Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
- [18] Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

Publikace:

- [19] ARNOLDOVÁ, Anna, 2007. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení*. Praha: Karolinum UK, 612 s. ISBN 978-90-346-1393-2.
- [20] HAVRÁNEK, Jaromír, 2013. *Právní teorie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 440 s. ISBN 978-80-7380-458-9.
- [21] BAKOŠOVÁ, Zlatica, 2008. *Sociálna pedagogika jako životná pomoc*. Bratislava: Public promotion, 251 stran, ISBN:9788096994403.
- [22] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [23] MALÍK HOLASOVÁ, Věra, 2014. *Kvalita v sociální práci a sociálních službách*. Praha: Grada, 160 s. ISBN 978-80-247-4315-8.
- [24] BROŽ Filip, VODIČKOVÁ Daniela, 2015. *Krizová intervence v kazuistikách*. Praha: Portál, 166 s. ISBN 978-80-262-0811-2.
- [25] MATOUŠEK, Oldřich a kol., 2011. *Sociální služby*. 2. Vydání. Praha: Portál, 200 s. ISBN 978-80 – 262 – 0041-3.
- [26] GREGOROVÁ, Zdeňka a GALVAS Milan, 2000. *Sociální zabezpečení*. Brno: Masarykova univerzita a nakladatelství Doplněk, 280 s. ISBN 80 – 210 – 3686 – 9 (Masarykova univerzita Brno) a ISBN 80-7239-176-3 (Doplněk Brno).
- [27] CAIRNS, Kate, ANTONÍNOVÁ, Hana, 2013. *Bezpečná vazba mezi náhradními rodiči a dítětem*. Praha: Portál, 179 s. ISBN 97880 262-0370-4
- [28] KREBS, Vojtěch, 2015. *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer, 566 s. ISBN 978 – 80-7478-921-2.
- [29] ŠRAJER, Jindřich a MUSIL, Libor, 2008. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. České Budějovice, Brno: Albert, 150 s. 978-80-7326-145-0.
- [30] TOMEŠ, Igor a kolektiv, 2014. *Sociální právo České republiky*. Praha: Linde Praha, 320 s. ISBN 978-80-7201-938-0.

- [31] KRAUSOVÁ, Lucie a NOVOTNÁ, Věra, 2006. *Sociálně – právní ochrana dětí*. Praha: ASPI, a.s., 228 s. ISBN 80-7357-214-1.
- [32] KOLDINSKÁ, Kristina, 2007. *Sociální právo*. Praha: C.H. Beck, 176 s. ISBN 978-7179-620-6.
- [33] BUSKOTE, Andrea, 2008. *Z pekla ven – žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 176 s. ISBN 978 – 80 – 251 – 1786-6.
- [34] NOVÁK, Tomáš, 2006. *Manželské a rodinné poradenství*. Praha: Grada Publishing, a.s., 108 s. ISBN 80-247-1316-0.
- [35] HOLÁ, Lenka a kol., 2013. *Mediace a možnosti využití v praxi*. Praha: Grada Publishing, a.s., 512 s. ISBN 978-80-247-4109 – 3.
- [36] PRUNNER, Pavel, 2013. *Gamblerství aneb ztráta svobody*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 360 s. ISBN 978-80-7380 – 452 – 7.
- [37] MLČÁK, Zdeněk, 2005. *Profesní kompetence sociálních pracovníků a jejich hodnocení klienty*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta jako spis OU č. 158/2005, 350 s. ISBN 80-7368 – 129 – 3.
- [38] GALVAS, Milan, 2007. *Pracovní právo – 300 otázek a odpovědí*. Brno: Computer Press, a.s., 178 s. ISBN 978 – 80 – 251 – 1872-6.

Časopisy:

- [39] KOLEKTIV AUTORŮ, 2014. *Právo a Rodina č. 5/ 2014*. Praha: Linde Praha a.s., 24 s. ISSN 1212 – 866X.
- [40] KOLEKTIV AUTORŮ, 2014. *Právo a Rodina č. 6/ 2014*. Praha: Linde Praha a.s., 24 s. ISSN 1212 – 866X.
- [41] KOLEKTIV AUTORŮ, 2014. *Právo a Rodina č. 7/ 2014*. Praha: Linde Praha a.s., 24 s. ISSN 1212 – 866X..
- [42] KOLEKTIV AUTORŮ, 2014. *Právo a Rodina č. 12/ 2014*. Praha: Linde Praha a.s., 24 s. ISSN 1212 – 866X.

Elektronické zdroje:

[43] ROSA – CENTRUM PRO TÝRANÉ ŽENY. Azylové ubytování Rosa s utajenou adresou pro oběti domácího násilí a jejich děti. www.rosa-os.cz [online]. © 2014 [cit. 17. 07. 2016]

Dostupné na: <http://rosa-os.cz/nase-sluzby/azylovy-dum>

[44] MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. www.msk.cz [online]. [cit. 17. 08. 2016] Dostupné na: http://www.msk.cz/assets/dotace_eu/navrh-modelu-socialni-sluzby-azylove-domy.pdf

[45] CENTRUM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB PRAHA. Výroční zpráva za rok 2015. www.csspraha.cz [online]. 2016 [cit. 12. 08. 2016] http://www.csspraha.cz/wcd/vyrocnizpravy/vyrocnizprava_cssp_2015.pdf

[46] INTERVENČNÍ CENTRUM PRAHA. Rodina, děti a domácí násilí. www.rosa-os.cz [online]. 2014 [cit. 10. 08. 2016] Dostupné na: <http://www.intervencnicentrum.cz/Rodina.pdf>

[47] NÁŠ DOMOV KOCLÍŘOV, Z.S. Výroční zpráva. www.nasdomovkoclirov.cz [online]. 29.6.2016 [cit. 9. 08. 2016] Dostupné na: <http://www.nasdomovkoclirov.cz/vyrocnizprava/>

[48] WIKIPEDIE. Občanský zákoník. www.wikipedia.org [online]. 17. 12. 2015 [cit. 12.7. 2016] Dostupné na: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dansk%C3%BD_z%C3%A1kon%C3%ADk

[49] VRCHA, Pavel. K právu manžela, aby mu druhý manžel sdělil údaje o svých příjmech a stavu svého jmění. vrcha.webnode.cz [online]. 07.10.2015 [cit. 12. 07. 2016] Dostupné na: <http://vrcha.webnode.cz/news/k-pravu-manzela-aby-mu-druhy-manzel-sdelil-udaje-o-svych-prijmech-a-stavu-sveho-jmeni/http://vrcha.webnode.cz/news/k-pravu-manzela-aby-mu-druhy-manzel-sdelil-udaje-o-svych-prijmech-a-stavu-sveho-jmeni/>

[50] HLAĐO, Petr. Úvod do pedagogického výzkumu pro učitele středních škol. www.vychova-vzdelavani.cz [online]. 2011 [cit. 12. 07. 2016] Dostupné na: <http://www.vychova-vzdelavani.cz/pedagogickyvyzkum.pdf>

[51] MAHDÁLOVÁ, Kateřina. Zadluženost se přesunula k nejchudším. www.datovazurnalistika.cz [online]. 17.10. 2014 [cit. 5. 07. 2016] Dostupné na: <http://www.datovazurnalistika.cz/zadluzenost-se-presunula-k-nejchudsim/>

[52] KVARDOVÁ, Jindřiška. Azylové domy pro matky s dětmi jako jedna z forem sociální pomoci. is.muni.cz [online]. 2007 [cit. 5. 07. 2016] Dostupné na: https://is.muni.cz/th/201706/pedf_m/Diplomova_prace.pdf

[53] TRACHTOVÁ, Zdeňka. Azyl pro matky má přísný řád, některé přijdou jen s igelitkou a dítětem. www.idnes.cz [online]. 21.2.2016 [cit. 2. 07. 2016] Dostupné na:

http://zpravy.idnes.cz/reportaz-z-azyloveho-domu-dc7-/domaci.aspx?c=A160220_105832_domaci_zt

[54] JOUZA, Ladislav. Proč mají ženy nižší mzdu než muži. Právní prostor 2016. [online]. 04.04.2016 [cit. 10. 04. 2016] Dostupné na: <http://www.pravni prostor.cz/clanky/pracovni-pravo/proc-maji-zeny-nizsi-mzdu-nez-mu>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod.	A podobně
Atd.	A tak dále
Č.	Číslo
LZPS	Listina základních práv a svobod
Mj.	Mimo jiné
Např.	Například
OZ	Občanský zákoník
Příp.	Případně
S.	Strana
Sb.	Sbírky
Tzn.	To znamená
Zákl.	Základních

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1: Mediace – rychlé a efektivní řešení.....</i>	<i>21</i>
<i>Obrázek 2: Sociální práce jako multidisciplinární obor.....</i>	<i>24</i>
<i>Obrázek 3: Obrázek: Domácí násilí v Česku.....</i>	<i>39</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1: Statistika pracoviště Azylového domu pro ženy Praha Modřany</i>	12
<i>Tabulka 2: Které oblasti potřeb uživatelů služba řeší</i>	16
<i>Tabulka 3: Poměr mezi podanými a přijatými žádostmi domu Koclířov.....</i>	19
<i>Tabulka 4: Doporučující tabulka pro stanovení výše výživného ministerstva spravedlnosti ...</i>	28
<i>Tabulka 5: Kolik bylo sňatků s cizinci</i>	41
<i>Tabulka 6: Rozdíly mezi platy mužů a ženy</i>	44
<i>Tabulka 7: Otázka č. 1 – Rodinný stav respondentek.....</i>	52
<i>Tabulka 8: Otázka č. 2 – Do jaké věkové kategorie patříte:</i>	53
<i>Tabulka 9: Máte děti? Pokud ano, uveďte prosím, kolik máte dětí</i>	55
<i>Tabulka 10: Otázka č. 3 – Máte děti? Pokud ano, uveďte prosím, kolik máte dětí</i>	56
<i>Tabulka 11: Otázka č. 4 – Byla jste v této poradně už v minulosti? Pokud ano, uveďte prosím kolikrát:.....</i>	57
<i>Tabulka 12: Otázka č. 6 – Prosím zakroužkujte, jaké sociální dávky pobíráte.</i>	59
<i>Tabulka 13: Otázka č. 7 – Otázky exekucí na majetek</i>	62
<i>Tabulka 14: Otázka č. 8 – Otázky z oblasti manželství.....</i>	64
<i>Tabulka 15: Otázka č. 9 – Domácí násilí</i>	66
<i>Tabulka 16: Otázka č. 10 – Oblast pracovního práva.....</i>	68
<i>Tabulka 17: Otázka č. 11 – Dědictví</i>	69
<i>Tabulka 18: Otázka č. 13 – Právní otázky týkající se dětí.....</i>	71
<i>Tabulka 19: S jakými právními problémy se nejčastěji potýkají ženy nad 51 let</i>	81

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1: Rozvody podle příčiny</i>	34
<i>Graf 2: Úhrnná rozvodovost a průměrná délka trvání manželství</i>	34
<i>Graf 3: V jakém žijete partnerském vztahu?</i>	36
<i>Graf 4: Propad míry zaměstnanosti u žen s dětmi do šesti let věku (věk žen 20–49 let)</i>	43
<i>Graf 5: Otázka č. 1 – Rodinný stav respondentek</i>	53
<i>Graf 6: Otázka č. 2 – Do jaké věkové kategorie patříte:</i>	54
<i>Graf 7: Otázka č. 3 – Máte děti? Pokud ano, uveďte prosím, kolik máte dětí</i>	56
<i>Graf 8: Otázka č. 4 – Byla jste v této poradně už v minulosti? Pokud ano, uveďte prosím kolikrát:</i>	59
<i>Graf 9: Otázka č. 5 – Vaše nejvyšší dosažené vzdělání</i>	59
<i>Graf 10: Otázka č. 6 – Prosím zakroužkujte, jaké sociální dávky pobíráte:</i>	61
<i>Graf 11: Otázka č. 7 – Otázky exekucí na majetek</i>	62
<i>Graf 12: Otázka č. 8 – Otázky z oblasti manželství</i>	65
<i>Graf 13: Otázka č. 9 – Oblast domácího násilí</i>	67
<i>Graf 14: Otázka č. 10 – Oblast pracovního práva:</i>	68
<i>Graf 15: Otázka č. 11 Dědictví</i>	70
<i>Graf 16: Otázka č. 13 Otázky týkající se dětí</i>	74
<i>Graf 17: Rodinný stav žen, které řeší oblast domácího násilí:</i>	78
<i>Graf 18: S jakou věkovou kategorií nejvíce koresponduje rozvodovost?</i>	79
<i>Graf 19: Právní problémy, které nejvíce řeší bezdětné ženy</i>	80
<i>Graf 20: Nejčastěji řešené právní oblasti v právní poradně azylového domu</i>	74

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P1: Dotazník

PŘÍLOHA P2: Tabulka všech zaznamenaných odpovědí

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

jsem studentka 3. ročníku bakalářského studia oboru Sociální pedagogika na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Sbírám informace pro svou bakalářskou práci na téma „Právní oblasti řešené v azylovém domě pro ženy a matky s dětmi“, v níž zjišťuji zkušenosti uživatelů těchto služeb s danou problematikou. Předkládaný dotazník mi pomůže nalézt odpověď na její stěžejní otázky. Z uvedeného důvodu si Vás dovoluji požádat, abyste odpovídal/a upřímně.

Dotazník je zcela anonymní.

Předem děkuji za váš čas strávený vyplňováním dotazníku.

Pozorně si přečtěte všechny položky a odpověď, která nejlépe vystihuje Váš názor zakroužkujte.

1. Rodinný stav

a) svobodná b) vdaná c) rozvedená

2. Do jaké věkové kategorie patříte:

a) 15 – 25 let b) 26 – 31 let c) 31 – 40 let d) 41 – 50 let e) 51 a výše

3. Máte děti? Pokud ano, uveďte prosím, kolik máte dětí.

a) ANO Počet dětí: b) NE

4. Byla jste v této poradně už minulosti? Pokud ano uveďte prosím kolikrát.

a) ANO Počet návštěv: b) NE

5. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

- a) Základní
- b) Vyučen v oboru/ bez maturity
- c) Střední odborné / bez maturity
- d) Úplné střední všeobecné s maturitou
- e) Úplné střední odborné s maturitou
- f) Vyšší odborné vzdělání
- g) Vysokoškolské

6. Prosím zakroužkujte, jaké sociální dávky pobíráte:

- a) žádné
- b) pěstounské dávky
- c) podporu v nezaměstnanosti
- d) dávky hmotné nouze (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc)
- e) dávky státní sociální podpory (přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, porodné, pohřebné)
- f) sociální služby (příspěvek na péči)
- g) dávky pro osoby se zdravotním postižením (příspěvek na mobilitu, příspěvek na zvláštní pomůcku, průkaz osoby se zdravotním postižením)

KONKRÉTNĚ ŘEŠENÉ PRÁVNÍ OBLASTI

(ZAKROUŽKUJTE vždy jen odpovědi v otázce, která se týká vámi řešené oblasti)

7. Otázky exekucí na majetek ve výlučném vlastnictví manželky v případě dluhů vzniklých za manželství a s tím související bankrot.

- a) exekuce na družstevní byt
- b) exekuce na mzdu a bankovní účet manželky
- c) exekuce, jejímž podkladem je rozhodčí nález
- d) exekuce vedená na majetek zletilého dítěte žijícího v domě rodičů
- e) podmínky oddlužení
- f) exekucí na majetek ve výlučném vlastnictví manželky v případě dluhů vzniklých za manželství
- g) osobní bankrot

8. Otázky z oblasti manželství

- a) rozvod
- b) majetkové vypořádání během manželství a po jeho rozvodu
- c) bydlení po rozvodu
- d) výživné manželů v manželství i po rozvodu manželství

9. Oblast domácího násilí

- a) psychické týrání, omezování přístupu k penězům, k autu, k telefonu
- b) bránění přístupu do společného obydlí
- c) sledování – faktické v terénu, telefonem na pracovišti, u známých...
- d) fyzické ubližování, návštěva lékaře, trestní oznámení, vykázaní manžela z místa trvalého bydliště
- e) vlastní domácí násilí
- f) týrání psychické
- g) týrání fyzické
- h) stalking

10. Oblast pracovního práva

- a) výpověď z pracovního poměru
- b) okamžité zrušení pracovního poměru
- c) vysílání žen – matek na pracovní cestu
- d) odměňování – mzda za práci, osobní ohodnocení
- e) změny pracovní smlouvy
- f) pracovní kázeň

11. Dědictví

- a) vypořádání majetku mezi více dědici
- b) dědická dohoda
- c) vznik spoluvlastnictví a jeho režim
- d) dodatečné projednání dědictví

e) Závěť převzetí dluhů zůstavitele.

Prosím, pokud byla řešena právní oblast, která nebyla výše zmíněna, uveďte ji:

.....

12. prosím uveďte jaký konkrétní problém(y) jste v dané oblasti řešila... např. smlouva o vypořádání společného jmění manželů atd.

.....

13. Otázky týkající se dětí

výchova a výživa dětí v manželství a po rozvodu manželství, neplacení výživného, určení a popření otcovství, možnosti osvojení nezletilého, změna příjmení nezletilého, svěření dítěte do výchovy jiného, nejčastěji prarodičů.

- a) výchova a výživa dětí v manželství a po rozvodu manželství
- b) neplacení výživného
- c) určení a popření otcovství
- d) možnosti osvojení nezletilého
- e) změna příjmení nezletilého
- f) dítěte do výchovy jiného, nejčastěji prarodičů...

OTÁZKY	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	DOPLNĚNÍ	12	13
Dotazník 38	b	c	2	1	c			a b c d						e a
Dotazník 39	b	c	2	2	b	e	b e	a b c d						a
Dotazník 40	c	c	1	2	e				a b c d e f g					
Dotazník 41	a	b	1	4	f									a b c e
Dotazník 42	b	c	3		e	e			h					
Dotazník 43	b	b	2	2	e					c e				
Dotazník 44	a	b	1		b	d e								
Dotazník 45	b	b	4	1	d	e		a b c						
Dotazník 46	c	d	2		e	e	e g							
Dotazník 47	b	c	2	3	b	d e		d						b c
Dotazník 48	c	e	1	4	d	e	c e	a c d		e			Zabavení majetku exekutorem	b
Dotazník 49	b	b			e	a g						Oblast náhradního mateřství - legální možnosti a úprava v zákoně		
Dotazník 50	b	e	3		c	c						Svěření nučky (3) do pěstounské péče babičky - syn i matka narkomani, sepis návrhu k soudu		f
Dotazník 51	c	d	2	3	e						b		Zvýšení výše výživného, dítě nastupuje na VŠ	
Dotazník 52	a	b	1		f	e						Únos dítěte na Slovensko otcem		
Dotazník 53	b	c	2	1	d	e		a b c d	a b					
Dotazník 54	a	a	1	1	a	d e								c
Dotazník 55	c	c	2		e	a								a b
Dotazník 56	c	d	2	2	e							Vydědění syna		f
Dotazník 57	b	e	3	1	b									
Dotazník 58	b	c	1	1	e	e		a b c d						
Dotazník 59	a	c	2	2	b	d e	e g							
Dotazník 60	b	b	1		d	e		a b c d	f g					
Dotazník 61	c	c	2	3	a	d e						Bránění styku s dětmi, nechce je dávat manželovi (bývalému)		
Dotazník 62	b	b	2	3	e	e		a b c d				Otec dítěte je cizinec a žije v zahraničí, vše je zmíněno výše		a e
Dotazník 63	a	a			b						b			
Dotazník 64	a	b			e	a					b			
Dotazník 65	b	a			e	a		a b				Sepis dohod o majetkovém vypořádání pro dobu po rozvodu		
Dotazník 66	b	e	3		b	c						Vydědění syna, který vede nezřízený život - má dluh a nepracuje		
Dotazník 67	a	b	1		e	a			a d h			Ochrana před domácím násilím		
Dotazník 68	b	c	2		e	a		a b c	a f			Psychické násilí, vykázaní manžele z bytu		